

HINNANGUD EESTI KODAKONDSUSPOLIITIKALE

SISEMINISTEERIUM

Vaike Võõbus

Veebruar 2009

Tatari 6, 10116 Tallinn
tel (0) 627 7583, faks (0) 627 7584
post@туру-uuringute.ee
www.туру-uuringute.ee

Turu-uuringute AS

SISUKORD

UURINGU TAUST	4
1 Valim ning meetod.....	4
2 Teostajad.....	6
FOOKUSGRUPI-UURINGU TULEMUSED	7
1 Fookusgrupi-intervjuud määratlemata kodakondsusega inimestega	7
1.1 Taust, põhjused miks pole taotletud kodakondsust	7
1.2 Suhtumine kodakondsusesse	8
1.3 Suhtumine Eesti kodakondsusesse.....	8
1.4 Suhtumine Venemaa kodakondsusesse	9
1.5 Milline riik on isamaa, poliitilised vaated	9
1.6 Eesti keele oskus	12
1.7 Hinnangud Eesti kodakondsuspoliitikale.....	14
1.8 Informeeritus	16
1.9 Ettepanekud kodakondsuspoliitika muutmiseks.....	18
2 Fookusgrupi-intervjuud kodakondsuseksami sooritanud inimestega.....	19
2.1 Suhtumine Eesti kodakondsusesse.....	19
2.2 Suhtumine Venemaa kodakondsusesse	21
2.3 Milline riik on isamaa, poliitilised vaated	21
2.4 Eesti keele oskus	25
2.5 Hinnangud Eesti kodakondsuspoliitikale.....	27
2.6 Ettepanekud kodakondsuspoliitika muutmiseks.....	30
ANKEETKÜSI TLUSE TULEMUSED.....	33
1 Valimi struktuur.....	33
2 Päritolu.....	35
3 Usaldus meediakanalite vastu	35
3.1 Meediatarbimine	35
3.2 Hinnangud meediakanalite usaldusväarsusele.....	37
4 Informeeritus Eesti kodakondsuse taotlemise tingimustest	41
5 Huvitatus kodakondsuse saamisest	43
6 Hoiakud	46
7 Eesti keele oskus	57
8 Kodakondsuse taotlemine alla 15-aastasele lapsele	58
9 Ettepanekud Eesti kodakondsuspoliitika muutmiseks.....	58

10	Reisimine.....	60
	KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED	62
	Lisa 1 – Ankeetküsitluse ankeet	
	Lisa 2 – Ankeetküsitluse avatud vastused originaalkujul	

UURINGU TAUST

Käesolev aruanne on koostatud Turu-uuringute AS-i poolt ajavahemikus detsember 2008 – jaanuar 2009 läbi viidud uuringu tulemuste põhjal. Aruanne esitatakse EV Siseministeeriumile.

Kodakondsusega inimeste naturalisatsioon on olnud integratsioonipoliitika üheks prioriteediks juba alates esimesest integratsiooniprogrammist. Eesti kodakondsusega inimeste arv on küll aastast aastasse kasvanud, kuid siiski moodustasid määratlemata kodakondsusega isikud 2008. aasta seisuga ligi kümnendiku koguelanikkonnast¹. Uurimused on näidanud, et viimase kolme aasta jooksul on Eesti kodakondsuse atraktiivsus kodakondsuseta inimeste seas oluliselt langenud (Nimmerfeldt 2008). Seni on Eestis puudunud kodakondsuseta inimeste sihtrühmale suunatud uuringud, mis annaksid ülevaate kodakondsuseta inimeste suhtumisest Eesti kodakondsuse võtmisesse ning hinnangutest Eesti kodakondsuspoliitikale. Käesoleva uuringu teostamisega püütakse astuda esimesi samme selle tühimiku täitmise suunas.

Käesoleva uuringu eesmärgiks oli leida vastus järgnevatele küsimustele:

1. Mis on põhjused, miks ei ole määratlemata kodakondsusega isikud taotlenud Eesti kodakondsust;
2. Millised on tegurid, mis ajendaks määratlemata kodakondsusega isikuid taotlema Eesti kodakondsust;
3. Millised ootused on määratlemata kodakondsusega isikutel Eesti riigile? Millised peaksid olema riigipoolsed tegevused, et määratlemata kodakondsusega isikud asuksid taotlema Eesti kodakondsust?

Uuringu aruanne koosneb uuringu taustast, põhitulemustest ja kokkuvõttest nii teksti kui joonistena. Lisadena on toodud eesti- ja venekeelne küsimustik, mille alusel intervjuud läbi viidi ning ankeetküsitluse avatud vastused originaalkujul.

1 Valim ning meetod

Käesoleval uuringul on kaks sihtgruppi:

1. Eestis elavad määratlemata kodakondsusega isikud;
2. Hetkel Eesti kodakondsust omavad inimesed, kes sooritasid kodakondsuse saamiseks kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksami ja eesti keele eksami.

Leidmaks vastust küsimusele „Mis ajendaks määratlemata kodakondsusega inimesi taotlema Eesti kodakondsust?“, on oluline uurida ka kodakondsuseksami sooritanud inimeste hoiakuid, kuna need annavad väärtuslikku informatsiooni selle kohta, millised tegurid ajendavad Eesti

¹ Seisuga 02.03.2008 moodustasid määratlemata kodakondsusega isikud 8,0% koguelanikkonnast (Nimmerfeldt 2008)

kodakondsust taotlema. Samuti võimaldab selle sihtrühma kogemuse kaardistamine saada tagasisidet Eesti kodakondsuse taotlemise protsessi kohta kodakondsuse taotleja seisukohast.

Uuringu eesmärgiks oli koguda statistilisi üldistusi võimaldavaid andmeid määratlemata kodakondsusega inimeste hoiakute kohta, samuti aga uurida sihtgrupi hoiakuid süvitsi. Sellise eesmärgipüstituse puhul on sobivaim kombineerida kvalitatiivseid ning kvantitatiivseid meetodeid, mida käesolevas uuringus ka tehti.

Uuring viidi läbi kahes osas:

1. **Kvantitatiivne osa**, mis viidi läbi ankeetküsitlusena. Ankeetküsitluse sihtrühmaks olid Eestis elavad 15-74-aastased määratlemata kodakondsusega inimesed. Alla 15-aastased inimesed jäeti valimist kõrvale põhjusel, et noores vanuses respondent ei pruugi veel olla piisavalt küps omamaks selle teema kohta selget arvamust; 75-aastased ja eakamad inimesed ei pruugi kodakondsuse temaatikat enda jaoks enam tähtsustada, samuti võib eakamate vastajate puhul intervjuu läbiviimine olla raskendatud vastaja tervisliku seisundi tõttu.

Ankeetküsitlus viidi läbi interneti ja telefoni teel perioodil 16. detsember 2008 – 21. jaanuar 2009. Andmete kogumiseks kasutati struktureeritud ankeeti, milles põhiosa moodustasid suletud (valikvariantidega) küsimused. Ankeedi töötas välja Turu-Uuringute AS koostöös Siseministeeriumiga. Küsitlus oli anonüümne. Planeeritud valimi suuruseks oli 400 vastajat, küsitleti 396 vastajat. Sellise valimi suuruse juures on tulemuste üldistamisel tekkiva vea piir maksimaalselt 4,8% (väiksemate gruppide vaatlemisel võib viga olla suurem). Internetis täitis ankeedi 9% vastajatest, telefoni teel küsitleti 91% vastajaist.

Valimi moodustamisel rakendati soo ning vanusegrupi kvoote. 2000. aasta rahvaloenduse andmetel jagunesid Eestis elavad 15-74-aastased määratlemata kodakondsusega isikud vanuselisel järgnevalt:

Tabel 1 Määratlemata kodakondsusega inimeste jagunemine vanuserühmadesse

	15-24	25-34	35-44	45-54	55-74	Kokku
Isikute arv (n)	28036	24305	30624	27295	26885	137145
Osakaal 15-74-aastastest määratlemata kodakondsusega inimestest	20%	18%	22%	20%	20%	100%

Kuna uuringu teostajatele polnud kättesaadavad värskemad andmeid määratlemata kodakondsusega isikute vanuselise jagunemise kohta, eeldati, et vanusegruppide löikes pole sihtrühma proportsioonid kaheksa aasta jooksul oluliselt muutunud.

Andmekogumise teostas Norstat Eesti AS, andmetöötluse- ja analüüsi viis läbi Turu-Uuringute AS. Uuringutulemuste töötlemiseks kasutati andmetöötluspaketti SPSS for Windows 15.0.

2. **Kvalitatiivne osa**, mis viidi läbi fookusgrupi-intervjuudena. Fookusgrupi-intervjuudel oli kaks sihtrühma:
 - 15-74-aastased määratlemata kodakondsusega isikud;
 - 15-59-aastased inimesed, kes olid viimase kahe aasta jooksul sooritanud Eesti kodakondsuse saamiseks kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksami ning eesti

keele eksami.

Kokku viidi läbi neli fookusgrupi-intervjuud, kaks kummagi sihtrühma esindajatega. Igas fookusgrupis oli 8 osalejat. Fookusgrupi-intervjuud viidi läbi vestluskava alusel, mille töötas välja Turu-Uuringute AS koostöös Siseministeeriumiga.

Eeldades, et määratlemata kodakondsusega inimesi elab kõige arvukamalt Harjumaal ning Ida-Virumaal, viidi kaks fookusgrupi-intervjuud läbi Tallinnas (üks kummagi sihtgrupi esindajatega) ning kaks fookusgrupi-intervjuud Kohtla-Järvel (üks kummagi sihtgrupi esindajatega).

Valimi moodustamisel kasutati Kodakondsus- ja Migratsiooniameti andmeid, mille väljastamiseks andis loa Siseministeerium. Fookusgruppides osalejaid motiveeriti kinkekaartidega.

2 Teostajad

Uuringu erinevates etappides olid vastutavad:

▪ Metoodika, ankeet ja vestluskava, aruanne:	Vaike Võõbus
▪ Fookusgruppide modereerimine:	Anna Markina
▪ Fookusgruppide värbamine, korraldus:	Kea Väinoja
▪ Andmetöötlus, tabeltöötlus:	Kaire Siimon
▪ Kontaktisikud aktsiaseltsist Norstat Eesti:	Tiina Tammeveski
Valdeko Pihelgas
▪ Uuringu koordinaator Siseministeeriumist:	Siiri Leskov

Aruandes on viidatud 2008. aasta Integratsiooni monitooringu uuringu tulemustele. Selle uuringu tulemused on kättesaadavad Rahvastikuministri büroo koduleheküljelt. Viidatud on raporti järgnevatele alapeatükkidele:

Vihalemm, P. Informeeritus ja meediakasutus
Nimmerfeldt, G. Kodakondsus

FOOKUSGRUPI -UURINGU TULEMUSED

1 Fookusgrupi-intervjuud määratlemata kodakondsusega inimestega

1.1 Taust, põhjused miks pole taotletud kodakondsust

Määratlemata kodakondsusega inimestele suunatud fookusgruppides osalenud respondentide soolis-vanuseline struktuur on esitatud tabelis 2. Nagu tabelist näha, olid fookusgruppides kõige arvukamalt esindatud 30-44-aastased ning 45-59-aastased inimesed.

Tabel 2 Määratlemata kodakondsusega isikute fookusgruppides osalenud inimeste sooline ja vanuseline jagunemine

		15-29	30-44	45-59	60-74
Tallinn	Naised	1	1	2	1
	Mehed		1	1	1
Kohtla-Järve	Naised		3	3	
	Mehed			1	1
Kokku:		1	5	7	3

Kõik fookusgruppides osalenud olid Eestis elanud pikaajaliselt, st. nende puhul oli täidetud kodakondsuse saamiseks vajalik eeltingimus, mille järgi Eesti kodakondsust saada sooviv välismaalane peab olema elanud enne taotluse esitamist Eestis elamisloa või alalise elamisõiguse alusel vähemalt kaheksa aastat, millest viimased viis aastat püsivalt.

Määratlemata kodakondsusega inimesed nimetasid põhjusena, miks nad pole seni kodakondsust taotlenud, eelkõige suutmatust sooritada kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksamit või eesti keele eksamit. Selgitusena sellele nimetati järgnevaid põhjusi:

1. **Vähene eesti keele oskus.** Puuduliku keeleoskuse põhjusena nähti nii iseene vähest motiveeritust, keele omandamiseks vajaliku suhtluskeskkonna puudumist kui ka keeleõppevõimaluste vähesust.
2. **Puudub vajadus kodakondsuse järele.** Eelkõige töid seda välja eakamad respondendid, kes olid pensionil ning ei näinud kodakondsusel enam instrumentaalset väärtust.

3. Praeguse kodakondsuspoliitika (kodakondsuse taotlemise tingimuste) mitte-aktsepteerimine.

1.2 Suhtumine kodakondsusesse

Kodakondsuse puudumist tajuti valdavalt negatiivsena. Kodakondsuse puudumisega seostasid respondendid tõrjutuse ning kogukonda mitte-kuulumise tunnet, kodakondsuse omamisega turvatunnet.

Kindlasti on valus, kui sa oled siin sündinud ja elanud terve elu siin, aga ei saa kodakondsust. Selline tunne, et sa oled Kuu pealt tulnud. (N 15-29)

Määratlemata kodakondsusega inimesed tunnetasid üldist negatiivset suhtumist kodakondsuseta inimestesse kui nn. „teise sordi“ inimestesse. Mõned respondendid tunnistasid, et neil on kodakondsuse puudumise tõttu ka endal häbi ja piinlik.

Isegi kui täidad mingeid paberid ja kirjutad, et oled kodakondsuseta, siis sind vaadatakse nagu oleksid tühi koht. (N 30-44)

Halli passi puuduseks peeti seda, et see ei võimalda minna tööle välismaale.

Raske on küll ilma kodakondsuseta, sest halli passiga välismaale töötama ei lähe. Aga ma oskan ka päris hästi inglise keelt ja sooviksin küll välismaale minna tööle, kuid ikkagi ise ei lähe eesti keele eksamile, see on minu põhimõte. (N 30-44)

Samas oli fookusgruppides ka selliseid osalejaid, kes kodakondsuse puudumisele kuigi suurt tähtsust ei omistanud. Eelkõige olid need eakamad inimesed, kuid ka mõned nooremad respondendid ütlesid, et kodakondsuse puudumine neid kuidagi ei häiri ega hirmuta.

Tunnen, et halli passiga on mulle mugav elada. Mis siis kui ma ei osale valimistel? Ei midagi. (M 30-44)

1.3 Suhtumine Eesti kodakondsusesse

Valdavalt peeti Eesti kodakondsuse omamist Eestis elava inimese jaoks oluliseks ja vajalikuks. Ainsa vastuargumendina Eesti kodakondsuse omamise vastu toodi välja, et halli passi omanikel on võimalik sõita viisavabalt Venemaale, kuid Eesti kodanike jaoks on viisa taotlemine kallis ja aeganõudev protsess.

Praegu mulle see (kodakondsus) ei ole väga oluline. Sest nii Venemaale kui ka mujale eriti viisat ei ole vaja. Mulle on praegu mugav nii. (M 30-44)

Eesti kodakondsuse omamisega seostusid nii sümboolsed (ühiskonda kuulumise tunne) kui ka instrumentaalsed väärtused (võimalik töötada välismaal). Paremate töövõimalustega Eestis seostati siiski pigem eesti keele oskust kui Eesti kodaniku staatust.

Kui ma oskaks eesti keelt, siis ma saaks endale väga hea töö praegu, aga ma ei oska keelt ja istun töötä (N 45-59).

Eakamad inimesed, kes olid juba pensionil, ei pidanud kodakondsuse saamist oluliseks, kuna kodakondsuse omamine oli nende jaoks minetanud oma instrumentaalse väärtuse.

Aga mida meile annab Eesti kodakondsuse saamine? Kas ainult selle, et mind ei vaadata nagu "valget harakat" vaid olen juba "must harakas"? Mina räägin eesti keelt ja milleks mulle on vaja pensionil olles kodakondsust? (N 45-59)

1.4 Suhtumine Venemaa kodakondsusesse

Valdavalt ei väljendatud Venemaa kodakondsuse võtmise vastu kuigi suurt huvi, enamasti eelistati valikuvõimaluse tekkimise puhul ikkagi Eesti kodakondsust. Eesti kodakondsuse eelistamise põhjusena toodi esile emotsionaalset seotust Eestiga (Eesti kui isamaa) ning sotsiaalsete võrgustike puudumist Venemaal (mind ei oota seal keegi).

Noh, Vene kodakondsust ma ei võta, ma ei ela seal. Tulin siia vanematega viieaastasena Ukrainast ja tunnen, et Eesti on minu isamaa. Aga ma ei oska keelt, ei saa seda enam selgeks. Ja nüüd olen eikeegi. Kindlasti sooviks juba olla Eesti kodanik. (N 45-59)

Venemaa kodakondsuse eelistajad põhjendasid oma soovi eelkõige asjaoluga, et Venemaa kodakondsust saada on lihtsam kui Eesti kodakondsust. Venemaa kodakondsuse võtmist peeti põhjendatuks juhul, kui Eesti kodakondsuse taotlemine osutub liiga keeruliseks.

Olen mõelnud, kui ma eesti keelega ei saa hakkama, et võtta Venemaa kodakondsus, aga elada siin. Mõtlesin, et kodakondsusega on turvalisem. (N 30-44)

Mina ka olen mõelnud sellest. Eesti keelt ma ei saa õppida, mul pole raha kursusteks. Tunnen, et Venemaa kodakondsust on kergem saada, kui mingi muu riigi. (N 45-59)

1.5 Milline riik on isamaa, poliitilised vaated

Kodumaa, isamaa

Pea eranditult peeti kodumaaks, isamaaks Eestit.

Mul on ka selline tunne, nagu öeldakse, et isamaad ei vali, ma ei tunne end hästi kuskil mujal. Sooviksin tagasi koju alati. Mulle meeldib Eesti. Nüüd on natuke raskemaks muutunud suhted, selle "pronksöö" tõttu. Aga need on poliitilised mängud. Muidu alati, kui olen kuskil mujal, tahan väga Eestisse tagasi tulla. (M 30-44)

Kas Eestis on hea elada

Eesti praeguste suurimate murepunktidena nimetasid respondendid majanduslikke probleeme, inimeste madalat elatustaset ning tööpuudust. Kui moderaator palus fookusgruppides osalejail esitada ettepanekuid kodakondsuspoliitika muutmise kohta, nimetasid paljud respondendid tähelepanu vajava probleemina just tööpuudust ja sotsiaalse turvatunde puudumist, mis viitab sellele, et argimurede taustal on kodakondsuse-küsimus määratlemata kodakondsusega inimeste jaoks hetkel sekundaarse tähtsusega probleem. Mõned respondendid tajusid, et vene rahvusest inimesi puudutab majanduslangus Eestis teravamalt kui eesti rahvusest inimesi.

Ma pole näinud, et eestlased töötaksid näiteks turul. Seisavad seal siniste kätega, külmetavad end venelased. Kuulsin, et koondatakse ka rohkem venelasi kui eestlasi. (N 45-59)

Leiti, et hetkel on mindud absurdini, seades Eesti kodakondsuse omamise eeltingimuseks ka sellistele ametikohtadele kandideerimisel, kus tegelikult eesti keele oskust vaja ei lähe. Sääraseid nõudeid tajuti määratlemata kodakondsusega inimeste suhtes diskrimineerivana. Samuti leiti, et töökoha leidmist raskendab tänases Eestis kõrge vanus ning vene perekonnanime omamine.

Ma püüdsin endale teist tööd leida, noh, õhtul näiteks kontorit koristada. Tulin vestlusele, rääkisin eesti keeles aga ei, nendel on vaja, et oleks Eesti pass. Noh, kellega ma seal hakkam eesti keeles rääkima? Õhtul, kui kontor on tühi, hakkam seal näitama oma passi. (naerab) Kellele? (naerab) (N 30-44)

Eesti ühiskonna probleemina nimetati sageli ka hoolimatust (nii indiviidide kui ka ametkondade tasandil), vähest empaatiavõimet üksteise vastu, sotsiaalset ja materiaalselt ebavõrdsust ning materiaalsete väärtuste liigset tähtsustamist (inimesi hinnatakse jõukuse alusel).

Varem olid inimesed paremad ja käitused viisakamalt. Nüüd aga kõik on väga närvilised ja väga karmid. Omavahel suhtlevad vähe, naabritega ei suhtle. Isegi "tere" ei ütle. Kindlasti palgad on muutunud ja hinnad ka, see ka mõjutab meie elu. (M 45-59)

Arvamused selle kohta, kas Eestis on elada parem kui kusagil mujal, lahknesid. Eakamad inimesed väljendasid harva soovi Eestist mujale kolida, kuid nooremaid respondendid pidasid võimalust elada/töötada Eestist väljaspool enese jaoks sagedamini atraktiivseks. Välismaal elamise/töötamise plussiks peeti kõrgemaid palkasid ning suuremat sotsiaalset turvatunnet (paremad sotsiaalsed garantiid).

Kui mul oleks võimalus, siis ma läheksin Rootsi või Itaaliasse. Seal on sotsiaalne turvatunne. /.../ Mul oli üks juhtum, ma küll ei ole ainult selle juhtumi pärast kriitiline meie sotsiaalabi vastu. Aga lihtsalt, selline juhtum. Kui oli kiirabi kohale kutsumine tasuta, siis mul oli palavik, oli väga kõrge palavik. Raha tol hetkel ei olnud, helistasin kiirabisse, nemad ütlesid, et kui raha pole siis nad kahjuks tulla ei saa. Soovitasid mõningaid tablette, aga need tabletid mul juba olid ja nad ei aidanud. Noh, arvasingi, et jään üksi koju surema. Lihtsalt mulle tundub, et välismaal sellist olukorda ei juhtu. (N 30-44)

Samas esines ka teistsuguseid arvamusi, juhul kui riik oli inimest aidanud, tunti tänutunnet ning väljendati rahulolu Eesti riigi sotsiaalabiga.

Minu pojale, noh, ta on minu vennapoeg, aga tal vanemad on surnud ja mina olen tema eestkostja, talle anti riigi poolt korter. Miks me peaksime olema solvunud riigi peale? Nad aitasid meid väga. Pensioni ma ka sain soodustusega ja keegi ei vaelnud minuga. (N 60-74)

Venemaale elamaminekust üldjuhul kuigi huvitatud ei oldud, pigem sooviti liikuda lääneriikidesse või Skandinaaviamaadesse, kus on kõrgem elatustase. Arvati, et vene rahvusest inimesed, kes soovisid Eestist Venemaale lahkuda, tegid seda valdavalt juba üheksakümnendatel, peale Eesti taasiseseisvumist.

Mida meie teame Venemaa elust, mitte midagi. Näeme seda, mida telekas näidatakse. Meil elab väga palju inimesi keskmiselt, Venemaal võib-olla suurtes linnades elavad hästi, aga maal kuidas elavad? Ei arva, et väga hästi. (N 30-44)

Enamik respondentidest ei soovinud siiski Eestist lahkuda. Eesti kui kodumaaga tunti tugevat emotsionaalset sidet.

Meil Siberis on palju eestlasi, kes elavad oma kogukonnadega ja tulevad siia vaatama, kuidas siis meie siin elame. Aga nad lähevad tagasi, sest seal on nende elu. Vaatamata sellele, et na oskavad eesti keelt jne. Aga meie elu on siin. (M 45-59)

Hinnangud Eesti sise- ja välispoliitikale

Eesti sise- ja välispoliitika suhtes olid fookusgruppides osalejad pea eranditult kriitiliselt meelestatud. Usaldus Riigikogu ning peaministri vastu oli madal.

Ei usalda (Riigikogu). Ma ei saa aru nende soovidest, ja ei oska aimata, mis järgmisel kuul tuleb neile pähe. (M 45-59)

Poliitikuid süüdistati hoolimatuses ning võõrdumises reaalsest elust.

Härra Ansip ütles, et ta saab seitsekümmend tuhat krooni palgaks, kui tema palka ei suurenda ja kuidas ta siis hakkab oma peret toitma? See ongi vastus, see ongi meie poliitikute suhtumine. Esimesena muretsetakse enda pere eest. (M 45-59)

Lugesin ühe poliitiku intervjuud, kus ta vastas küsimusele: "Kas ta saab ära elada 5-tuhande kroonise palgaga?". Tema praegu saab 60 tuhat, aga vastas, et ka 5 tuhandega saab hakkama. See on absurd. Kuidas ta võis niimoodi valetada. Kui mul poleks meest, siis ma ei tea kuidas ma elaks. (N 30-44)

Rääkides poliitikast võtsid nii Tallinna kui ka Kohtla-Järve fookusgruppides osalejad jutuks ka Pronksiöö sündmused. Pronksiöö nähti Eesti valitsuse vastuvõetamatust poliitikast tuleneva sündmuse loogilise kulminatsioonina, kuid samas ei kiidetud heaks protesti agressiivset väljendamist. Leiti, et Pronksiöö sündmused näitasid Eesti poliitikuid halvas valguses.

Pronksiöö näitas meie poliitilise struktuuri võimatust. (M 45-59)

Mina arvan, et see oli kindlasti ebameeldiv. See oli küll mõttetu, milleks oli vaja siin või seal, Tallinnas, autod, kauplused puruks lüüa? Kuidagi ei saa aru. See on vandalism. (N 45-59)

Arvati, et Eesti riik peaks parandama suhteid Venemaaga. Vastutust Eesti ja Venemaa halbade suhete eest nähti Eesti poliitikutel.

Mulle tundub, et Venemaa isegi soovib mingeid kokkuleppeid Eestiga. Aga Eesti isegi, siin lehes kirjutati, nendest Ivangorodi pääsmetest, et Eesti venitab seda asja. Et tasuta viisat jne. (N 30-44)

Venemaa valitsuse suhtumist Eestis elavatesse venelastesse nähti positiivse ja toetavana, eriti tugevalt kerkis selline arvamus esile Kohtla-Järve fookusgrupis.

Nad (Venemaa) on tublid, nad kaitsevad neid venelasi, kes elavad siin. (N 30-44)

Esines ka arvamus, et objektiivset infot sellest, mis poliitikas toimub, on keeruline saada. Meedias avaldatud informatsiooni suhtuti kahtlevalt, tõdeti et eesti- ning venekeelsete meediakanalite poolt edastatav teave on erinev. Usaldusväärsete meediakanalitena nimetati näiteks ETV-d (Aktuaalset kaamerat), Esimest Balti Kanalit (PBK), Raadiot 4 ning internetti.

Mis puudutab (Eesti) välispoliitikat, siis meie teame ainult seda, mis meile telekast näidatakse, tegelikult ei tea me midagi. (M 45-59)

Mitmed informandid ütlesid, et poliitika neid ei huvita, mis ühest küljest võib tuleneda sellest, et meediakanalite poolt avaldatavat teavet ei peeta usaldusväärseks, teisalt aga võib mõju avaldada ka see asjaolu, et valimisõiguse puudumise tõttu väheneb huvi poliitika vastu.

1.6 Eesti keele oskus

Eesti keele oskust peeti Eestis elava inimese jaoks vajalikuks. Eriti rõhutati eesti keele oskuse vajalikkust noorema põlvkonna jaoks, ühest küljest lähtuvalt keeleoskuse instrumentaalsest väärtusest (eesti keele oskus aitab kaasa hea töökoha leidmisele, eesti keelt on vaja seadusandlusega kursis olemiseks ja ametnikega suhtlemiseks), teisest küljest keeleoskuse sümbolsest väärtusest tulenevalt (eesti keel kui kodumaaga siduv tegur).

Mina olen nõus, et kui elad riigis, pead oskama ka riigikeelt. Lihtsalt peab muutuma suhtumine, et riik aitaks meid ja mitte ei vaataks nagu võõraid inimesi. (N 45-59)

Eesti keelt on veel vaja osata selleks, et teada missugused seadused on siin Eestis. Sest kui lähed kuskile, näiteks Sotsiaalametisse, siis seal ei hakata sulle seadusi seletama. Mina isiklikult olen seda kogenud, kui üks töötaja seletas mulle seaduse lahti, aga teine ei soovinud seletada. (M 45-59)

Nooremad tähtsustasid eesti keele oskuse kõrval ka inglise keele kui universaalse „maailmakeele“ oskust.

Mulle tundub, et peamine on inglise keel, seda osatakse kõikides riikides. (N 15-29)

Valdav osa informantidest väitis end oskavat eesti keelt vähemalt suhtlustasemel. Eestikeelsest kõnest ja lihtsamast kirjalikust tekstist saadi üldjuhul aru ning suudeti ennast eesti keeles lihtsamate sõnadega väljendada. Eesti keele grammatikat peeti keeruliseks.

Kindlasti kui räägid, siis saad aru, ehk mitte kõigist sõnadest, aga mõttest küll saad aru. Ja vastata ka oskan, kuigi kindlasti siis on ka vead sees. (M 30-44)

Eesti keele omandamisele aitasid respondentide hinnangul kaasa eelkõige igapäevased suhtlussituatsioonid – kas suhtlemine eestlastest töökaaslastega või tuttavatega. Eesti keele oskuse püsimise eelduseks peeti pidevat keelepraktikat – juhul, kui kaob eestikeelne suhtlusringkond, ununeb ka keeleoskus.

Ma tahtsin veel öelda enda kohta - kui ma läksin 1976. aastal mööblivabrikusse tööle, siis seal olid ainult eesti tüdrukud. Kui nad mind õpetasid, siis nad ei osanud isegi vene keelt. Oli ainus selline tööstus, kus oli nii, siis 1984-1985. aastatel, kui tuli võimule Gorbatšov, täpselt ei mäleta. Ja kui tuli see demokraatia jne, siis öeldi, et kõik dokumentatsioon ja muu hakkab olema eesti keeles. Alguses oli väga raske. Ja tahan öelda, et ma rääkisin ja sain aru eesti keelest. Aga kui ma läksin sealt ära ja hakkasin teisel tööl töötama ja suhtlema ainult venelastega, siis see eesti keele oskus kuidagi kadus ära. (N 45-59)

Eesti keele omandamist peeti üldjuhul keeruliseks, v.a juhtudel, mil see toimus igapäevase suhtluse käigus. Iseenda ebapiisava keeleoskuse põhjustena nähti nelja tegurit:

1. Eesti keele õppimise võimaluste puudumine, keeleõppe äärmiselt madal tase Nõukogude perioodil või tänapäeval.

Alates viiendast eluaastast olen Eestis, kuid me elasime sõjaväeasulas, kuigi isa ei ole sõjaväelane. Ikkagi sealne suhtlemine oli ainult vene keeles ja koolis ma ka eesti keelt ei õppinud, kuna seal arvati, et seda pole vaja, kuna sõjaväelaste lapsed koos oma vanematega iga kolme, nelja aasta tagant kolivad mujale ja nad arvasid, et on mõttetult õppida kohalikku keelt. Aga pärast läksin ma tööle ja jälle sattus vene keelt kõnelev kollektiiv. Ja kus ma nüüd hakkam keelt õppima? Lisaks oli mul veel 2001. aastal insult ja muidugi ma ei saa seda enam selgeks. (N 45-59)

2. Eestikeelse suhtluskeskkonna puudumine (rohkem rõhutasid seda tegurit Kohtla-Järve respondendid). Eestikeelsete inimeste soovimatus suhelda mitte-eestlastega eesti keeles.

Isegi tavaelus, kui püüad eesti keeles suhelda, kohe hakkavad sulle märkusi tegema, et räägid valesti. Ja võivad üldse öelda, et pigem räägime vene keeles. Aga nemad ju ka vene keeles teevad vigu, meie ju ei paranda neid, püüame aru saada, mida nemad soovivad meile öelda. (N 30-44)

3. Eesti riigi poolne vähene aktiivsus keeleõppevõimaluste pakkumisel, nt. eesti keele kursuste korraldamisel. Eesti keele õpe venekeelsetes lasteaedades on sageli tasuline ning seetõttu ei saa seda oma lapsele võimaldada madala sissetulekuga inimesed.

Minu arvamus on selline, et meie riik ei ole huvitatud, et meie oskaksime eesti keelt. Kui oleks huvitatud, siis leitaks võimalus meile, kuidas meie saaksime seda keelt õppida.

Kursused maksavad tuhandeid, ma ei oska isegi kujutada palju keele õppimiseks raha vaja on, kui sa tahad eesti keelt selgeks saada. Aga miks mitte teha tasuta kursuseid? (N 30-44)

4. Iseenda vähene motiveeritus, suutmatust keelt omandada.

Mina olen elanud terve elu Eestis, sündinud siin, mul on eesti perekonnanimi, aga keelt ei oska. Kuidagi kas soovi ei olnud seda selgeks saada või oli raske. (M 60-74)

Vaid üksikud fookusgruppides osalenud määratlemata kodakondsusega inimestest kasutasid eesti keelt igapäevaselt. Lisaks suhtlusvõimaluste puudumisele toodi põhjusena esile ka eestlaste negatiivset suhtumist vigaselt või aktsendiga eesti keelt kõnelevatesse inimestesse.

Aga mul oli üks juhtum, kui ma proovisin rääkida eesti keeles - ma ükskord trollis püüdsin öelda ühele naisele, et kui ta soovib väljuda, siis palun, aga tegelikult mul läksid sõnad sassi ja ma ütlesin "istuge" sõna "väljuge" asemel, mille peale see naine ütles, et kui ei tea keelt, parem ära lõhu seda, räägi selles keeles milles sa räägid. Sellest ajast saadik ma püüan eesti keeles mitte rääkida. Isegi mõnikord, kui lähevad mööda noored ja ütlevad: "Tere", siis mina vastan ka "tere", kuid mul tuleb see sõna aktsendiga ja siis nemad ka vaatavad mind imelikult. (M 45-59)

Siiski oli mõne respondendid arvates üldine negatiivne suhtumine vähese eesti keele oskusega inimestesse vähenemas. See omakorda vähendab survet eesti keele omandamiseks.

Alguses oli rohkem agressiivsust kui keelt ei osanud, aga nüüd lähed kusagile asutusse ja nad ei hakka sind imelikult vaatama kui sa räägid vene keeles, suhtuvad leebemalt ja rahulikumalt. Ja tundub, et pole vajagi juurde midagi õppida. (N 60-74)

Vastupidiselt olukorrale, kus eestlased ei soovi mitte-eestlasega suhelda eesti keeles, olid eesti keelt mitte valdavad respondendid tajunud eestlaste soovimatust suhelda vene keeles. Vene keelt rääkivale inimesele võidakse vaadata viltu, vahel esineb muukeelse/aktsendiga eesti keelt rääkiva inimese suhtes ka agressiivsust.

On selliseid inimesi, kes saavad aru, aga ei soovi rääkida vene keeles. (N 45-59)

Eesti keele õppimise soov oli paljudel respondentidel olemas – eeltingimusena nähti **tasuta kursuste kättesaadavust** ning **keeleõppe muutmist tõhusamaks** (tundides vähem rõhku grammatikale, rohkem rõhku keele omandamisele suhtlustasandil) Eakamate valmidus eesti keelt õppida oli ootuspäraselt madalam.

1.7 Hinnangud Eesti kodakondsuspoliitikale

Kodakondsuse taotlemise tingimused

Kuna kõigi fookusgruppides osalejate näol oli tegemist inimestega, kes olid Eestis elanud alaliselt juba pikemat aega, ei tekitanud nõue, mille kohaselt kodakondsuse taotleja peab olema Eestis elamisloa või elamisõiguse alusel elanud vähemalt kaheksa aastat (millest viis

aastat püsivalt) respondentides vastuseisu. Vastuväiteid esitati peamiselt kodakondsuse saamiseks nõutava eesti keele eksami ning kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksami taseme kohta.

Praegust Eesti kodakondsuse taotlemise korda peeti liiga rangeks. Paljud fookusgruppides osalenud inimesed väljendasid arvamust, et kodakondsust soovivatele inimesele, kes on Eestis sündinud, või kes on Eestis elanud pikaajaliselt, tuleks kodakondsus anda ilma eksamiteta. Leiti, et kõik inimesed, kes elasid Eestis enne taasiseseisvumist, oleksid pidanud iseseisvuse väljakuulutamise järel Eesti kodakondsuse saama automaatselt (eeskujuks selles osas toodi näiteks Leedut). Kodakondsuse andmisega näitaks riik, et väärtustab Eestis pikaajaliselt elavaid määratlemata kodakondsusega inimesi.

Kui nad (eestlased) soovivad teha oma Vabariiki heaks riigiks, kus elanikud armastavad oma riiki ja oskavad selle keelt, siis võiksid nad kodakondsuse andmisega näidata, et nendele on siinsed elanikud olulised. Kui sa sündisid Venemaal, siis kas keegi küsis, miks peame sulle Venemaa kodakondsuse andma? Ei küsinud. Oli kirjas, et olen näiteks usbekk rahvuse poolest, aga kodakondsus on Venemaa oma. Meil on nii, et kui oled aserbaidžaanlane, aga Eesti passiga, siis oled eestlane. Mis asi see on? Kas passi muutmisega muutub su rahvus? Miks ei saa sünnist saati anda kodakondsust? (M 45-59)

Mitmed Eestis pikaajaliselt elanud kodakondsuseta inimesed pidasid eksamite nõuet solvavaks ja alandavaks, kuna leiti, et pikaajaliselt Eestis elanud ning riigile makse tasunud inimene on Eesti kodaniku staatuse välja teeninud. Esines ka arvamus, et Lääneriikidest Eestisse tulnud inimestele antakse kodakondsus lihtsamatel tingimustel kui Eestis elavaile vene rahvusest määratlemata kodakondsusega inimestele.

Mul on küll kahju ja mind solvab see, et mina olen sündinud siin, aga kodakondsust ei saa. Kindlasti ma soovin, et mulle ilma eksamita kodakondsus antaks. Olen terve elu siin olnud ja töötanud selle riigi heaks. (N 45-59)

Olen ka siin sündinud, elanud. Isegi olen käinud kodakondsuseksamil. Aga ma ei soovi seda kodakondsust. Olen solvunud, miks inimesed, kes tulevad siia elama ja elavad vähe aega, saavad kuidagi kodakondsuse kätte? Jah, ma oskan eesti keeles rääkida ja muud, aga ei taha, selline kodakondsuse saamine solvab mind, selline olukord solvab. (N 30-44)

Hinnangud kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksamile ning eesti keele eksamile

Respondendid, kes olid püüdnud kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksamit või eesti keele eksamit sooritada, olid kokku puutunud ebameeldiva suhtumisega eksaminaatorite poolt, mis omakorda tekitas vastumeelsust eksamite suhtes.

Tundus, et on võimalik läbi saada, kuid see suhtumine oli vastik. Ja ma ei soovi enam sinna minna. (M 30-44)

Nii kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksamit kui ka eesti keele eksamit pidas enamus respondentidest põhjendamatult keeruliseks. Eksamite raskusaste tekitas eksamil käinud

inimestes tunde, et riik pole kodakondsuse andmisest kodakondsuseta inimestele eriti huvitatud.

Kui riik sooviks, et meie saaksime kodakondsuse, siis nad teeksid seda (kodakondsuseksamit) veel kergemaks. Aga vist nad ei tahagi eriti, et meie saaksime kodakondsust. (N 45-59)

Kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksami küsimusi pidasid respondendid ka eestlastele endile üle jõu käivateks. Leiti, et eksamil küsitakse selliseid küsimusi, millele tavateadmisele tuginedes pole võimalik vastust anda.

"Kui teie sõidate välismaale, palun öelge, kus kohas asub seal maal Eesti saatkond?" - Selline küsimus esitati mulle. Kujutage ette! Kas nemad ise teavad, kus seal asub Eesti saatkond? (N 30-44)

Küsimused on sõnastatud keerulises juriidilistes keeles, millest arusaamiseks peab eesti keelt valdama väga heal tasemel. Leiti, et eksamil ei tohiks küsida küsimusi, mida pole eksamiks ettevalmistavates materjalides.

Mina olen sooritanud eksami ja põhiseadust sa võid kasutada, aga kui sa juba küsimusest aru ei saanud, siis sa küll raamatust vastust ei leia. Selleks, et juriidilisest keelest aru saada, pead ikka päris hästi oskama keelt. /.../ Mulle tuli meelde minu eksam, kui minu käest küsiti mida tähendab iga värv meie lipu peal, küsis pääsukestest, mida tähendab rukkilill ja lisaks veel küsimusi, mida ei olnud ettevalmistavate materjalide sees. Ausalt öeldes tunned, et on soov, et sa kukud läbi. (M 30-44)

Ka eesti keele eksamit peeti keeruliseks, eriti eksami kirjalikku osa ning teksti kuulamise osa (lindi pealt teksti kuulamine ning seejärel teksti kohta käivatele küsimustele vastamine). Mitmed respondendid rõhutasid, et eesti keele eksamil tuleks hinnata inimese keeleoskust eesti keeles suhtlemise oskuse järgi, mitte grammatikareeglite tundmise järgi.

Milleks see eksam lindistusega on, ma soovin rääkida, rääkige minuga, just see on oluline. Kui mina oskan suhelda, siis ma saan ka siin elada. See on peamine. Milleks on vaja kirjandit või muud, tööle ma enam ei lähe, milleks see mulle? (N 30-44)

1.8 Informeeritus

Sellega, et Eesti kodakondsuse saamiseks tuleb sooritada eesti keele eksam ning põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksam, olid fookusgruppides osalejad kursis. Järgnevalt vaatleme informeeritust kodakondsuse taotlemisest eritingimustel ning teadlikkust eesti keele kursustest.

Teadlikkus kodakondsuse taotlemise tingimustest alla 15-aastasele lapsele, piiratud teovõimega ning halva tervisliku seisundiga isikutele

Asjaolust, et kodakondsust alla 15-aastasele lapsele on võimalik taotleda lihtsustatud tingimustel, olid fookusgruppides osalejad teadlikud, ning paljud olid seda võimalust kasutanud. Samas peeti õigemaks, et riik annaks kodakondsuse Eestis sündinud inimesele

automaatselt, ilma bürokratlike protseduuride läbimiseta. Leiti, et Eestis sündinud inimene ei peaks riigilt kodakondsust „paluma“, kuna tal on kodakondsuse saamiseks õigus. Teadlikkus sellest, et lihtsustatud tingimused kodakondsuse taotlemisel kehtivad ka piiratud teovõimega isikutele või halva tervisliku seisundiga isikutele, oli pigem madal.

Mina kuulsin, et invaliididele antakse Eesti pass ilma eksamiteta. Aga minu poeg on ikka halli passiga. Ei tea, miks see nii on. Lugesin ajalehes, et talle antakse see automaatselt. (N 45-59)

Noh, te peate ikkagi minema ja taotlema seda. Lastele ka näiteks, pead ikkagi minema ja küsima ja tooma dokumendid, et saaks lastele Eesti kodakondsust anda. Vist neile meeldib kui inimesed just paluvad kodakondsust. (N 15-29)

Alla 15-aastasele lapsele kodakondsuse taotlemisel võib tekitada probleeme nõue, et lapsele kodakondsuse taotlemiseks peavad mõlemad vanemad andma nõusoleku. Juhul, kui vanemad enam koos ei ela, võib teiselt vanemalt allkirja saamine last kasvatava vanema jaoks olla keeruline.

Mul on tütar lahutatud ja on vaja mehe allkirja, et tema laps saaks Eesti kodakondsuse. Ja ta ei suuda leida seda meest üles, sest mees üldse ei huvitu oma lastest. Ja mis saab lapsest? Laps peab tegema eksami. (N 45-59)

Teadlikkus keelekursustest

Hetkel Eestis kehtiva korra järgi hüvitatakse eesti keele eksamiks ettevalmistava kursuse kulud inimesele, kes sooritab eesti keele eksami ning põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksami positiivsele hindale. Hüvitise saamise võimalusest olid respondendid informeeritud, kuid võimalust, et ka peale eesti keele kursuse läbimist ei suudeta eesti keele eksamit sooritada, peeti väga tõenäoliseks. Eeskujuks keelekursuste korraldamisel toodi Soome, kus riik tagab kõigile soovijaile tasuta keeleõppe. Esines ka selline arvamus, et eksaminaatorid kukutavad eksamil osalejaid eksamilt läbi tahtlikult, et kodakondsuse taotlejate pealt kasu teenida.

Mul on paljud tuttavad, kes on läinud Soome ja seal riik teeb kõike, et inimesed oskaksid soome keelt. Seal riik isegi maksab sulle, kui sa käid keelekursustel. Aga meil on selline situatsioon, et võid väga palju raha raisata keelekursuste peale ja keegi ei anna garantiid, et sa saad eksamist läbi. Ja veel tehakse kõike, et sa ei pääseks läbi ja lähesid veelkord kursustele ja maksaksid veel raha. Seal, Soomes, on see kuidagi kergem. (N 15-29)

Oldi kuulnud ka sellest, et töötutele pakutakse tasuta eesti keele õppe võimalust.

Kui mina olin Tööturuametis, siis ma nägin seal tasuta keelekursuse kulutusi. Aga ma ei läinud kursustele. (N 60-74)

Tasuta? Sest mina kuulsin, et seal pead ikkagi mingi summa maksma. (N 30-44)

Ma täpselt ei tea. See naine, kes oli minu konsultant, ütles, et kursused on tasuta. Ma ei saanud minna, kuna pojalt oli sündinud laps ja ma pidin temaga kodus olema. See oli kolm-neli aastat tagasi. (N 60-74)

1.9 Ettepanekud kodakondsuspoliitika muutmiseks

Kodakondsuspoliitika muutmise osas tehti järgnevaid ettepanekuid:

1. **Eesti kodakondsust võiks teatud tingimustel anda lihtsustatud korras**, näiteks anda kodakondsus ilma kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksami ning eesti keele eksami sooritamise nõudeta inimestele, kes on Eestis sündinud või siin elanud pikema ajaperioodi vältel (selle perioodi pikkuse osas ühtset seisukohta ei võetud).

Ja inimeste suhtumine ka muutuks, kui nendele, kes sündisid siin, antaks kodakondsus. Oleme lihtsalt praegu kõik solvunud riigi peale. (N 30-44)

2. **Kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksam tuleks muuta lihtsamaks.** Küsimuste sõnastamisel tuleks vältida keerulisi juriidilisi termineid. Eksami tase peaks olema madalam. Eksamil ei tohiks küsida küsimusi, mida ei käsitleta eksamiks ettevalmistavatel kursustel.

Milleks on vaja teha konstitutsioonieksamit, kui eestlased ise ei oska seda? (N 45-59)

3. **Eesti keele eksami põhiosa peaks moodustama keeleoskuse testimine suhtluse läbi.** Kirjalik osa ning teksti kuulamise osa tuleks muuta lihtsamaks.
4. **Eesti keele eksamiks ettevalmistavad kursused peaksid olema tasuta kõigi soovijate jaoks.**
5. **Eesti keele õpetamise metoodikat keelekursustel tuleks muuta.** Vähem rõhku tuleks asetada eesti keele grammatika õpetamisele, rohkem rõhku sõnavara ja suhtlusoskuse arendamisele.

Peaks tegema õige süsteemi. Esiteks, teha tasuta keelekursused. Teiseks, õige keeleõppe süsteem, et meie saaksime selle keele selgeks. Kolmandaks, et peamine on suhtlemine, et meie saaksime suhelda eesti keeles. Pole vaja nii suurt rõhku panna grammatikale. (N 45-59)

6. **Eesti keele õpetamine peaks alguse saama juba lasteaiast. Riik peaks garanteerima tasuta eesti keele õppe võimalustele kõigile lastele** (hetkel pole igas venekeelses lasteaias eesti keele tunnid tasuta). Selles küsimuses esines vastakaid arvamusi – üks respondent uskus, et lapse jaoks mõjub olukord, kus kodune keel on vene keel ning lasteaias eesti keel, halvasti. Valdavalt aga pooldati siiski eesti keele õppega alustamist juba varajases nooruses.

Mul näiteks üks vanem laps käib venekeelses lasteaias, aga kui ma praegu mõtlesin kas anda nooremat last eestikeelsesse lasteaeda või venekeelsesse, tuli välja, et kui annan eestikeelsesse lasteaeda, siis lapsel tuleb psühholoogiline trauma, kuna meie kodus räägime vene keelt aga seal on eestikeelne keskkond ja lapsele on väga raske kõike seda taluda. Niimoodi õpetajad ütlevad. (N 15-29)

Mina arvan, et on vastupidi. Kui elasime Tallinnas, siis minu lapsed käisid eesti lasteaias ja rääkisid eesti keelt ja olid õnnelikud. Aga kui kolisime Kloogale ja läksime vene lasteaeda, siis kõik ununes ja nüüd on probleemid keele õppimisega. (N 45-59)

7. Tuleks ühendada Eesti ja vene klassid/koolid, et vene rahvusest lapsed harjuksid suhtlema eesti keeles.

Minu arvates oli vale teha eesti ja vene koolid eraldi. Võiks olla nii nagu varem oli, kui eestlased ja venelased koos õppisid ja ei olnud vaidlusi. (N 30-44)

8. Kodakondsuse võiks anda lihtsustatud tingimustel Eesti riigile silmapaistvaid teeneid osutanud välismaalastele ning invaliididele.

Lisaks otseselt kodakondsuspoliitikaga seonduvatele ettepanekutele tehti ka üldisemat laadi ettepanekuid. Näiteks sooviti, et Eesti seadusi tõlgitaks ka vene keelde.

Et tõlgitaks seadusi vene keelde, et venekeelne elanikkond oleks kursis. Eriti need seadused, mis puudutavad sotsiaalset elu. (M 45-59)

2 Fookusgrupi-intervjuud kodakondsuseksami sooritanud inimestega

Tabelis 3 on esitatud kodakondsuseksami sooritanud inimeste fookusgrupi-intervjuudes osalenute sooline ning vanuseline jaotus.

Tabel 3 Kodakondsuseksami sooritanud isikute fookusgruppides osalenud inimeste sooline ja vanuseline jagunemine

		15-29	30-44	45-59
Tallinn	Naised	3	1	2
	Mehed	2		
Kohtla-Järve	Naised	2	1	2
	Mehed	1	1	1
Kokku:		8	3	5

2.1 Suhtumine Eesti kodakondsusesse

Põhjused, miks otsustati taotlema Eesti kodakondsust, nimetati järgnevaid tegureid:

1. Eesti kodakondsuse omamine on Eestis elava inimese jaoks loomulik ja iseenesestmõistetav. Kodakondsusel on sümbolne väärtus.

Mina arvan, et minul oli soov saada kodakondsust sest ma olen siin elanud väga palju aastaid ja kuidas mul ei ole selle riigi kodakondsust? See ei ole õige. Kodakondsuse saamine ei olnud niivõrd praktilistel põhjustel kui lihtsalt minu tunde järgi. (N 45-54)

2. Kodakondsuse mitte-omamist peeti ebakindlaks (tunne, et sind ei kaitse keegi), kodakondsuse omamine andis kuuluvus- ja turvatunde.

Kui mina elasin naisega, siis mul oli hall pass ja ma tundsin, et eesti passiga inimestel on palju rohkem eeliseid kui halli passiga inimestel. Olin selline inimene, keda võiksid saata üle Narva jõe sinna, kus su viimane registratsioon oli enne Eestisse tulekut. (M 30-44)

3. Kodakondsusega inimene saab välismaal viibides loota Eesti riigi abile, Eesti passiga on lihtsam reisida.

Kui sul on Euroopa pass, siis kõik saavad rohkem aru, kes sa oled. Kui sul on hall pass, siis sa ei ole keegi. Kui oled välismaal ja midagi juhtub, siis kes saab sind kaitsta? Kui tuled halli passiga Eesti saatkonda, siis seal ka ei vaadata sind eriti sõbralikult. Mina olen sellega kokku puutunud. Ütlesid, et nad ei pea mind aitama ja kui mina oleksin Eesti kodanik, siis nad saaksid mind aidata. Ja peale seda ma otsustasin, et lähen taotlema Eesti kodakondsust. (N 45-54)

4. Määratlemata kodakondsusega inimestesse ei suhtuta hästi, piinlik on ametiasutustes halli passi näidata.

Ja eriti asutustes vaatasid kohe (peale kodakondsuse saamist) teise pilguga. (N 15-29)

5. Eesti kodakondsuse omamine aitab kaasa ametialasele karjäärile.

Minu ameti jaoks tuleb ka kasuks omada kodakondsust, kui hakkasin rääkima eesti keeles, siis oli veel parem. (M 30-44)

Üks respondent kahetses Eesti kodakondsuse võtmise otsust, kuna reisimine Venemaale muutus tema jaoks keerulisemaks ning ta ei näinud Eestis elamiseks stiimulit.

Mina mingil põhjusel juba kahetsen, et sain Eesti kodakondsuse. Mul varem oli hall pass ja mul oli rohkem võimalusi. Mis puudutab töö otsimist, siis ei olnud kunagi probleemiks, et mul on hall pass. Aga Venemaale sõita ma sain lihtsamalt ja Euroopasse sõitmisega ka probleeme ei ole. Ja kui veel oleks soov, stiimul siin elada, aga seda eriti ei ole. (M 15-29)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kodakondsust taotlenud inimeste ning määratlemata kodakondsusega inimeste nägemus Eesti kodakondsusega kaasnevatest eelistest oli suurel määral sarnane. Nii kodakondsuseksami sooritanud inimesed kui ka määratlemata kodakondsusega inimesed väärtustasid Eesti kodakondsuse sümbolset väärtust ning kodakondsuse omamisega kaasnevat turvatunnet, samuti tõdesid kummagi sihtgrupi esindajad, et määratlemata kodakondsusega inimestesse ei suhtuta niivõrd hästi kui kodanikesse. Samas tõid kodakondsuseksami sooritanud inimesed Eesti kodakondsuse eelistamise põhjustena esile ka sääraseid aspekte, mida määratlemata kodakondsusega inimesed ei maininud – näiteks asjaolu, et Eesti passiga on mugavam reisida, välismaal saab loota Eesti riigi abile (mis mõneti seostub ka turvatundega) ning et Eesti kodakondsus aitab kaasa ametialasele karjäärile. Määratlemata kodakondsusega inimeste hinnangul aitab ametialasele karjäärile kaasa pigem eesti keele oskus. Samas olid määratlemata kodakondsusega inimeste fookusgruppides tugevalt esindatud eakad inimesed, kelle jaoks töötamise ja karjääriga seotud küsimused pole ilmselt enam kuigi olulised.

2.2 Suhtumine Venemaa kodakondsusesse

Venemaa kodakondsuse taotlemist ei oldud üldjuhul isegi ei kaalutud. Põhjusena, miks paljud Eestis elavad määratlemata kodakondsusega inimesed võtavad endale Venemaa kodakondsuse, nähti Eesti kodakondsuse saamiseks kehtestatud tingimuste jäikust. Leiti, et inimesed, kes on Eestis elanud sünnist saadik, võiksid kodakondsuse saada ilma eksamiteta või mingil muul moel lihtsamalt.

Kõik need pronksõduri sündmused näitasid, et inimestel on sees solvumine ja see solvang tuli välja sellises olukorras. Kindlasti see oli liialdatud, kõik see vandalism ja muu. Aga sündmuste juured on selles, et inimesed liiga pikalt hoidsid seda solvangut enda sees. Milleks jätkata sedasama poliitikat, mis solvab inimesi? Peab tunnustama inimesi, kes elavad siin. Peab lihtsustama protsesse. Nad ju sündisid siin, nad ei sõida siit ära. (N 45-59)

2.3 Milline riik on isamaa, poliitilised vaated

Kodumaa, isamaa

Kodumaaks, isamaaks peeti valdavalt Eestit, kuid sidet tunti ka Venemaaga. Üks respondent ütles, et ta peab isamaaks nii Eestit kui Venemaad.

Noh, kindlasti see on minu teine kodumaa, ma olen juba siin elanud rohkem aastaid kui seal. Mul on kaks isamaad, siin on lapsed sündinud ja kasvanud. (N 45-59)

Venemaa käekäigu pärast tunti muret ning meedias avaldatud (alusetut) kriitikat Venemaa suhtes peeti solvavaks.

Ikkagi hingevalu on, kui midagi Venemaal halvasti läheb. Ja ikkagi, kui midagi meil siin juhtub, näiteks "pronksöö", siis ma ikkagi olen Venemaa poolt. Võib-olla ma ei süvene poliitikasse, noh, kui ma näen samasuguseid inimesi nagu minu vanaisa, kellel on silmades pisarad, mul on väga nendest kahju ja ma kuidagi ei suuda aru saada sellest isamaast. Ikkagi on tunne, et hinges on Venemaa tükkike. (N 30-44)

Ka uuringus osalenud määratlemata kodakondsusega inimesed pidasid eranditult oma kodumaaks Eestit.

Kas Eestis on hea elada

Elu Eestis peeti üldjuhul heaks. Erinevalt määratlemata kodakondsusega inimestest rõhutasid kodakondsuseksami sooritajad ka inimese enda panust oma elu kujundamisel. Tõenäoliselt on aktiivne ellusuhtumine oluliseks kodakondsuse taotlemist määravaks teguriks.

Arvata, et mujal on parem kui siin, on vale. Kui tahad, sa võid ka siin leida tööd ja areneda ja elada hästi. Kui on vaja, võib ka keele selgeks õppida. Küsimus on, mida sa soovid selles elus. Hea või mitte, oleneb meist, oleneb sellest, kuidas me ise oma elu ehitame. Nii, et Eestis võib ka hästi elada. Mul on hea siin olla. (M 30-44)

Kui määratlemata kodakondsusega inimesed seostasid häid ametialase karjääri võimalusi Eestis riigikeele oskusega ning vanusega (noortel rohkem võimalusi hea töö leidmiseks kui eakatel), siis kodakondsuseksami sooritajad tõid esile veel ühe teguri, mis Eestis ametialasele karjäärile võib kaasa aidata – eesti perekonnanime omamine. Leiti, et eesti perekonnanimega inimestele on Eestis avatud rohkem võimalusi kui vene perekonnanimega inimestele. Kuigi vene perekonnanimega venelane võib osata eesti keelt paremini kui eesti perekonnanimega venelane, eelistatakse respondentide arvates tööle võtmisel sageli eesti perekonnanimega inimest. Sellist varjatud diskrimineerimist tõlgendatakse survena võtta eesti perekonnanimi.

Paberites võib-olla jah, on tagatud (venelaste õigused Eestis). Aga tegelikkuses kõik teavad, miks on lihtsustatud eesti perekonnanime taotlemine. Kõik teavad, et eesti nimega on kergem tööle saada, isegi keelt ei pea eriti oskama. Sellest ei räägi keegi, aga kõik teavad seda. Ametlikult on kõik ilus. (N 45-59)

Leiti, et ka tavainimesed ei suhtu vene perekonnanimega inimesesse sama hästi kui eesti perekonnanimega inimestesse. Diskrimineerimist ei olnud siiski kõik kogunud. Paljud leidsid, et tavainimeste suhtumine venelastesse on hea, kuid poliitikute suhtumisega ei saa rahule jääda.

Mul tööl ka mõnikord tulevad eesti kliendid, kes nähes minu vene nime kohe muudavad oma suhtumist. Kuidagi ebameeldivalt vaatavad, noh, tunnen seda kohe. Millegipärast tavalised inimesed diskrimineerivad, isegi kodakondsus juba ei loe, kui näevad vene nime, kohe reageerivad negatiivselt. /.../ Ma isegi arvan, kui tööandja valib endale töötajaid, siis esmajärjekorras võetakse tööle eesti nimedega inimesed. (N 15-29)

Leiti, et kõrgetel ametipositsioonidel töötavad inimesed peaksid valdama nii eesti kui ka vene keelt. Arvati ka seda, et eesti keele kõrval võiks Eestis riigikeele staatuse anda ka vene keelele, kuid selle mõtte teostumist ei peetud eriti tõenäoliseks.

Minu meelest eestlased, kes soovivad töötada headel ametikohtadel peaksid oskama ka vene keelt, mitte ainult eesti keelt. Näiteks pangas, poliitikas pead oskama vene keelt. Ja veel on palju sfääre, kus vene keele oskus on vajalik. (N 30-44)

Eesti elatustaset peeti madalaks, ilmselt tingituna majanduskriisist nähti ka tulevikku üpris negatiivses valguses. Probleemidena nimetati madalaid palku ja sotsiaaltoetusi, tööpuudust ja kõrgeid hindu. Samas oli ka neid, kes Eesti sotsiaaltoetuste süsteemi heaks pidasid, kuna kõrged toetused vähendasid respondendi arvates inimeste aktiivsust ise oma probleeme lahendamise otsimisel.

Kui vaadata toetusi, siis kindlasti meil on need madalad. Aga näiteks Rootsisis on head toetused, kuid teate kui palju seal on selliseid laisklejaid, kes tulevad sinna Türgist ja ei tööta ega tee midagi head, aga elavad toetustest. Meil on Ameerikaga sarnane mudel, kus meie peame ise midagi tegema, et ära elada. (M 15-29)

Valdavalt oldi eluga Eestis siiski rahul ning siit ei soovitud mujale elama minna. Venemaale soovis elama minna vaid üks respondent, kel oli selline plaan olnud juba ka üheksakümnendatel aastatel. Nooremate seas olid mõned, kes olid huvitatud tööleminekust Skandinaaviasse või Ameerikasse, kuid valdavalt ei soovitud Eestist siiski lahkuda.

Kui mina näiteks käin Venemaal sugulaste juures, noh, siin lähedal üle Narva jõe ja ma kohe tunnen, et see on mulle võõras maa. Seal on hoopis teistmoodi elu ja ma ei soovi seal elada. Meil on siin juba oma keskkond, oma elutempo ja üldse inimesed käituvad siin teistmoodi, nii kultuuri kui ka meelerahu poolest. (M 30-44)

Hinnangud Eesti sise- ja välispoliitikale

Sarnaselt määratlemata kodakondsusega inimestele olid ka kodakondsuseksami sooritajad Eesti praeguse sise- ja välispoliitika suhtes kriitilised. Praeguste poliitikute otsuseid peeti ebaprofessionaalseteks, poliitikat kõrvutati äritegevusega, mille peamine eesmärk on väga kitsale elanikkonna grupile (poliitikud) tulu teenimine. Erinevalt kodakondsuseta inimestest leidsid kodakondsuseksami sooritajad, et Eestis suhtutakse venelastesse diskrimineerivalt, seda eriti riigi ja seadusandluse tasandil.

Poliitikaga peaksid tegelema professionaalid, aga mitte nii nagu meil oli. Meie riigis esineb diskriminatsioon jne. Kui iseseisvuse saime, siis kõik, kellel oli eesti perekonnanimi, said endale hea positsiooni. Ja poliitikasse läksid kõik, kes oskasid hästi rääkida, aga professionaalsuse poolest seal on null. Nad võtsid vastu absoluutselt ebaettenägelikke otsuseid. Praegu poliitika on nagu äri. (M 30-44)

Usaldust ei tundud ei eesti rahvusest poliitikute ega ka Eestis tegutsevate vene rahvusest poliitikute vastu. Leiti, et vene rahvusest inimesi on poliitikas ebaproportsionaalselt vähe.

Kõik inimesed kõrgetel ametikohtadel on eesti perekonnanimedega. Kui võtta poliitikuid, kas vene ja eesti poliitikute osakaal on proportsioonis elanikkonnaga? Arvan, et mitte. Kuigi ma ei usu ei vene ega eesti poliitikuid. (N 45-59)

Pahameelt tekitas poliitikute kaugenemine rahvast. Leiti, et poliitikud pole kursis inimeste igapäevaste murede ja soovidega.

Ma saan aru, et on vaja õppida ja vaja tunda kultuuri ja tunda ennast siin ühiskonnas hästi. Aga mitte nii, miks seal "üleval" ei kuulata meid, ei teata meie soove ja seda, mis toimub tegelikult riigis? (M 45-59)

Mitmed respondendid ei tundnud huvi valimas käimise vastu, mis annab tunnistust madalast usaldusest poliitikute vastu ning sellest, et kodaniku staatust väärtustatakse muude eeliste, mitte valimisõiguse tõttu. Paljud väljendasid poliitika suhtes ükskõiksust, öeldes, et neid ei huvita, mis toimub Toompeal, peamine, et ei võetaks vastu vene kogukonda diskrimineerivaid seadusi.

Kui oleks võimalus hääletada kõikide vastu, siis ma läheks. (M 15-29)

Aga see, mis toimub Toompeal, on mulle ükskõik, peaasi et mind ei puudutata, et rumalaid seadusi vastu ei võetaks. See ongi kõik. (M 30-44)

/.../

Parem küll oleks, et meid vähem puudutataks. Näiteks, kui sealt "ülevalt" tulevad mingid seadused või käsud, mis just diskrediteerivad meid kui venekeelset elanikkonda, see küll ei ole väga meeldiv. (M 45-59)

Leiti, et Eesti riik ei kasuta ära majanduslikku potentsiaali, mida pakuks transiit Venemaaga. Arvati, et Eesti võidaks Venemaaga suhete parandamisest palju, kuna Venemaa on oluline partner nii Eestile kui ka Euroopa Liidule.

Võiks parandada suhteid Venemaaga, et Venemaa ei sulgeks meie transiiti. Inimestel tekiksid uued töökohad ja hakataks paremini elama. Kuulsin, kui üks eestlanna ütles, et Venemaa ütleb Eestile mida Eesti peab tegema. Minu arust Venemaa meile midagi ette ei ütle. (N 45-59)

Jutuks tuli ka Gruusia-Venemaa konflikt. Leiti, et Eesti tegi vea, toetades Gruusiat.

Jah, mis puudutab Abhaasiat. Seal ju käisid erinevad vaotlejad erinevatest riikidest, aga eestlased ikka jäid omale arvamusele. Selline tunne oli, et nad olid üksi Gruusiaga ühisel arvamusel. Ja raha ka saadeti Gruusiasse. Noh, sellist informatsiooni ma tean. (N 30-44)
Seal oli vist see, et pigem olla Gruusia poolel kui Venemaa. Peaasi, et Venemaa arvamust ei toeta. (N 45-59)

Eestlastega poliitilistel teemadel rääkimisel tajuti kahe rahvusgrupi vahelisi pingeid. Taas võtsid respondendid spontaanselt jutuks ka Pronksiöö, mida nähti Eesti valitsust diskrediteeriva sündmusena.

See (Pronkssõduri teisaldamine) oli jälle poliitilise äri samm. Proovisid sellega endale punkte saada. Võib-olla ei tulnud välja nii, nagu nad tahtsid ja rahulikku üleöö teisaldamist ei toimunud ja sündmused pöörasid nende vastu. Ja sellega nad kaotasid. (M 30-44)

Arvati, et Eestis elavate venelaste suhtumine riiki muutuks, kui saavutataks konsensus ajaloo tõlgendamise osas.

Kui president igas kõnes mainib venelaste okupatsiooni, siis see ei mõju eriti hästi ühiskonnale. (M 15-29)

Tunti, et riik pole kuigivõrd huvitatud kodanikkonna suurendamisest määratlemata kodakondsusega inimeste arvelt.

Selline tunne on, et riik üldse ei hooli sellest, et inimesed soovivad olla selle riigi kodanikud. (M 30-44)

Usaldus meediakanalite vastu

Tõdeti, et eesti- ja venekeelsed meediakanalid edastavad erineva sisuga teavet. Eestikeelsetest meediakanalitest jälgiti uudiseid näiteks ETV Aktuaalsest Kaamerast, venekeelsetest meediakanalitest Esimest Balti Kanalist. Uudiseid loeti ka internetist (venekeelne Delfi). Eestikeelset meediat peeti siiski poliitiliselt kallutatuks, rohkem jälgiti venekeelseid meediakanaleid.

Intervjueerija: *Aga keda usaldate rohkem?*

Neid, kes räägivad keelt, millest meie saame aru. See, mida antakse vene keeles, seda me söömegi. Ja kui võrrelda eesti ja vene pressit, siis nad on erinevad. Kuid kui sulle antakse vene keeles uudised, kas sa hakkad võrdlemiseks ka lugema eesti keeles uudiseid ja tõlkima neid vene keelde? Arvan, et ei hakka. (M 30-44)

On üks ajaleht – venekeelne "Postimees", paljud tellivad seda. Ma ka tellisin, kuid kui nad Gruusia konfliktis võtsid Eesti seisukoha, siis mulle see ei meeldinud, peale seda ma eriti ei loe seda lehte. (M 45-59)

Leiti, et kui Eesti poliitikud suhtuksid siinsesse vene vähemusse tolerantsemalt, suureneks mitte-eestlaste usaldus ka eestikeelsete meediakanalite vastu.

2.4 Eesti keele oskus

Eesti keele oskust peeti üldjuhul oluliseks, seda toonitasid eriti Tallinna fookusgrupis osalenud. Samas suhtuti mõistvalt ka neisse inimestesse, kes eesti keelt pole suutnud omandada, kuna mõndi, et Eestis on võimalik toime tulla ka ilma riigikeele oskuseta.

See on oluline. Meie elame Eestis ning vaatamata sellele, et oleme venelased me peame oskama riigikeelt. (N 15-29)

Kindlasti see on õige kui inimene elab siin ja oskab riigikeelt. Aga meil on sellised tingimused, et paljud elavad ja saavad eesti keeleta hakkama. Terve elu elavad siin ja keelt üldse ei oska. (N 45-59)

Eesti keele oskust peeti eriti vajalikuks kõrgetel ametipositsioonidel töötavate inimeste jaoks.

Mul tütar abiellus eesti mehega ja millegipärast kodus suhtlevad vene keeles. Mina ütlen, et nad suhtleks kodu eesti keeles, noh, tütar töötab juhina ja kuidagi häbiväärne on mitte rääkida eesti keelt. Ta käis kursustel, aga mõtet ei ole. (N 45-59)

Paljud respondendid ütlesid, et nende tahe eesti keelt õppida on väga suur, kuid keeleoskuse arendamine takerdub praktika- ja suhtlusvõimaluste puudumise taha.

Kui mina oli keelekursustel, siis peale neid mul oli väga suur tahe rääkida. Oli väga suur soov rääkida ja rääkida. Aga kellega? Ei olnud kedagi, kellega rääkida. Mul on venekeelne pere, töö on venekeelne kollektiiv ja kõik, kahe aasta jooksul on keel unustatud. Loed, tead sõnu, aga ei räägi, ei oska rääkida. (N 45-59)

Üks Kohtla-Järve fookusgrupis osalejaist, kes soovis minna elama Venemaale, leidis, et surve eesti keele õppimiseks on tema jaoks ebameeldiv, kuna tema vaba valik polnud elada Eesti Vabariigis.

Mulle öeldakse, et õpi keelt, sa ju elad Eestis, noh, jah olen siin, aga sündisin ma ju NSV Liidus ja Eestit ei olnud tol ajal. Kas ma olen süüdi, et minu vanemad tulid siia elama 1956. aastal? (N 45-59)

Eesti keel oldi omandatud üldjuhul eesti keele kursuste abil (tasulised kursused, riigi poolt kompenseeritud kursused, töökoha poolt organiseeritud tasuta kursused). Nooremad respondendid olid eesti keelt õppinud põhi- ja keskkoolis. Vaid üks respondent (kes oli pärit Viljandist) omandas eesti keele sõprade-tuttavatega suhtlemise läbi. Enda eesti keele oskuse taset kuigi kõrgelt ei hinnatud. Leiti, et ka hetkel kodakondsuse saamiseks nõutav eesti keele eksam ei näita eksami sooritaja tegelikku keeleoskuse taset – inimene, kes on testid pähe õppinud, võib igapäevastes suhtlussituatsioonides mitte toime tulla.

Oleneb, millega keeleoskust mõõta. Kui hinnata näiteks testide järgi, mida oleme eksamil teinud, see on üks külg. Teine külg on, kui oskad teste teha, kuid mitte suhelda, see võrdub keele mitte oskamisega. /.../ Oskavad võib-olla võrdselt kuid kasutavad erinevalt. Üks oskab rääkida, kuid ei loe ega kirjuta. Teine aga vastupidi. (M 45-59)

Respondendid olid üksmeelel, et eesti keelt saab kõige kiiremini omandada eestikeelses keskkonnas, igapäevase suhtlemise läbi. Kohtla-Järve respondendid põhjendasid oma ebapiisavat eesti keele oskust kõige enam just suhtluskeskkonna puudumisega. Paljude eesti keele oskus oli järk-järgult vähenenud peale eesti keele eksami sooritamist, kuna võimalused eesti keele kasutamiseks puudusid. Sarnaselt määratlemata kodakondsusega inimestele tödesid ka kodakondsuseksami sooritajad, et eestlased lähevad venelastega suheldes üle vene keelele, mistõttu eesti keele kasutamise-harjutamise võimalused veelgi kitsenevad.

Peab suhtlema eesti keeles, need kellel on eestikeelne keskkond, need saavad kiiremini keele selgeks. (M 30-44)

Samas oli ka neid, kelle tuttavad julgustasid neid eesti keeles rääkima.

Noh, mul on veel sõbrad eestlased ja nemad ka püüavad minuga rääkida eesti keeles, ma küll ütlen, et räägin vigadega, aga nemad saavad sellest aru ja kui vaja, parandavad mind. (N 15-29)

Selle suhtes, kas järjekindla tööga saab eesti keele selgeks ka ilma välise abita, ise õppides, olid respondendid eriarvamusel. Üldjuhul nõustuti siiski sellega, et piisava tahte ja püsivuse juures on iseseisvalt keele õppimine küll võimalik, kuid see on suur väljakutse.

Aga üldiselt jah, kui on hea sihtmärk ja tahe, siis on võimalik õppida. Ma ei arva, et see on võimatu. (N 30-44)

Mõned noortest õppisid keelekümbelklassis, mis omakorda aitas kaasa eesti keele omandamisele. Aineõpet eesti keeles peeti siiski keeruliseks.

Mul on kergem, sest ma kuulen eesti keelt viis päeva nädalas. Igal aastal meil tuleb juurde aineid eesti keeles, kui varem ajalugu oli vene keeles, siis nüüd on eesti keeles, muusika ka on eestikeelne. /.../ Noh, see on raske. Ma olen juba üheteistkümnendas klassis ja väga suurt keeleõppimise huvi mul ei olnud, kuigi mõistan, et kui ma elan Eestis, siis pean oskama ka eesti keelt./.../ Noh, kindlasti meie saame keelest juba palju paremini aru, aga rääkimisega on probleeme. Noh, näiteks klassis ühed tahavad rääkida ja vastavad õpetaja küsimustele, aga teised istuvad ja häbenevad rääkida. (N 15-29)

Noored eelistasid jätkata õpinguid ülikoolis eestikeelse õppekava järgi, kuna leidsid, et see lihtsustab nende jaoks hiljem tööturule sisenemist.

Mina veel ei tea, arvan, et parem on minna eestikeelsesse õppesse, siis hiljem on kergem. (N 15-29)

Mitmed respondendid, kes olid sooritanud algtaseme eesti keele eksami, soovisid eesti keele õppimisega jätkata, et sooritada ka kesktaseme eksam. Takistustena selles nimetati keeleõppe kompensatsiooni puudumist (keelekursused kompenseeritakse vaid halli passi omanikele) ning sobiva tasemega keelekursuste vähesust.

Võib-olla ma tahaksin edasi õppida keelt, et kesktasemele minna, aga meil pole kursuseid ja see on väga kulukas. Tallinnas käia ka pole võimalik ja see oleks topelt kulukas. (N 45-59)

2.5 Hinnangud Eesti kodakondsuspoliitikale

Kodakondsuse taotlemise tingimused

Sarnaselt määratlemata kodakondsusega inimestele leidsid ka kodakondsuseksami sooritajad, et Eestis sündinud või siin mingi kindla ajaperioodi elanud inimene võiks saada Eesti kodakondsuse automaatselt, ilma eksamiteta. Üheks põhjuseks, miks määratlemata kodakondsusega inimesed ei taotle Eesti kodakondsust, peeti inimeste solvumist riigi peale. Leiti, et inimese jaoks, kes on Eestis sündinud, on kodakondsuse saamiseks eksamite sooritamine alandav.

Niipalju, kui mina olen kuulnud, paljud inimesed, kes on halli passiga, on solvunud riigi peale, et nad on sündinud siin, elanud terve elu ja andnud oma panuse riigile ja nad ei saa aru, miks nad peavad keeleeksami tegema. Sellepärast nad printsiipsiaalselt ei lähe, nad ei saa aru, mida halba nad on riigile teinud, et riik niimoodi nendega käitub. Lisaks mõned ei saa keelt selgeks, mõned ei soovi, mõned ei hooli, mis pass nendel on. Aga paljudel on see solvang hinges. (M 45-59)

Kui meie nüüd sõidaksime Venemaale ja peaksime seal tegema põhiseaduse ja keeleeksami, see ei oleks imelik, sest mina tulin ju mujalt sinna. Venemaa ei ole minu kodumaa. Aga siin on minu vanavanemad, minu vanemad, mina, minu lapsed, see on minu riik ja mind selles riigis ütleme "vägistatakse". See ei tundu normaalsena. (N 30-44)

Solvumustunne riigi vastu võis ühe respondendi hinnangul olla ajendiks ka Pronksiöö sündmustele.

Kõik need pronkssõduri sündmused näitasid, et inimestel on sees solvumine ja see solvang tuli välja sellises olukorras. Kindlasti see oli liialdatud, kõik see vandalism ja muu. Aga sündmuste juured on selles, et inimesed liiga pikalt hoidsid seda solvangut enda sees. Milleks jätkata sedasama poliitikat, mis solvab inimesi? Peab tunnustama inimesi, kes elavad siin. Peab lihtsustama protsesse. Nad ju sündisid siin, nad ei sõida siit ära. (M 45-59)

Leiti, et hetkel teenib kodakondsuse andmise süsteem riigi huve – riik püüab rangete kodakondsuse taotlemise tingimuste läbi Eestis elavat vene kogukonda alla suruda. Integratsioonipoliitikat tajuti kui Euroopa Liidu algatust, millest Eesti üritab toetusrahade läbi kasu lõigata.

Millegipärast riik või mõned poliitikud näevad põhjust selles, et nad tahavad kuulda eesti keelt ümberringi ja kodakondsus on nagu medal teile, sest räägite eesti keelt. Võib-olla kui Euroopa Liitu poleks, siis tänast teemat ei oleks. Sest EL sunnib neid lahendama seda probleemi. Ja jälle, kui meil poleks integratsiooniprobleemi, siis EL ei annaks meile toetusi, jääb selline tunne, et see integratsiooniga tegelemine on äri. (M 30-44)

Üpris paljud kodakondsuseksami sooritanud inimesed olid kodakondsuse saamiseks nõutavate eksamite tasemega rahul, kuna leidsid, et kuna nad suutsid eksamid sooritada, siis ei tohiks see olla väga raske ka teiste jaoks. Kriitikat pälvisid pigem kodakondsuse taotlemise nõuded kui sellised (et kodakondsuse saamiseks on vaja sooritada eksamid).

Hinnangud eesti keele kursustele ja kursuste kompenseerimise süsteemile

Eesti keele kursuste puhul peeti mõningatel juhtudel probleemiks kursuse kättesaadavust (kursusel käimiseks peab sõitma mõnda suuremasse linna) ning keele õpetamise metoodikat. Leiti, et praegused keelekursused on orienteeritud ainult eksamik valmistumiseks ning seetõttu õpitakse kursustel teste pähe, omandamata tegelikult keeleoskust.

Antakse testid ette ja õpime kõik pähe. (N 45-59)

Mõlemas fookusgrupis arvati ka seda, et praegune süsteem – kursuse kulud kompenseeritakse täielikult alles peale kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksami ja eesti keele eksami sooritamist, on loodud selleks, et riik teeniks õppurite pealt kasu. Kuna paljud inimesed ei suuda eksameid sooritada, ei ole praegune süsteem, kus keelekursuste kulud kompenseeritakse peale mõlema eksami sooritamist, kuigi efektiivne, kuna paljud inimesed ei lähe kursustele, kuna kardavad eksamitel ebaõnnestuda. Samuti võib inimestel tekkida raskusi keelekursuseks vajaliku summa leidmiseks (kuigi see hiljem kompenseeritakse, ei pruugi inimene olla suuteline sellist summat korruga välja käima).

Kindlasti viis või kuus tuhat krooni ei saa iga inimene tasuda eesti keele kursuse eest. (M 15-29)

Minu sõbranna kolm korda käis kursustel ja ei saanud eksamit positiivselt sooritatud. (N 15-29)

Arusaamatuks peeti praegust keelekursuste kompenseerimise süsteemi – millistel alustel kursuste eest makstava kompensatsiooni suurust vähendatakse.

Kas see on normaalne, kui tuled sinna kontrollile ja siis küsitakse, miks sul on alguse, miks sa kolm aastat pole õppinud juurde? Noh, võtame sinult tuhat kakssada krooni maha. Ah, kui sa ei ole veel õppinud, siis võtame maha veel kuus tuhat sinult. Kas see on normaalne? (M 45-59)

Noh, kui riigil on alguses eelarves summad, mida nemad peavad trahvide pealt koguma. Kindlasti nad mõtlevad trahvid välja keeleinspeksioonis, politsei hakkab iga pisiasja kohta trahvima jne. (M 30-44)

Leiti, et riik on keeleõppele eraldatud raha kasutanud ebaotstarbekalt, kuna need summad ei ole jõudnud sihtgrupini.

Kui võtta ja lugeda, kui palju raha on pandud keele õpetamisele alates Eesti iseseisvusest, viieteistkümne aasta jooksul on palju raha on raisku läinud. Kui võtta need summad kokku ja jagada inimestele, kes soovivad keelt õppida, kus see raha on? Siin inimesed istuvad ja õpivad oma isikliku rahaga. Jälle milleks ja miks? (M 45-59)

Avaldati ka sellist arvamust, et eesti keele eksam on tehtud keeruliseks ainult seetõttu, et keeleõpet korraldavad ettevõtted saaksid kasu lõigata inimeste pealt, kes eksamil ebaõnnestuvad ning taas kursustele tulevad.

Kui sa mitu korda käid ja proovid teha eksamit ja iga kord kukud läbi mingitel põhjustel, siis tekib selline tunne, et eksami vastuvõtjate ja keelekursuste firmade vahel on kokkulepe, et endal tööd alati oleks. (M 30-44)

Hinnangud kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksamile ning eesti keele eksamile

Põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksami sooritamist kuigi keeruliseks ei peetud.

Seal on test. Pole midagi rasket. (M 15-29)

Algtaseme eesti keele eksamit üldjuhul kuigi keeruliseks ei peetud, kuid kesktaseme eksamit küll. Mitmed respondendid olid proovinud kesktaseme eksamit sooritada, kuid ebaõnnestunud. Leiti, et kesktaseme eesti keele eksami kuulamisülesanded ning kirjanditeemad on liialt keerulised. Samas ei arvatud üksmeelselt, et eksamite taset tuleks alandada, leidus ka neid, kes leidsid, et just kõrged nõudmised eksamil motiveerivad pingutama ning enda keeleoskust arendama.

Sest nüüd kesktaseme eksami jaoks, kui olid kuulamisülesanded kursustel, meie kuulasime neid lindistusi. Need, kes käisid kursustel, teavad, et antakse mingi tekst, vana stereo peal, noh, teate neid lugusid. Ja meile anti ka seda kuulata ja arusaamine tuleb mõne ajaperioodi jooksul. Kui meile anti kuulata naise kõne, kes sõidab rongis, kus kõik need rongi kolinad ja muu on kuulda ja veel see naine jutustab tasakesi oma mehest. Isegi vene keeles oleks sellest raske aru saada. Kuid need raskused arendavad meid ja ma ei ole nende vastu. (M 30-44)

Kesktaseme eesti keele eksamit peeti keeruliseks isegi eestlaste jaoks.

Minuga koos läks kesktasemele minu sõbranna, kes on eestlane ja ta ei suutnud kesktaseme eksamit ära teha. Ütles, et grammatika on väga raske. (N 45-59)

Samas oli ka neid, kes ka algtaseme eesti keele eksami raskusastmega rahul ei olnud.

Pealt tundub kõik hea, aga kui natuke sügavamalt vaadata, siis niivõrd keeruliseks läheb eksam. Noh, nad tõid näite, et suulisel vestlusel on teema "reisimine". Tundub normaalsena, istud lennukisse, siis oled kohal välismaal ja siis nad küsivad, et kui teie kukuksite ja läheb jalg katki, siis kuidas hakkaksite toimima, kuhu hakkaksite helistama? Ja kõik reisimine on

lõppenud ja algab, kuhu saatkonda te helistate, kuhu pöördute, kuidas hakkate helistama jne. Ja kes meist seda teab? Mitte keegi. (M 45-59)

Eksaminaatorite suhtumise kohta anti vastakaid arvamusi – paljudel oli eksaminaatoriga suhtlemisest jäänud väga positiivne kogemus, mõnele aga mitte.

Algtasemel oli kõik sõbralik. Aga kesktasemel mul oli selline vastuvõtt, noh, see naine, kes vestleb sinuga, ta oli niivõrd agressiivne, ta tegi sellise närvilise atmosfääri, et oli väga ebamugav tunne. Mitte ainult minul, vaid kõikidel, kes käisid tema juures, inimesed hakkasid kartma teda, pidid käituma ainult tema käskude järgi. See oli ebameeldiv. Niigi tuled sinna stressis ja veel selline vastuvõtt. (N 45-59)

2.6 Ettepanekud kodakondsuspoliitika muutmiseks

Kodakondsuseksami sooritajad tegid kodakondsuspoliitika muutmiseks järgnevaid ettepanekuid:

1. **Määratlemata kodakondsusega inimesi tuleks Eesti kodakondsuse taotlemise tingimustest paremini informeerida.** Leiti, et paljud inimesed peavad kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksamit ning algtaseme eesti keele eksamit keerulisemaks, kui need tegelikult on.

Peab kuidagi inimestele andma selle informatsiooni, et kodakondsust saada ei ole eriti raske. Et need eksamid ei ole eriti rasked. Meie kõik ju tegime need ära. (N 30-44)

2. **Heal tasemel eesti keele õpe tuleks teha kättesaadavaks kõigile soovijatele** (eriti probleemseks peeti Eesti keele õppe võimalusi Ida-Virumaal, kuid ka väiksemates linnades oli puudus litsentsiga õpetajatest). Riik peaks olema huvitatud sellest, et võimalikud paljud elanikud oskaksid heal tasemel riigikeelt.

Mina täna lugesin RusDelfi's artikli, kus oli kirjas, et riik soovib vastu võtta seaduse, et eesti keele kursused oleksid tasuta. Mina arvan, et nii see peabki olema, vist Saksamaal on tasuta keelekursused, kui sa tahad saksa keelt õppida. Ja vist see ei ole ainus riik. Niimoodi peabki olema, see on riigile pluss. Riik peab olema huvitatud, et meie oskaksime eesti keelt. (N 15-29)

3. **Eesti keele õpetamise metoodikat põhi- ja keskkoolis tuleks muuta.** Leiti, et kõige paremaid tulemusi annab keele õppimisel see, kui õpetaja julgustab kõiki õpilasi tunnis aktiivselt osalema. Samuti tuleks tõsta eesti keele õpetajate taset.

Olen märganud kursustel, et õpetaja püüab teha tundi nii, et iga osaleja peab natuke rääkima tunnis. Ja tahab inimene või mitte, aga ta peab midagi ütleva. Ja siis ta tajub, et oskab midagi öelda. Koolis aga, esiteks on õpetajate tase väga nõrk ja õpetajaid on väga vähe. Teiseks, see oli ka siis, kui mina veel käisin koolis, et õpetajal on mõned õpilased, kes töötavad tunnis terve klassi eest ja teine pool klassi lihtsalt istub ja kuulab neid. Ja kust siin tulevad teadmised ja oma võimete kontrollimine? Veel, kuidas on võimalik selline suhtumine, et õpetaja loeb tundi raamatu järgi ja siis, kui keegi ei jõudnud üles kirjutada või ei saanud aru, selle jaoks asi jääbki arusaamatuks, kuna õpetaja ei soovi raisata oma aega

seletamisele. Siit tuleb ka eesti keeles tundides arusaamine ja omandamine, need tunnid on loetud ette, aga ei ole seletatud lahti. Tuleb välja, et mingeid teadmisi ega oskusi nad ei anna. Peaks õpetamise metoodikat ja viise üle vaatama. (M 30-44)

4. **Tuleks luua rohkem segalasteaedu**, kus oleksid koos nii eesti kui ka vene rahvusest lapsed. See aitaks juba varakult kaasa eesti keele paremale omandamisele.

Mina üldse arvan, et milleks see lahutamine, lapsed peavad olema segalasteaias. See on parim variant. (N 45-59)

5. Inimeste huvi eesti keele vastu aitaks ühe osaleja hinnangul tõsta **meediakampania, mis rõhuks keeleoskuse plussidele**. Kampania peaks rõhuma indiviidi kasule, mida keeleoskus talle annab.

Veel teha meedias kampania, mis näitaks, et erinevate keelte oskamine teeb elu huvitavamaks ja sul laienevad võimalused. Et näeks, mis eelised on sellel, kui oskad keeli. Näidata, mida meie saame sellest, mitte ainult nõuda meilt. Pakkuda kõiki võimalusi õppimiseks. (M 30-44)

6. **Tuleks korraldada kampaniaid, mis edastavad sõnumit, et riigi jaoks on kodanike arvu suurenemine vajalik**. Inimestele tuleks näidata kodakondsuse omamisega kaasnevaid hüvesid, mitte hirmutada kodakondsuseta inimesi hüvedest ilmajäämisega.

Kui oleks selline reklaam, et sind oodatakse, et sind vajatakse, siis see oleks mõjuv inimestele. Aga nüüd on selline tunne, et riigile ei ole vaja, et meie oleksime riigi kodanikud, ainult meile on vaja seda. (N 45-59)

7. **Eesti keele eksamil võiks keeleoskust hinnata suhtlemisoskuse hindamise läbi, mitte rõhuda niivõrd palju grammatikale**. Suhtlemisoskuse arendamisele võiks senisest rohkem rõhuda ka eesti keele õppes.

Mina arvan, et grammatika ei ole oluline. Peab olema suuline eksam, kus antakse teema ette ja inimesed istuvad ja omavahel räägivad. Palju meil koolis oli grammatikat, igal aastal algusest peale grammatika, milleks see oli? Neljandast kuni kaheteistkümnenda klassini ja vestelda ei oska, ja ma ei ole üksi selline. (N 15-29)

8. **Eksami ebaõnnestumise puhul võiks lubada kodakondsuse taotlejal eksam kohe uuesti sooritada** (hetkel nõue, et ebaõnnestunud eksami ja korduseksami vahele peab jääma 3 kuud).

Veel on halb see, et nüüd saab ainult kolme kuu pärast teha uuesti eksami, kui ei saanud läbi. Paljud ei jaksa oodata kolm kuud ja loobuvad. (N 45-59)

9. **Kodakondsuse võiks anda kohe peale nõutavate eksamite sooritamist** (hetkel pool aastat puhveraeg).

Meil on imelik protsess. Tuled, annad dokumendid, taotled kodakondsust ja siis oota pool aastat ja alles poole aasta pärast pead tulema ja jälle allkirja andma, et ikkagi soovid olla

Eesti kodanik. Noh, tundub idiootsena see protsess. Kui juba esimesel korral dokumentidega tulid, see juba tähendab, et soovid olla kodanik, milleks pool aastat oodata? (M 15-29)

- 10. Kodakondsuse andmisel ei peaks lähtuma kodakondsuse taotleja eesti keele oskusest vaid lojaalsusest Eesti riigile** – kodakondsus ja keeleoskus on erinevad asjad. Kodakondsus tuleks anda kõigile inimestele, eks on Eestile lojaalsed ning Eesti kodakondsuse vastu huvi ilmutavad; eesti keelt õpivad need, kel seda reaalselt vaja on.

Peamine küsimus, mida võiks esitada riigile on see, et mida riik tahab? Kas tahab saada rohkem kodanikke või inimesi, kes soovivad rääkida eesti keeles, et saada eestikeelset ühiskonda. Mis on olulisem? /../ Kodakondsuse olemasolu ei tähenda keeleoskust. Mõned said roheliste kaartide tõttu kodakondsuse. Kas nad oskavad keelt, ei, nad toetasid Eesti riiki. Iga kodakondsuse saamine on suunatud passi saamiseks, et pass annaks mingeid eeliseid. Keel on juba mugavus, sul on mugav siin elada kui sa tead keelt. Sul on rohkem võimalusi siin eesti keelega. Mind keegi ei küsi, milline mul pass on, kui ma oskan eesti keelt. (M 30-44)

ANKEETKÜSITLUSE TULEMUSED

Lisaks kvalitatiivsetele fookusgrupi-intervjuudele teostati 15-74-aastaste määratlemata kodakondsusega inimeste seas ka ankeetküsitlus (Vt. UURINGU TAUST ptk 1. Valim ja meetod).

1 Valimi struktuur

Joonisel 1 on esitatud vastajate jagunemine erineva sotsiaal-demograafiliste gruppide vahel. Võrreldes meestega on naisterahvaid valimis veidi enam (44% vs 56%). Erinevad vanusegrupid on esindatud enam-vähem võrdselt, teistega võrreldes veidi vähem on vastajaid 15-24-aastaste vanusegrupis.

Vaadates valimi soolist jagunemist vanusegruppide lõikes, on nähtav, et noorimast vanusegrupist moodustavad pea $\frac{3}{4}$ meesterahvad, vanimast vanusegrupist sama suure osa aga naisterahvad. Ka kogu 15-74-aastase Eesti elanikkonna soolis-vanuselist struktuuri vaadates on näha, et 55-74-aastaste seas on naise meestega võrreldes märgatavalt enam (60% vs 40%).²

Lähtuvalt mitte-eestlaste piirkondlikust jaotumisest on valimis ootuspäraselt kõige arvukamalt vastajaid Ida-Virumaalt (68%) ning Põhja-Eestist (27%).³ Muudes Eesti piirkondades elavad määratlemata kodakondsusega inimesed on valimis esindatud vaid 5%-ga.

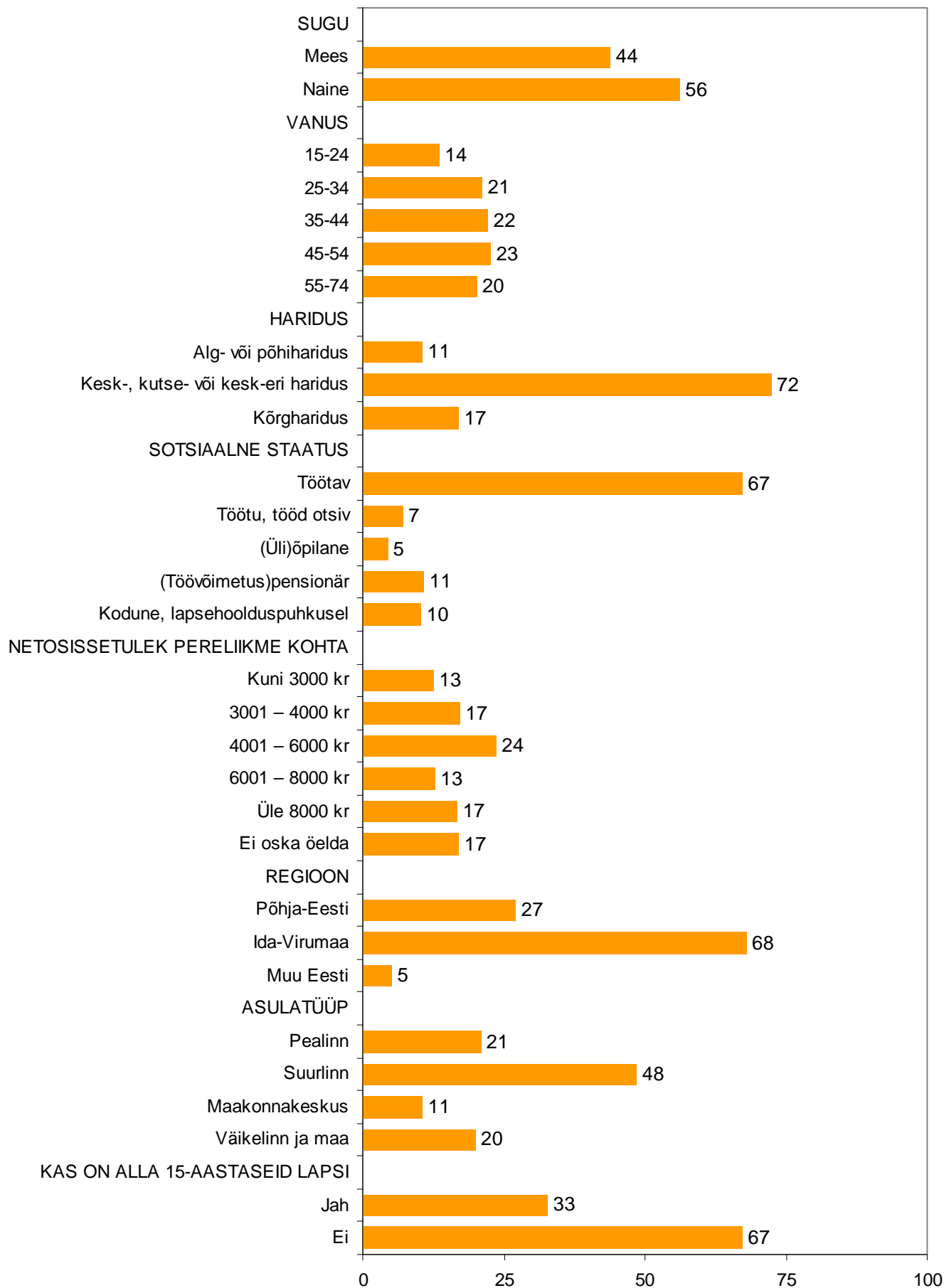
Vastajaist 72% omab kesk-, kutse- või kesk-eriharidust, 17% kõrgharidust ning 11% alg- või põhiharidust. Alg- või põhiharidusega inimesi on kõige arvukamalt (üli)õpilaste (50%) ning pensionäride seas (26%), kõrgharidusega inimesi aga tööl käivate inimeste seas (79%). Ootuspäraselt omavad kõrgharidusega inimesed ka kõrgemat sissetulekut – 37% kõrgharidusega inimestest kuulus leibkondadesse, mille netosissetulek ühe leibkonnaliikme kohta ületas 8000 krooni kuus.

Tööl käivad inimesed moodustavad valimist 67%. Töötavaid inimesi on kõige arvukamalt 35-54-aastaste seas (78%), 55-74-aastastest pea pooled on (töövõimetus)pensionärid. Tööl käivatest inimestest 18% moodustavad vabakutselised, FIE-d ning eraettevõtjad, 82% aga palgatöötajad.

² Allikas: Statistikaamet 01.01.2008 www.stat.ee

³ Statistikaameti 01.01.2008 andmete alusel on eesti rahvusest inimeste osakaal väikseim pealinnas ning Ida-Viru maakonnas. Muudest rahvustest inimesed moodustavad pealinlastest 45%, Ida-Virumaalastest 80%.

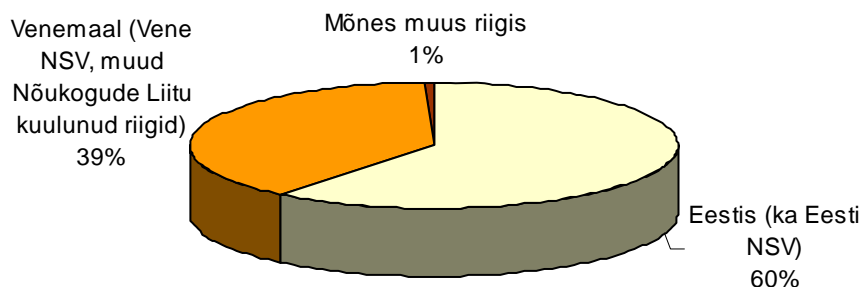
Joonis 1 Valimi struktuur (% , n=396 kõik vastajad)

2 Päritolu

Hetkel Eestis elavaist 15-74-aastastest määratlemata kodakondsusega inimestest 60% on sündinud Eestis (sh ka Eesti NSV-s), 39% Venemaal (sh Vene NSV ning muud toonase Nõukogude Liidu koosseisu kuuluvad riigid), 1% mõnes muus riigis (Joonis 2). Eestis sündinuid on keskmisest arvukamalt alla 45-aastaste seas (84%).

Joonis 2 Millises riigis olete sündinud (% , n=396 kõik vastajad)

15-74-aastastest määratlemata kodakondsusega inimestest 94% on elanud suurema osa oma elust Eestis, 6% väljaspool Eestit. Määratlemata kodakondsusega inimesi, kes on suurema osa oma elust veetnud Eestis, on kõige arvukamalt noorimas vanusegrupis ehk 15-24-aastaste seas (98%), suurema osa oma elust väljaspool Eestis veetnud inimesi aga vanimas vanusegrupis ehk 55-74-aastaste seas (15%). Kuna enamik Eestis elavatest vene rahvusest inimestest tuli Eestisse elama Nõukogude perioodil, on selline tulemus ootuspärane – eakamate seas on rohkem sisserännanuid, nooremad on aga valdavalt juba Eestis sündinud.

Pikaajalise elaniku elamisluba või alalist elamisõigust omab 98% Eestis elavaist 15-74-aastastest määratlemata kodakondsusega inimestest.

3 Usaldus meediakanalite vastu

3.1 Meediatarbimine

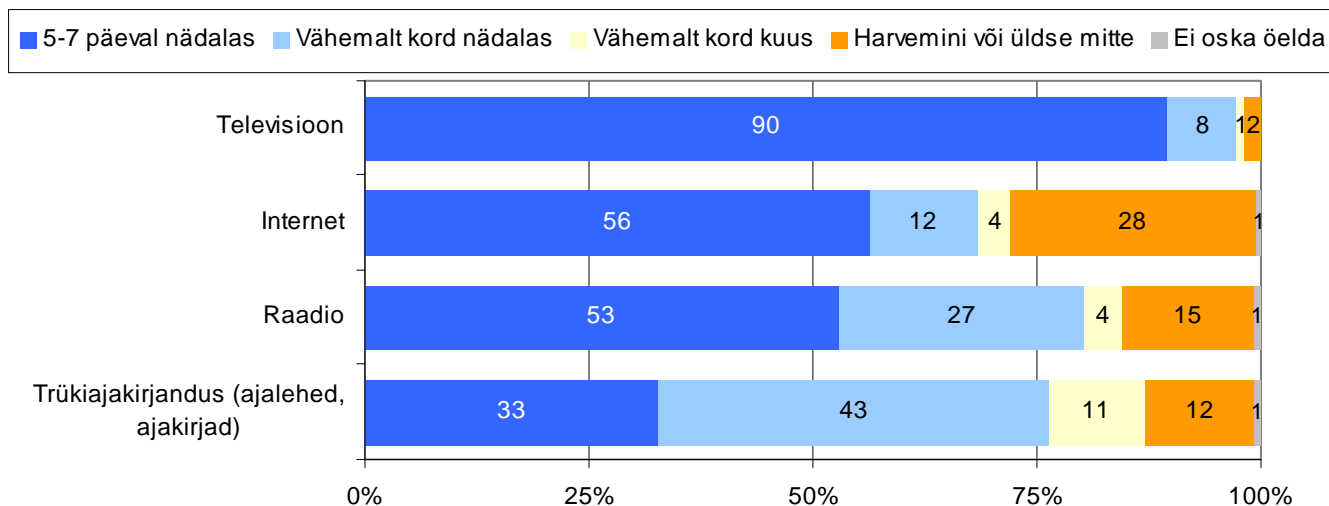
Televiioonist vaatab iganädalaselt päevauudiseid 97% määratlemata kodakondsusega inimestest, 80% kuulab iganädalaselt päevauudiseid raadiost, 76% loeb uudiseid iganädalaselt trükiajakirjandusest ning 68% jälgib internetist (Joonis 3).

Inimesi, kes üldse televiisorist päevauudiseid ei vaata, oli 2%. Raadost ei kuula päevauudiseid 15% määratlemata kodakondsusega inimestest, trükiajakirjandusest ei loe päevauudiseid 12%, internetist ei jälgi uudiseid 28%.

Iganädalaselt trükiajakirjandusest päevauudiseid lugevaid inimesi oli keskmisest vähem 15-24-aastaste inimeste seas (63%). Kuna eakamate seas on internetikasutajaid vähem, oli 55-

74-aastaste seas teiste vanusegruppidega võrreldes ootuspäraselt vähem ka neid inimesi, kes internetist iganädalaselt päevauudiseid lugesid (23%).

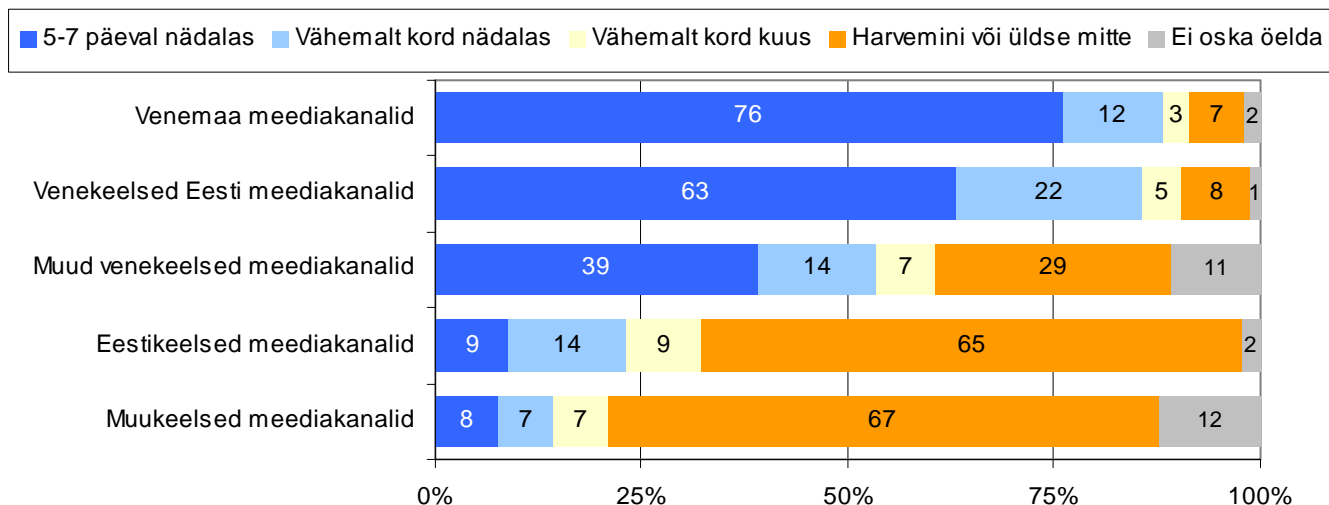
Joonis 3 Kui sageli Te kasutate päevauudistega tutvumiseks järgnevat meediakanalit (% , n=396 kõik vastajad)

88% määratlemata kodakondsusega inimestest tutvub päevauudistega iganädalaselt Venemaa meediakanalite vahendusel (Joonis 4). Venekeelsetest Eesti meediakanalitest loeb/kuulab/vaatab iganädalaselt päevauudiseid 86%, muudest venekeelsetest meediakanalitest 54%. Eestikeelseid meediakanaleid jälgib iganädalaselt uudistega kursisolemiseks 23% määratlemata kodakondsusega inimestest, muukeelseid meediakanaleid 14%.

Eestikeelsete meediakanalite iganädalasi jälgijaid on keskmisest arvukamalt 15-24-aastaste seas (35%).

Joonis 4 Kui sageli Te kasutate päevauudistega tutvumiseks järgnevat meediakanalit (% , n=396 kõik vastajad)

3.2 Hinnangud meediakanalite usaldusvärsusele

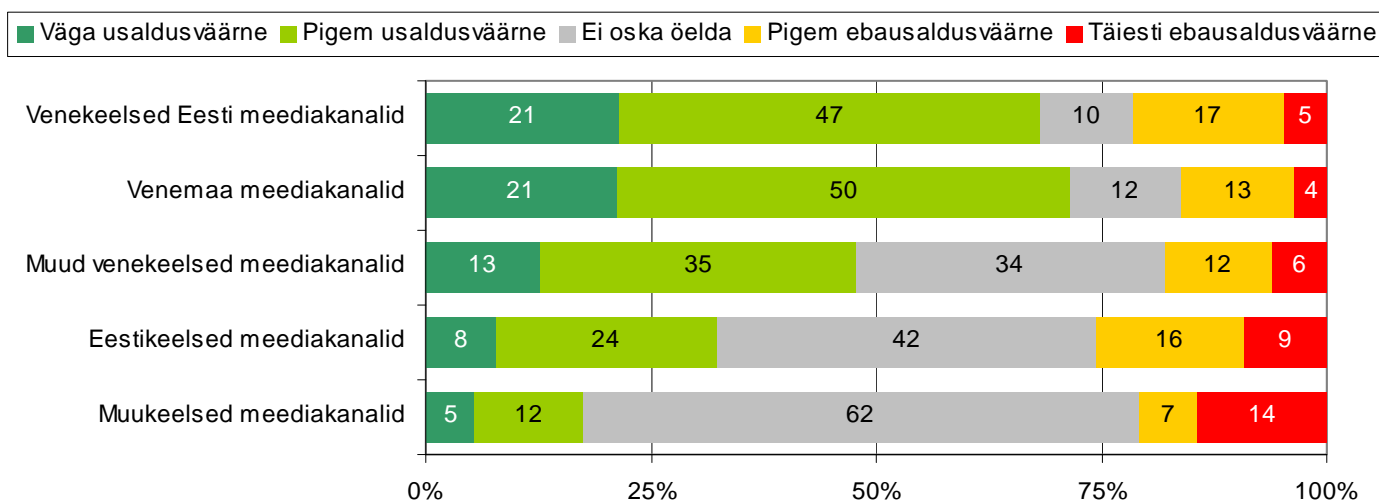
Lisaks meediakanalite jälgimise sagedusele paluti vastajail hinnata ka meediakanalite poolt edastatava teabe usaldusvärsust. Ootuspäraselt ilmnis, et meediakanali jälgitavus ning usaldus meediakanali vastu on omavahel seotud – sagedamini jälgitakse neid meediakanaleid, mille vastu tuntakse suuremat usaldust.

Kõige sagedamini hinnati usaldusväärseks venekeelsete Eesti meediakanalite ning Venemaa meediakanalite poolt edastatavat teavet – venekeelseid Eesti meediakanaleid pidas täiesti/pigem usaldusväärseks 68% ning Venemaa meediakanaleid 71% Eestis elavatest määratlemata kodakondsusega isikutest. Pigem/täiesti ebausaldusväärseks pidas venekeelsete Eesti meediakanalite teavet 21%, Venemaa meediakanalite teavet 16% sihtgrupist.

Muude venekeelsete meediakanalite teavet pidas täiesti/pigem usaldusväärseks 48% ning pigem/täiesti ebausaldusväärseks 18% määratlemata kodakondsusega inimestest. Kolmandik vastajaist ei osanud muude venekeelsete meediakanalite usaldusvärsusele hinnangut anda. Eestikeelsete meediakanalite puhul oli hinnangu mitte-andnute osakaal veelgi suurem, ulatudes 42%-ni. Eestikeelseid meediakanaleid usaldas 32% ning ei usaldanud 26% määratlemata kodakondsusega inimestest.

Muukeelsete meediakanalite kohta, mida jälgis iganädalaselt vaid 14% määratlemata kodakondsusega inimestest, andis sisulise hinnangu 38% vastajaist. Muukeelseid meediakanaleid pidas usaldusväärseks 17% määratlemata kodakondsusega inimestest, ebausaldusväärseks aga 21%.

Joonis 5 Kuivõrd usaldusväärne on Teie arvates järgnevate meediakanalite poolt edastatav teave (% , n=396 kõik vastajad)

Tabelis 4 on esitatud meediakanalit usaldusväärseks pidavate vastajate suhtarvude võrdlus erinevate sotsiaal-demograafiliste rühmade lõikes. Nagu tabelist näha, on usaldus eestikeelsete meediakanalite vastu kõrgeim noorimas vanusegrupis. Usaldus Venemaa meediakanalite vastu on kõrgeim 15-34-aastaste ning alg- või põhiharidusega inimeste seas. Muukeelseid meediakanaleid usaldavad kõige enam kõrgharidusega inimesed.

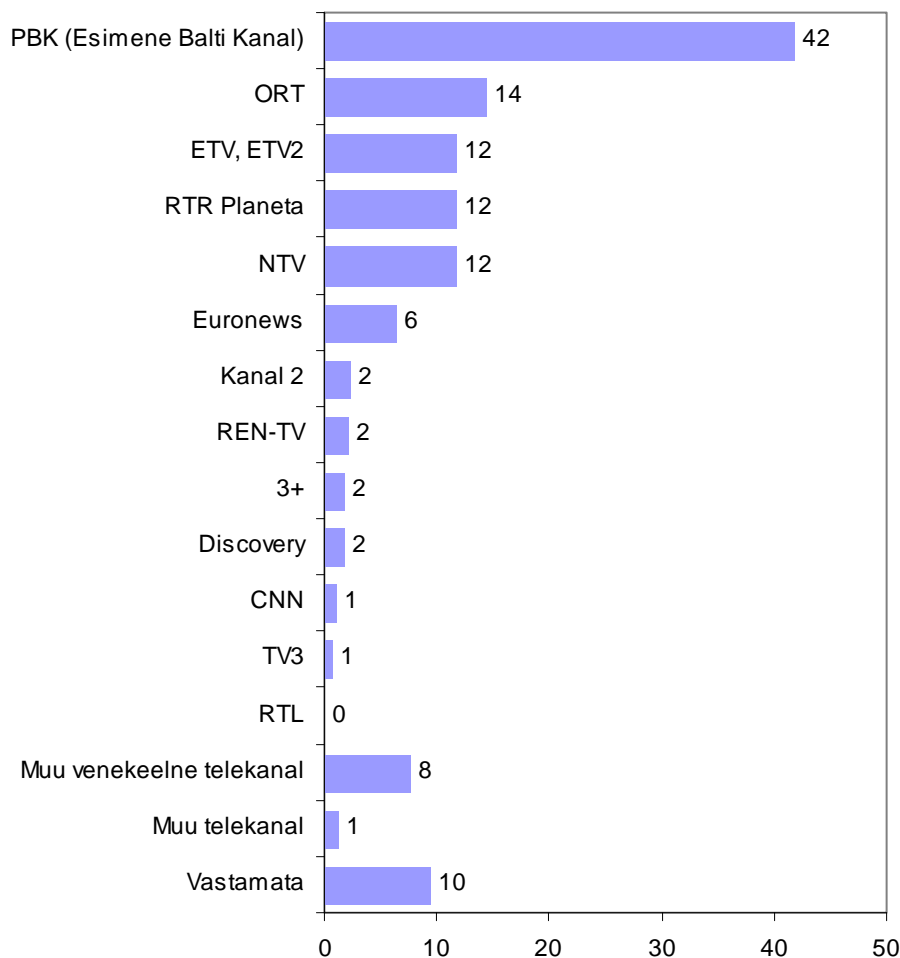
Tabel 4 Meediakanali täiesti/pigem usaldajate osakaal erinevates sotsiaal-demograafilistes rühmades (%)

		Eesti-keelsed MK-d	Vene-maa MK-d	Vene-keelsed Eesti MK-d	Muud vene-keelsed MK-d	Muu-keelsed MK-d
SUGU	Mees	28	72	67	43	16
	Naine	36	71	69	52	19
VANUS	15-24	44	87	70	44	31
	25-34	32	83	64	55	18
	35-44	26	59	66	42	15
	45-54	30	67	69	46	12
	55-74	34	68	73	51	16
HARIDUS	Alg- või põhiharidus	33	81	64	45	21
	Kesk-, kutse- või kesk-eri haridus	33	74	71	48	15
	Kõrgharidus	28	55	58	49	24
REGIOON	Põhja-Eesti	32	76	65	50	21
	Ida-Virumaa	33	70	69	47	15
	Muu Eesti	30	65	70	40	30

* Punase värviga on tähistatud keskmisest oluliselt kõrgem tulemus

Selleks, et selgitada täpsemalt välja, milliseid meediakanaleid usaldatakse, paluti erinevate meedialiikide tarbijatel (televiisorivaatajad, raadiokuulajad jne) nimetada konkreetne meediakanal (tele- või raadiojaam, ajaleht/ajakiri, internetilehekülg), mille poolt edastatav teave on tema arvates kõige usaldusväärsem. Vabas vormis vastused grupeeriti. Vabad vastused, mis kodeeriti kategooriate „muu (venekeelne) telekanal/raadiojaam“ vms alla, on originaalkujul esitatud aruande [lisas 2](#).

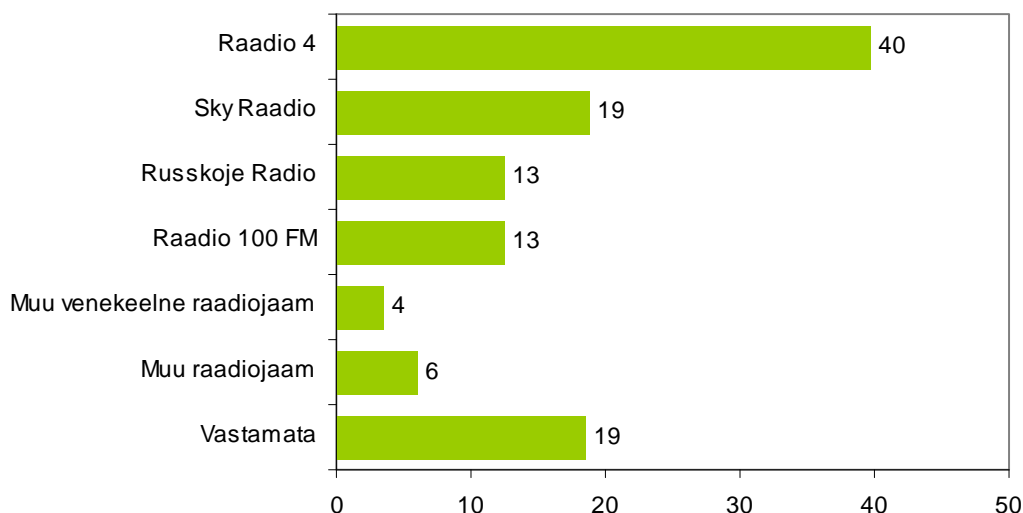
Telekanalitest nimetati kõige sagedamini kõige usaldusväärsemana Esimest Balti Kanalit ([Joonis 6](#)). Sagedasti nimetati usaldusväärsete telekanalitena ka kanaleid ORT (14%), ETV ja ETV2 (12%), RTR Planeta (12%) ning NTV (12%). Ingliseelsetest telekanalitest nimetati kõige sagedamini usaldusväärseks kanalit Euronews (6%).

Joonis 6 Telejaam, mille poolt edastatavat teavet peab kõige usaldusväärsemaks (% , n=389 televiisorivaatajad)

Usaldusväärsete radiojaamana nimetati kõige sagedamini jaama Raadio 4 (40%) ([Joonis 7](#)).

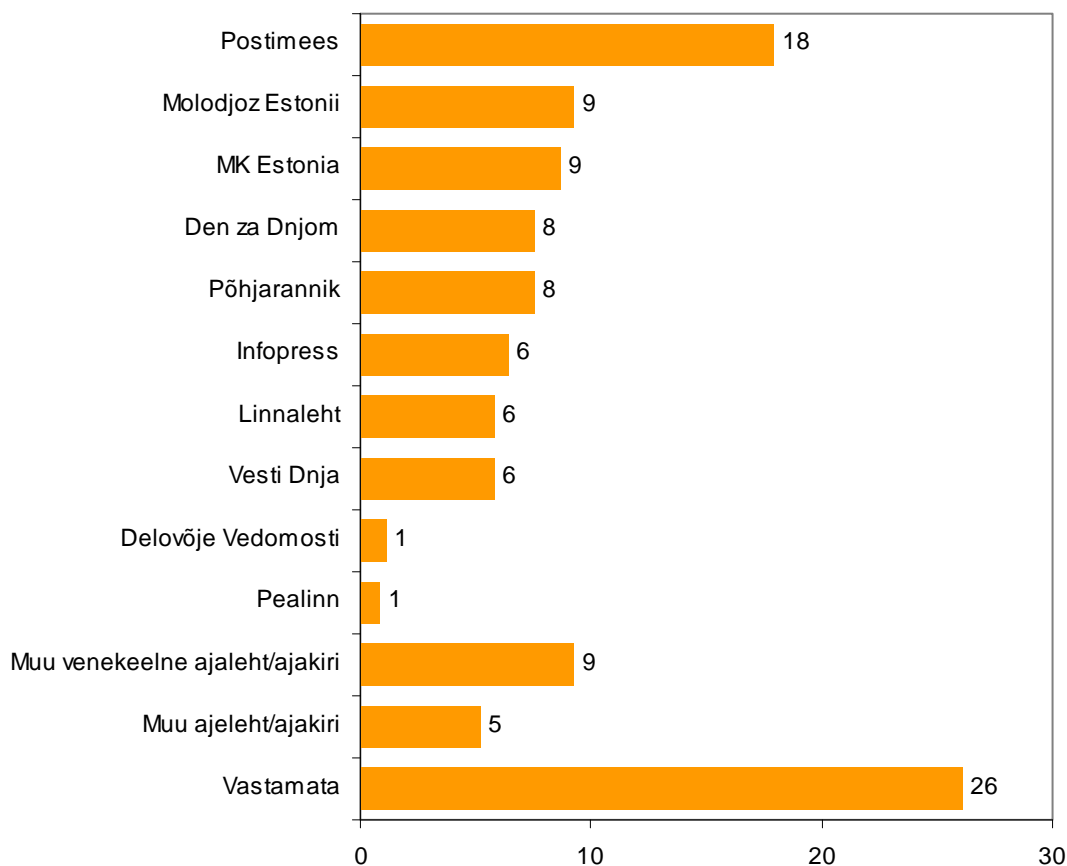
Raadiojaamade usaldusväarsuse kohta antud vastuste puhul ilmnisid sotsiaaldemograafiliste rühmade võrdluses ka statistiliselt olulised erinevused. Raadiokuulajaid, kes pidasid kõige usaldusväärsemaks jaama Raadio 4, oli keskmisest arvukamalt 55-74-aastaste (73%) seas, Raadio Sky usaldajaid aga meesterahvaste (27%) ning 15-34-aastaste seas (39%).

Joonis 7 Raadiojaam, mille poolt edastatavat teavet peab kõige usaldusväärsemaks (% , n=335 raadiokuulajad)

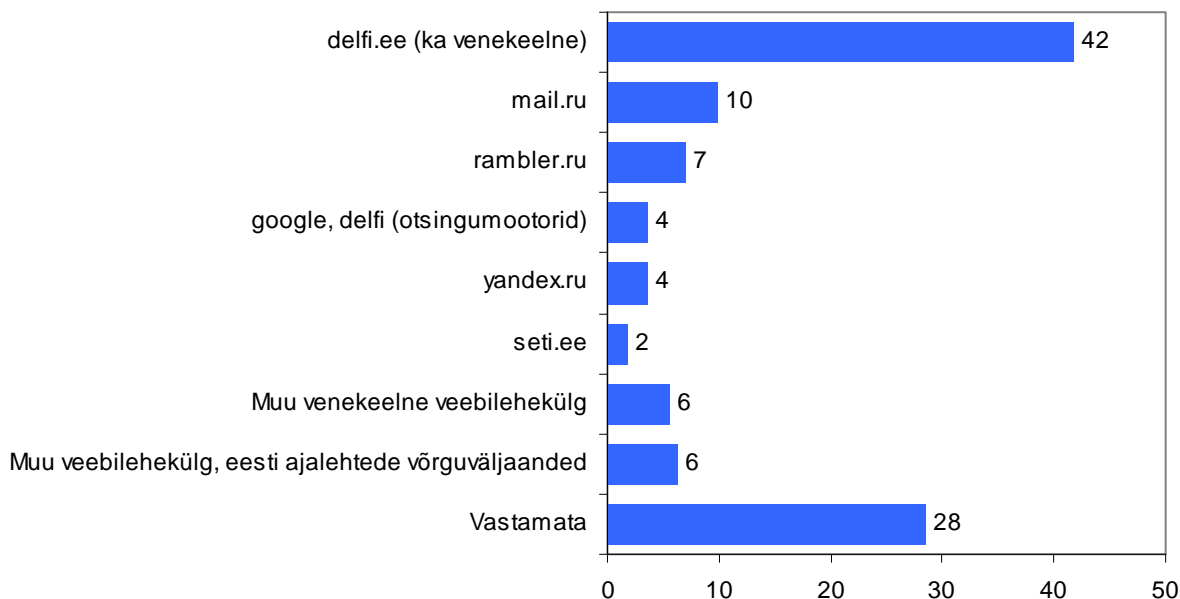
Kõige usaldusväärsematest ajalehtedest/ajakirjadest nimetati kõige sagedamini ajalehte Postimees (18%) (Joonis 8). Nimetati ka selliseid ajalehti/ajakirju, nagu Molodjoz Estonii (9%), MK Estonia (9%), Den za Dnjom (8%), Põhjarannik (8%), Infopress (6%), Linnaleht (6%), Vesti Dnja (6%), Delovõje vedomosti (1%) ning Pealinn (1%).

Joonis 8 Ajaleht või ajakiri, mille poolt edastatavat teavet peab kõige usaldusväärsemaks (% , n=345 ajalehtede/ajakirjade lugejad)

Usaldusväärse internetileheküljena nimetati kõige sagedamini Delfit (42%) (Joonis 9).

Joonis 9 Internetilehekülg, mille poolt edastatavat teavet peab kõige usaldusväärsemaks (% , n=285 internetilehekülgede külastajad)

4 Informeeritus Eesti kodakondsuse taotlemise tingimustest

Eesti kodakondsuse saamise tingimustest peab end väga hästi informeerituks 18% määratlemata kodakondsusega inimestest (Joonis 10). Pigem hästi informeerituks hindab end 39%, pigem halvasti informeerituks 23% ning väga halvasti informeerituks 10%. Kümnendik määratlemata kodakondsusega inimestest ei osanud oma informeeritusele Eesti kodakondsuse taotlemise tingimusest hinnangut anda.

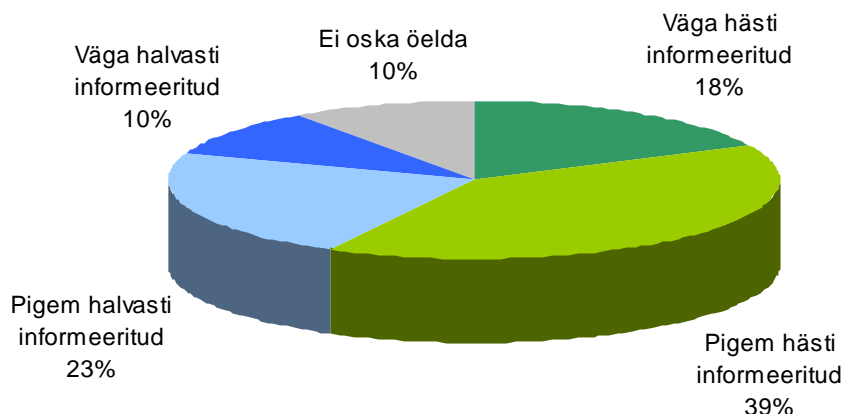
Inimesi, kes pidasid end väga/pigem hästi informeerituks, oli keskmisest arvukamalt järgnevates rühmades:

- 15-24-aastased (67%) ja 55-74-aastased (66%);
- Alg- või põhiharidusega (69%) ja kõrgharidusega inimesed (72%);
- Inimesed, kelle pere netosissetulek ühe pereliikme kohta ületab 6000 krooni (67%);
- Inimesed, kes sooviksid enesele Eesti kodakondsust (64%).

Inimesi, kes pidasid end pigem/väga halvasti informeerituks, oli keskmisest arvukamalt järgnevates rühmades:

- 35-44-aastased (40%);
- Pealinlased (39%);
- Inimesed, kes ei soovi enesele kodakondsust (39%).

Joonis 10 Kuivõrd informeerituks end peate Eesti kodakondsuse saamise tingimustest (% , n=396 kõik vastajad)

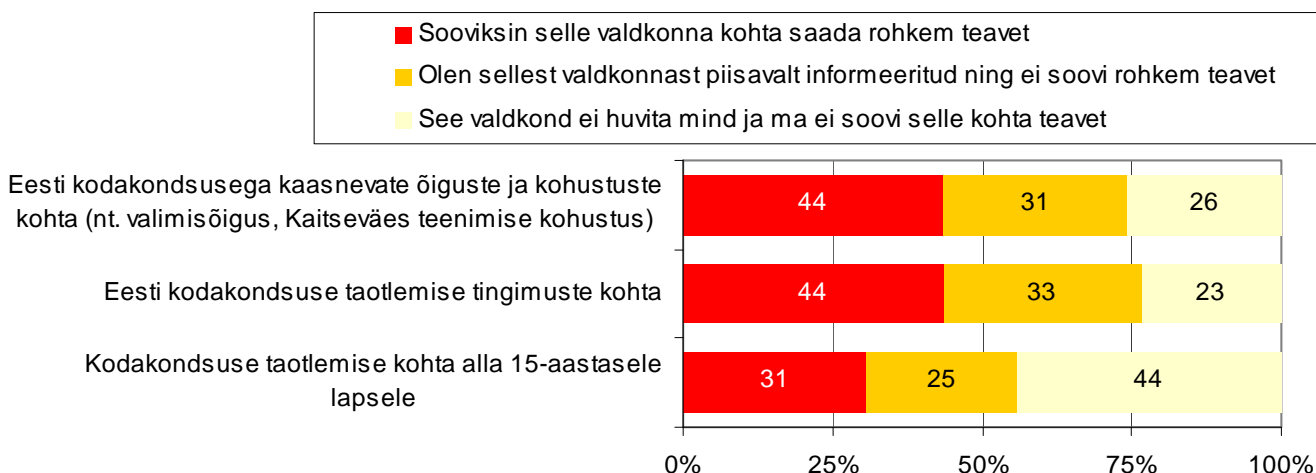
Eesti kodakondsusega kaasnevate õiguste ja kohustuste kohta teabe saamisest oli huvitatud 44% määratlemata kodakondsusega inimestest (Joonis 11). Sama suur hulk sihtgrupist oli huvitatud ka teabest Eesti kodakondsuse taotlemise tingimuste kohta. Piisavalt informeerituks pidas end Eesti kodakondsusega kaasnevatest õigustest ja kohustustest 31% vastajaist, 26% ei pidanud teemat enese jaoks huvipakkuvaks. Eesti kodakondsuse taotlemise tingimuste kohta pidas end piisavalt informeerituks kolmandik vastajaist, 23% ei huvitunud sellest teemast.

Eesti kodakondsuse taotlemise tingimuste kohta täiendava teabe saamisest olid rohkem huvitatud inimesed, kes soovisid enesele Eesti kodakondsust.

Infost kodakondsuse taotlemise kohta alla 15-aastasele lapsele oli huvitatud 31% määratlemata kodakondsusega inimestest. Ootuspäraselt oli huvi selle teemavaldkonna kohta teabe saamise vastu suurem alla 15-aastaste lastega inimeste seas (40% soovis täiendavat infot).

Kõrgharidusega ning kõrgema sissetulekuga inimeste seas oli keskmisest arvukamalt neid, kes pidasid end kõigist kolmest teemavaldkonnast juba piisavalt hästi informeerituks. Inimesi, kes pidasid uuritavaid valdkondi enese jaoks ebahuvitavaks, oli keskmisest arvukamalt pensionäride seas.

Joonis 11 Kas sooviksite saada rohkem teavet järgnevate valdkondade kohta (% , n=396 kõik vastajad)

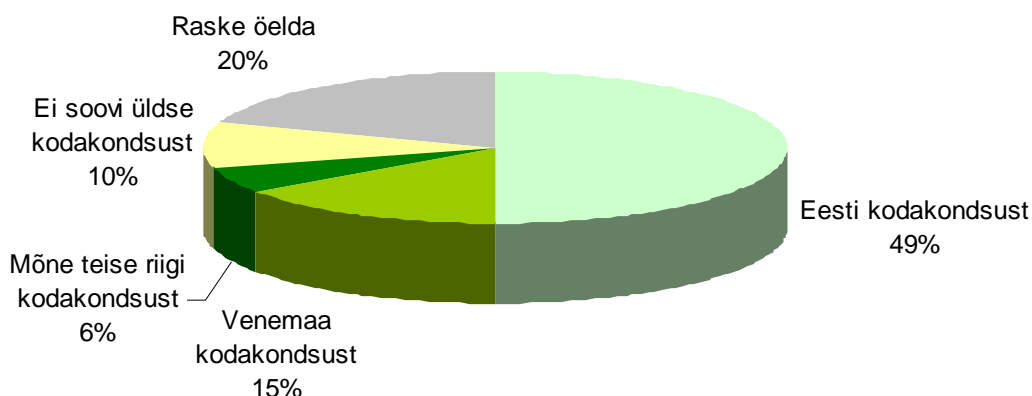

Muude teemadena, mille kohta teavet sooviti, nimetati eesti keele kursuseid ning teemasid, mis otseselt kodakondsuse-temaatikaga ei haaku, nagu sotsiaaltoetused, ajalugu, uudised, suhted Venemaaga.

5 Huvitatus kodakondsuse saamisest

Pea pooled määratlemata kodakondsusega inimestest soovivad endale Eesti kodakondsust (Joonis 12).⁴ Venemaa kodakondsuse eelistaks valida 15%, mõne muu riigi kodakondsuse 6%. Üldse ei soovi kodakondsust kümnendik määratlemata kodakondsusega inimestest, viiendikul puudub selge eelistus.

Joonis 12 Millise riigi kodakondsust endale sooviks (% , n=396 kõik vastajad)

Eesti kodakondsust soovivaid inimesi on keskmisest arvukamalt järgnevates rühmades:

- Naisterahvad (57%);
- Ida-Virumaa elanikud (57%);
- Inimesed, kelle pere netosissetulek ühe pereliikme kohta jääb vahemikku 4001-6000 krooni (61%).

⁴ 2008. aasta integratsiooni monitooringu andmetel sooviks Eesti kodakondsust 51% kodakondsuseta inimestest, 19% sooviks Venemaa kodakondsust, 14% mõne teise riigi kodakondsust ning 16% ei soovi üldse kodakondsust.

Oma eelistusi kodakondsuse suhtes paluti vastajail ka põhjendada. Vabas vormis vastused grupeeriti. Avatud vastused originaalkujul on esitatud aruande [lisas 2](#).

Eesti kodakondsust soovivad inimesed, keda oli valmis 198 vastajat, põhjendasid oma soovi saada Eesti kodakondsus järgnevalt:

1. Olen Eestis sündinud/kaua elanud. Siin on mu kodu, ma ei kavatse kolida mujale (82%);
2. Soovin kodanikuõigusi, soovin tunda end võrdväärse kodanikuna (5%);
3. Mu perekonnaliikmetel on juba Eesti kodakondsus ning seetõttu soovin ka ise seda taotleda (4%);
4. Soovin reisida Euroopas viisavabalt (3%);
5. Ma ei soovi end tunda ühiskonnast kõrvalejätuna, tunnen et kodakondsuseta inimestesse ei suhtuta hästi (2%);
6. Soovin elada paremini, leida parema töö (2%);
7. Soovin, et mu lapsed saaksid kodakondsuse automaatselt (1%);
8. Juba sooritasin eksami Eesti kodakondsuse saamiseks (1%);

Muid põhjuseid nimetas 6% Eesti kodakondsust soovivaist vastajaist, põhjenduse jättis andmata 3%.

Viisavaba reisimise võimalust nimetati hoolimata asjaolust, et alates 2007. aastast saavad määratlemata kodakondsusega inimesed (nn. „halli passi“ omanikud) Euroopas reisida viisavabalt.

55-74-aastased töid keskmisest sagedamini põhjusena, miks sooviti Eesti kodakondsust saada, esile asjaolu, et nad ei kavatse Eestist enam mujale kolida.

Venemaa kodakondsust soovivaid inimesi oli valimis 60. Oma eelistusi põhjendati järgnevalt:

1. Venemaa on minu kodumaa, ma tunnen end venelasena (23%);
2. Eesti kodakondsuse taotlemine on liiga keeruline, ma ei oska eesti keelt ja ei suudaks sooritada keele-eksamit (18%);
3. Halli passiga on lihtsam reisida Venemaale, mul on sugulased Venemaal (17%);
4. Ma pole rahul Eesti poliitikaga. Tunnen, et Venemaa hoolib oma elanikest rohkem kui Eesti, usaldan Venemaad rohkem (13%);
5. Soovin kolida Venemaale, ma ei näe Eestis enese jaoks perspektiive (10%);
6. Soovin saada Venemaa pensioni (2%);
7. Soovin Venemaa valimisõigust (2%);

Muid põhjuseid tõi esile 17% vastajaist, 7% jättis vastuse andmata. Inimestest, kes arvasid, et eesti kodakondsuse taotlemine on liiga keeruline, kuna nad ei oska eesti keelt ega suudaks sooritada keele-eksamit, hindas $\frac{3}{4}$ oma eesti keele oskust madalalt (saan veidi aru, aga ei räägi).

Mõne muu riigi (peale Eesti või Venemaa) kodakondsust soovivaid inimesi sattus valimisse 22, mida on liiga vähe statistiliste üldistuste tegemiseks. Eelistust võtta mõne teise riigi kodakondsus põhjendati eelkõige sooviga kolida mõnda välisriiki, perspektiivide puudumisega Eestis, kuna isamaaks peetakse mõnda teist riiki peale Eesti või Venemaa, rahulolematusega Eesti poliitikaga, negatiivse suhtumisega mitte-eestlastesse ning asjaoluga, et sugulased elavad mujal.

Inimesi, kes kodakondsust ei soovinud, oli valmis 38. Soovimatust kodakondsust võtta põhjendati järgnevatega:

1. Rahulolu määratlemata kodakondsusega isiku staatusega, nii on mugav. Ei tähtsusta kodakondsust. Ei soovi kolida mujale (50%);
2. Pole rahul Eesti riigi poliitikaga, suhtumine mitte-eestlastesse on riigi tasandil halb (16%);
3. Pean end liiga eakaks (13%);
4. Ei valda eesti keelt vajalikul tasemel, puuduvad võimalused eesti keele omandamiseks (8%);
5. Halli passiga on võimalus reisida viisavabalt Venemaale (8%);
6. Olen sündinud Eestis/siin kaua elanud, pean õigeks, et riik annaks mulle kodakondsuse ilma eksamiteta (3%);
7. Ma pole huvitatud kodanikeõiguste saamisest (3%);
8. Kodakondsuse saamiseks nõutavad eksamid on liiga keerulised (3%);

Muid põhjuseid nimetas 5% kodakondsust mitte-soovivatest vastajatest, vastuse jättis andmata 3%.

Inimesed, kes pidasid end kodakondsuse taotlemiseks liiga eakaks, oli valimis 5, neist 4 olid üle 60 aasta vanad ning üks 50-aastane.

Inimestel, kes soovisid Eesti kodakondsust, paluti selgitada, **miks nad kodakondsust seni veel taotlenud ei ole**. Põhjused sellele olid järgnevad:

1. Ei oska eesti keelt, ei suuda seda ära õppida (44%);
2. Kodakondsuse saamiseks nõutavad eksamid on liiga keerulised (11%);
3. Pole raha keeleõppeks (9%);
4. Pole aega keeleõppeks (8%);
5. Taotlesin kodakondsust ja proovisin eksameid sooritada, kuid ebaõnnestunult (7%);
6. Olen põhimõtteliselt vastu sellele, et Eestis sündinud inimesed peaksid taotlema Eesti kodakondsust ning sooritama selle saamiseks eksamid (5%);
7. Ma pole Eesti kodakondsuse taotlemisele mõelnud (3%);
8. Riik pole huvitatud kodakondsuse andmisest, poliitilised põhjused (2%);
9. Juba taotlesin Eesti kodakondsust, ootan vastust (2%);
10. Pole olnud võimalusi kodakondsuse taotlemiseks (2%);
11. Varem ei tundud vajadust, nüüd piirab vanus (olen liiga eakas) (1%);
12. Soovin reisida viisavabalt Venemaale (1%);
13. Kodakondsuse taotlemise tingimuste kohta on vähe teavet (1%);
14. Piiravaks teguriks on kursuste kättesaadavus (1%).

Muid põhjuseid nimetas 4% vastajaist, vastust ei andnud 8%.

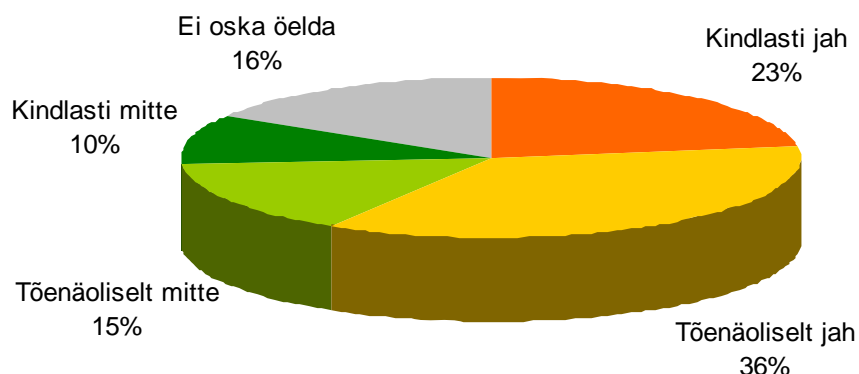
Nii raha kui ka ajapuudust nimetasid keeleõppevõimalusi piiravate teguritena sagedamini Ida-Virumaa respondendid.

Eesti kodakondsust plaanis tulevikus kindlasti taotleda 23% Eesti kodakondsust soovivatest inimestest (Joonis 13). 36% arvas, et teeb seda tõenäoliselt, 15% arvas end seda tõenäoliselt mitte tegevat ning 10% kindlasti mitte. Kindlat seisukohta ei omanud 16% Eesti kodakondsusest huvitatutest.

Inimesi, kes soovisid Eesti kodakondsust kindlasti taotleda, oli keskmisest arvukamalt noorimas vanusegrupis ehk 15-24-aastaste seas (45%). 55-74-aastaste seas oli keskmisest

enam selliseid inimesi, kes arvasid, et nad tulevikus tõenäoliselt/kindlasti ei taotle Eesti kodakondsust (59%).

Joonis 13 Kas on plaanis tulevikus taotleda Eesti kodakondsust (% , n=198 vastajad, kes sooviksid Eesti kodakondsust)

Vastajail, kes ei soovinud Eesti kodakondsust, paluti selle soovi puudumist põhjenda. Tulemused on järgnevad:

1. Ei ole huvitatud kodaniku staatusest, ei näe sellel eeliseid. Pean end kodakondsuse taotlemiseks liiga eakaks (19%);
2. Ei oska eesti keelt, pole aega keelt õppida (18%);
3. Ei usalda poliitiku, poliitilised põhjused, Eesti on kriisis (17%);
4. Olen põhimõtteliselt vastu, et Eestis sündinud/kauaaegselt elanud inimene peab taotlema kodakondsust (10%);
5. Kodakondsuse saamiseks nõutavad eksamid on liiga keerulised (7%);
6. Soovin reisida viisavabalt Venemaale, mu sugulased on Venemaal (6%);
7. Soovin Eestist lahkuda (4%);
8. Mu perekonnaliikmetel on Eesti kodakondsus, sellest piisab mulle (1%).

Muid põhjusi tõi välja 7% vastajaist, 13% jättis vastuse andmata.

6 Hoiakud

Selleks, et selgitada veelgi täpsemalt välja võimalikke põhjuseid, miks määratlemata kodakondsusega inimesed pole taotlenud Eesti kodakondsust, esitati vastajaile 15 vastandlike väidete paari. Väidete sisu puudutas nii vastaja poliitilisi vaateid kui ka hinnanguid kodakondsuse taotlemise praegustele tingimustele.

Tulemused on esitatud tabelis 5 ja joonisel 14.

Nagu näha tabelist 5, on 79% määratlemata kodakondsusega inimestest täiesti/pigem nõus, et Eesti on nende kodumaa. Eestit ei pea kodumaaks 14% sihtgrupist, 7% ei oska seisukohta võtta. Samas väljendatakse suuremat rahulolu pigem Venemaa poliitikaga kui Eesti poliitikaga – Eesti riigi ja valitsuse vastu tundis usaldust 24% määratlemata kodakondsusega inimestest, riiki ja valitsust ei usaldanud 53%. Samas Venemaa praeguse välispoliitikaga oli täiesti/pigem rahul 54% inimestest, rahulolematust väljendas 10%. Määratlemata kodakondsusega inimestest 45% uskus, et Venemaa seisab Eestis elava venekeelse elanikkonna õiguste eest ning 36% arvas, et Venemaa peaks sekkuma Eestis elava

venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse. Samas ei osanud enam kui neljandik vastajaist Venemaa tegevuse suhtes kindlat seisukohta võtta.

Väitega, et Eesti riik on huvitatud sellest, et võimalikult paljud Eestis alaliselt elavad kodakondsuseta inimesed saaksid Eesti kodakondsuse, nõustus 44% määratlemata kodakondsusega inimestest, 42% arvas vastupidist. Kodakondsust hindas enda jaoks oluliseks 54% sihtgrupist, ebaoluliseks pidas kodakondsust 33%. Seda, et kodakondsuse omamine annaks eeliseid tööturul, pidas tõseks 44%; eeliste lisandumist ei uskunud 42%. Poliitilises elus, sh. valimistel tundis soovi osaleda 58% määratlemata kodakondsusega inimestest, 31% ei tundnud poliitilises elus osalemise vastu vajadust.

Kodakondsuseksamit pidasid põhjendatud eeltingimuseks kodakondsuse saamisel 40% määratlemata kodakondsusega inimestest, seevastu 33% sihtgrupist arvas, et kodakondsuseksami nõue on alandav. Kodakondsuse saamiseks nõutava kodakondsus- ja eesti keele eksami praegust taset hinnati pigem liiga keeruliseks kui mõistlikuks. Eesti keele paremaks omandamiseks omas enda hinnangul võimalusi 36% määratlemata kodakondsusega inimestest, võimaluste puudumist tajus 51%. Ka eesti keele õppimist peeti üldjuhul pigem keeruliseks.

Võimalus reisida viisavabalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse pidas enda jaoks oluliseks 65% sihtgrupist, ebaoluline oli see võimalus 21% määratlemata kodakondsusega inimeste jaoks.

Tabel 5 Nõustumine poliitilisi vaateid ja kodakondsust puudutavate väidetega (% , n=396 kõik vastajad)

	Täiesti nõus väitega A	Pigem nõus väitega A	Nii või naa	Pigem nõus väitega B	Täiesti nõus väitega B	
A. Eesti riik on huvitatud sellest, et võimalikult paljud Eestis alaliselt elavad kodakondsuseta inimesed saaksid Eesti kodakondsuse	24	20	14	17	25	B. Eesti riik ei ole huvitatud kodakondsuse andmisest Eestis alaliselt elavatele kodakondsuseta inimestele
A. Kodakondsus on minu jaoks oluline	38	16	13	14	19	B. Kodakondsus ei oma minu jaoks tähtsust
A. Kodakondsuseksami praegune tase on mõistlik	13	9	24	22	32	B. Kodakondsuseksam on liiga keeruline
A. Kodakondsuse saamiseks nõutava eesti keele eksami praegune tase on mõistlik	12	10	21	22	36	B. Kodakondsuse saamiseks nõutav eesti keele eksam on liiga keeruline
A. Eesti kodakondsuse omamine annaks mulle rohkem eeliseid tööturul	29	15	15	16	26	B. Eesti kodakondsuse omamine ei anna mulle tööturul eeliseid
A. Kodakondsuseksam on põhjendatud eeltingimus kodakondsuse saamiseks	22	18	27	14	19	B. Kodakondsuseksami nõue on alandav
A. Ma sooviksin omada võimalust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel	44	14	11	10	21	B. Ma ei tunne vajadust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel
A. Mul on olemas võimalused Eesti keele paremaks omandamiseks	21	15	13	21	29	B. Mul puuduvad võimalused Eesti keele paremaks omandamiseks
A. Ma tunnen usaldust Eesti riigi ja valitsuse vastu	12	12	23	20	33	B. Ma ei usalda Eesti riiki ja valitsust
A. Ma pean Eestit oma kodumaaks	69	10	7	6	9	B. Ma ei pea Eestit oma kodumaaks
A. Eesti keele õppimine ei tekita mulle raskusi	17	17	14	21	32	B. Eesti keele õppimine on minu jaoks väga keeruline
A. Võimalus reisida viisabavalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse on minu jaoks oluline	52	13	13	9	12	B. Võimalus reisida viisabavalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse ei oma minu jaoks tähtsust
A. Venemaa seisab Eestis elava venekeelse elanikkonna õiguste eest	24	21	32	12	10	B. Venemaa ei kaitse Eestis elava venekeelse elanikkonna õigusi
A. Olen rahul Venemaa praeguse välispoliitikaga	30	24	37	5	5	B. Ma ei kiida Venemaa praegust välispoliitikat heaks
A. Venemaa peaks sekkuma Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse	19	17	26	14	24	B. Venemaa ei tohiks sekkuda Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse

Joonis 14 Nõustumine kodakondsust ja poliitilisi vaateid puudutavate väidetega (aritmeetilised keskmised 5-palli skaalal, kus 1=täiesti nõus väitega A ning 5=täiesti nõus väitega B, n=396 kõik vastajad)

Kodakondsuse saamiseks nõutava eesti keele eksami praegune tase on mõistlik	3,60	Kodakondsuse saamiseks nõutav eesti keele eksam on liiga keeruline
Kodakondsuseksami praegune tase on mõistlik	3,51	Kodakondsuseksam on liiga keeruline
Ma tunnen usaldust Eesti riigi ja valitsuse vastu	3,50	Ma ei usalda Eesti riiki ja valitsust
Eesti keele õppimine ei tekita mulle raskusi	3,34	Eesti keele õppimine on minu jaoks väga keeruline
Mul on olemas võimalused Eesti keele paremaks omandamiseks	3,22	Mul puuduvad võimalused Eesti keele paremaks omandamiseks
Venemaa peaks sekkuma Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse	3,06	Venemaa ei tohiks sekkuda Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse
Eesti riik on huvitatud sellest, et võimalikult paljud Eestis alaliselt elavad kodakondsuseta inimesed saaksid Eesti kodakondsuse	2,99	Eesti riik ei ole huvitatud kodakondsuse andmisest Eestis alaliselt elavatele kodakondsuseta inimestele
Eesti kodakondsuse omamine annaks mulle rohkem eeliseid tööturul	2,95	Eesti kodakondsuse omamine ei anna mulle tööturul eeliseid
Kodakondsuseksam on põhjendatud eeltingimus kodakondsuse saamiseks	2,90	Kodakondsuseksami nõue on alandav
Venemaa seisab Eestis elava venekeelse elanikkonna õiguste eest	2,63	Venemaa ei kaitse Eestis elava venekeelse elanikkonna õigusi
Kodakondsus on minu jaoks oluline	2,60	Kodakondsus ei oma minu jaoks tähtsust
Ma sooviksin omada võimalust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel	2,51	Ma ei tunne vajadust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel
Olen rahul Venemaa praeguse välispoliitikaga	2,31	Ma ei kiida Venemaa praegust välispoliitikat heaks
Võimalus reisida viisabavalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse on minu jaoks oluline	2,16	Võimalus reisida viisabavalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse ei oma minu jaoks tähtsust
Ma pean Eestit oma kodumaaks	1,75	Ma ei pea Eestit oma kodumaaks

Tabelis 6 on esitatud hinnangute aritmeetiliste keskmiste võrdlus vastaja soo ja vanusegruppide lõikes. Ilmnes, et võrreldes meestega kalduvad naisterahvad rohkem nõustuma sellega, et kodakondsus on nende jaoks oluline ning Eesti kodakondsuse omamine annaks neile rohkem eeliseid tööturul. Samuti oli naiste seas võrreldes meestega enam neid

vastajaid, kes soovisid omada võimalust osaleda poliitilises elus, sh valimistel ning kes tundsid usaldust Eesti riigi ja valitsuse vastu. Samas pidasid naised meestega võrreldes eesti keele õppimist enese jaoks rohkem keeruliseks.

Võrreldes eakamate inimestega suhtusid noored pooldavamalt praegustesse kodakondsuse taotlemise tingimustesse (Kodakondsuseksam on põhjendatud eeltingimus kodakondsuse saamiseks) ning hindasid sagedamini mõistlikuks ka eksamite taset. Samuti olid noored võrreldes eakamate inimestega rohkem nõus sellega, et neil on olemas võimalused eesti keele paremaks omandamiseks ning et eesti keele õpe ei tekita neile raskusi. Samas väljendasid nooremad inimesed ka positiivsemat suhtumist Venemaa välispoliitika suhtes, nõustusid sagedamini, et Venemaa seisab Eestis elava venekeelse elanikkonna õiguste eest ning et Venemaa peaks sekkuma Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse. Võrreldes eakatega oli noorte jaoks olulisem võimalus reisida viisavabalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse.

Väitega, et Eesti kodakondsuse omamine annaks rohkem eeliseid tööturul, olid kõige enam nõus 35-44-aastased, eeliste lisandumist uskusid kõige vähem 55-74-aastased, kellest suure osa moodustavad pensionärid. Vajadust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel tunnetasid kõige enam 35-44-aastased inimesed, kõige vähem aga 15-24-aastased.

Tabelis 7 on esitatud hinnangute aritmeetilised keskmised vastajate kodakondsuse-eelistuste lõikes. Ootuspäraselt peavad respondendid, kes ei soovi üldse kodakondsust, kodakondsust enese jaoks vähemtähtsaks kui ülejäänud vastajad. Võrreldes ülejäänud määratlemata kodakondsusega inimestega on Eesti kodakondsust soovivad inimesed enam nõus, et Eesti riik on huvitatud kodanikkonna suurendamisest ning et kodakondsuse omamine annab eeliseid tööturul. Samuti tunnevad Eesti kodakondsust soovivad inimesed enam usaldust Eesti riigi ja valitsuse vastu ning suuremat soovi osaleda poliitilises elus. Ka eesti keele parema omandamise võimalusi peavad Eesti kodakondsust soovivad inimesed enese jaoks suuremaks kui Eesti kodakondsusest mitte-huvitatud inimesed. Võrreldes Venemaa kodakondsust eelistavate inimestega nõustuvad Eesti kodakondsust soovivad inimesed enam, et nende kodumaa on Eesti. Eesti kodakondsust eelistavad inimesed pooldavad võrreldes kõigi ülejäänud vastajatega enam ka seda, et Venemaa ei tohiks sekkuda Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse.

Võrreldes Eesti kodakondsust soovivate inimestega peavad Venemaa kodakondsust soovivad inimesed olulisemaks võimalust reisida viisavabalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse. Samuti nõustusid Venemaa kodakondsuse soovijad võrreldes Eesti kodakondsuse soovijatega enam sellega, et Venemaa seisab Eestis elava venekeelse elanikkonna õiguste eest ning väljendasid suuremat rahulolu Venemaa praeguse välispoliitikaga.

Tabel 6 Nõustumine kodakondsust ja poliitilisi vaateid puudutavate väidetega vastaja soo ja vanuse lõikes (aritmeetilised keskmised 5-palli skaalal, kus 1=täiesti nõus väitega A ning 5=täiesti nõus väitega B)

	SUGU		VANUS				
	Mees	Naine	15-24	25-34	35-44	45-54	55-74
A. Eesti riik on huvitatud sellest, et võimalikult paljud Eestis alaliselt elavad kodakondsuseta inimesed saaksid Eesti kodakondsuse; B. Eesti riik ei ole huvitatud kodakondsuse andmisest Eestis alaliselt elavatele kodakondsuseta inimestele	2,89	3,07	2,56	3,17	3,10	3,24	2,69
A. Kodakondsus on minu jaoks oluline ; B. Kodakondsus ei oma minu jaoks tähtsust	2,82	2,43	2,59	3,11	2,33	2,26	2,76
A. Kodakondsuseksami praegune tase on mõistlik; B. Kodakondsuseksam on liiga keeruline	3,45	3,56	2,65	3,35	3,52	3,90	3,83
A. Kodakondsuse saamiseks nõutava eesti keele eksami praegune tase on mõistlik; B. Kodakondsuse saamiseks nõutav eesti keele eksam on liiga keeruline	3,49	3,68	2,98	3,48	3,53	3,83	3,95
A. Eesti kodakondsuse omamine annaks mulle rohkem eeliseid tööturul; B. Eesti kodakondsuse omamine ei anna mulle tööturul eeliseid	3,26	2,72	2,74	3,06	2,64	3,07	3,21
A. Kodakondsuseksam on põhjendatud eeltingimus kodakondsuse saamiseks; B. Kodakondsuseksami nõue on alandav	2,84	2,95	2,28	2,82	2,85	3,27	3,05
A. Ma sooviksin omada võimalust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel; B. Ma ei tunne vajadust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel	2,75	2,32	3,06	2,71	2,14	2,38	2,46
A. Mul on olemas võimalused Eesti keele paremaks omandamiseks; B. Mul puuduvad võimalused Eesti keele paremaks omandamiseks	2,83	3,54	2,39	3,06	3,40	3,49	3,48
A. Ma tunnen usaldust Eesti riigi ja valitsuse vastu; B. Ma ei usalda Eesti riiki ja valitsust	3,72	3,33	3,76	4,01	3,60	3,30	2,91
A. Ma pean Eestit oma kodumaaks; B. Ma ei pea Eestit oma kodumaaks	1,76	1,74	1,76	1,50	1,47	1,88	2,18
A. Eesti keele õppimine ei tekita mulle raskusi; B. Eesti keele õppimine on minu jaoks väga keeruline	3,10	3,52	2,70	2,81	3,22	3,88	3,84
A. Võimalus reisida viisavabalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse on minu jaoks oluline; B. Võimalus reisida viisavabalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse ei oma minu jaoks tähtsust	2,17	2,15	1,91	1,86	2,26	2,42	2,23
A. Venemaa seisab Eestis elava venekeelse elanikkonna õiguste eest; B. Venemaa ei kaitse Eestis elava venekeelse elanikkonna õigusi	2,75	2,54	2,07	2,58	2,66	2,81	2,83
A. Olen rahul Venemaa praeguse välispoliitikaga; B. Ma ei kiida Venemaa praegust välispoliitikat heaks	2,24	2,36	2,09	2,00	2,41	2,50	2,45
A. Venemaa peaks sekkuma Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse; B. Venemaa ei tohiks sekkuda Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse	3,17	2,97	2,59	2,80	3,07	3,28	3,39

* Punase värviga on tähistatud keskmisest oluliselt kõrgem tulemus, sinise värviga keskmisest oluliselt madalam tulemus

Tabel 7 Nõustumine kodakondsust ja poliitilisi vaateid puudutavate väidetega kodakondsuseelistuste lõikes (aritmeetilised keskmised 5-palli skaalal, kus 1=täiesti nõus väitega A ning 5=täiesti nõus väitega B)

	MILLISE RIIGI KODAKONDSUST SOOVIKS				
	Eesti	Venemaa	Mõne teise riigi	Ei soovi üldse	Raske öelda
A. Eesti riik on huvitatud sellest, et võimalikult paljud Eestis alaliselt elavad kodakondsuseta inimesed saaksid Eesti kodakondsuse; B. Eesti riik ei ole huvitatud kodakondsuse andmisest Eestis alaliselt elavatele kodakondsuseta inimestele	2,81	2,82	3,45	3,08	3,41
A. Kodakondsus on minu jaoks oluline ; B. Kodakondsus ei oma minu jaoks tähtsust	1,91	2,95	3,05	4,29	3,14
A. Kodakondsuseksami praegune tase on mõistlik; B. Kodakondsuseksam on liiga keeruline	3,53	3,47	3,45	3,55	3,50
A. Kodakondsuse saamiseks nõutava eesti keele eksami praegune tase on mõistlik; B. Kodakondsuse saamiseks nõutav eesti keele eksam on liiga keeruline	3,64	3,58	3,86	3,39	3,53
A. Eesti kodakondsuse omamine annaks mulle rohkem eeliseid tööturul; B. Eesti kodakondsuse omamine ei anna mulle tööturul eeliseid	2,46	3,60	2,59	3,79	3,41
A. Kodakondsuseksam on põhjendatud eeltingimus kodakondsuse saamiseks; B. Kodakondsuseksami nõue on alandav	2,76	2,92	3,14	3,16	3,06
A. Ma sooviksin omada võimalust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel; B. Ma ei tunne vajadust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel	2,18	2,73	2,86	3,03	2,79
A. Mul on olemas võimalused Eesti keele paremaks omandamiseks; B. Mul puuduvad võimalused Eesti keele paremaks omandamiseks	3,19	3,32	3,86	2,76	3,28
A. Ma tunnen usaldust Eesti riigi ja valitsuse vastu; B. Ma ei usalda Eesti riiki ja valitsust	3,10	3,88	3,91	3,92	3,92
A. Ma pean Eestit oma kodumaaks; B. Ma ei pea Eestit oma kodumaaks	1,48	2,23	1,86	1,87	1,97
A. Eesti keele õppimine ei tekita mulle raskusi; B. Eesti keele õppimine on minu jaoks väga keeruline	3,39	3,38	3,50	3,05	3,26
A. Võimalus reisida viisavabalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse on minu jaoks oluline; B. Võimalus reisida viisavabalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse ei oma minu jaoks tähtsust	2,38	1,70	2,18	1,76	2,13
A. Venemaa seisab Eestis elava venekeelse elanikkonna õiguste eest; B. Venemaa ei kaitse Eestis elava venekeelse elanikkonna õigusi	2,73	2,30	2,91	2,74	2,50
A. Olen rahul Venemaa praeguse välispoliitikaga; B. Ma ei kiida Venemaa praegust välispoliitikat heaks	2,45	1,83	2,45	2,16	2,35
A. Venemaa peaks sekkuma Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse; B. Venemaa ei tohiks sekkuda Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse	3,21	2,82	3,50	2,84	2,83

* Punase värviga on tähistatud keskmisest oluliselt kõrgem tulemus, sinise värviga keskmisest oluliselt madalam tulemus

Selgitamaks välja, kas uurimiselused tunnused omavad mingit ühisosa ning kas nende põhjal oleks võimalik moodustada uued ühist laiemat apsketi kirjeldavad summamuutujad, moodustati eelpool loetletud viieteistkümne tunnuse põhjal faktorid.

Algfaktorid moodustati peakomponentide meetodil. Faktormudelisse valiti peakomponendid, mille kirjeldusvõime on suurem kui üksikutel algtoonustel. Selleks, et iga algtoonustus oleks võimalikult tugevalt seotud ainult ühega faktoreist, pöörati faktorid, kasutades ortogonaalset Varimax pööret. Kõik faktormudelisse kaasatud 15 tunnust omasid teistega märkimisväärset ühisosa, st. iga tunnuse kommunaliteet oli suurem kui 40% (Tabel 8).⁵ Seega jäeti faktormudelisse kõik viisteist tunnust.

Tabel 8 Kommunaliteetide tabel

	Esialsed kommunaliteetid	Kommunaliteetidid pärast faktorite eraldamist
A. Eesti riik on huvitatud sellest, et võimalikult paljud Eestis alaliselt elavad kodakondsuseta inimesed saaksid Eesti kodakondsuse; B. Eesti riik ei ole huvitatud kodakondsuse andmisest Eestis alaliselt elavatele kodakondsuseta inimestele	1	0,460
A. Kodakondsus on minu jaoks oluline ; B. Kodakondsus ei oma minu jaoks tähtsust	1	0,629
A. Kodakondsuseksami praegune tase on mõistlik; B. Kodakondsuseksam on liiga keeruline	1	0,774
A. Kodakondsuse saamiseks nõutava eesti keele eksami praegune tase on mõistlik; B. Kodakondsuse saamiseks nõutav eesti keele eksam on liiga keeruline	1	0,768
A. Eesti kodakondsuse omamine annaks mulle rohkem eeliseid tööturul; B. Eesti kodakondsuse omamine ei anna mulle tööturul eeliseid	1	0,711
A. Kodakondsuseksam on põhjendatud eeltingimus kodakondsuse saamiseks; B. Kodakondsuseksami nõue on alandav	1	0,640
A. Ma sooviksin omada võimalust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel; B. Ma ei tunne vajadust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel	1	0,715
A. Mul on olemas võimalused Eesti keele paremaks omandamiseks; B. Mul puuduvad võimalused Eesti keele paremaks omandamiseks	1	0,410
A. Ma tunnen usaldust Eesti riigi ja valitsuse vastu; B. Ma ei usalda Eesti riiki ja valitsust	1	0,699
A. Ma pean Eestit oma kodumaaks; B. Ma ei pea Eestit oma kodumaaks	1	0,550
A. Eesti keele õppimine ei tekita mulle raskusi; B. Eesti keele õppimine on minu jaoks väga keeruline	1	0,583
A. Võimalus reisida viisabavalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse on minu jaoks oluline; B. Võimalus reisida viisabavalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse ei oma minu jaoks tähtsust	1	0,642
A. Venemaa seisab Eestis elava venekeelse elanikkonna õiguste eest; B. Venemaa ei kaitse Eestis elava venekeelse elanikkonna õigusi	1	0,695
A. Olen rahul Venemaa praeguse välispoliitikaga; B. Ma ei kiida Venemaa praegust välispoliitikat heaks	1	0,577
A. Venemaa peaks sekkuma Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse; B. Venemaa ei tohiks sekkuda Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse	1	0,437

⁵ Kommunaliteet näitab, kui suur osa iga algtoonustuse variatiivsusest on kirjeldatud ühiste mudelisse kuuluvate faktoritega st ta peegeldab seda kui suur on igal tunnusel ühisosa teistega

Valides faktormudelisse peakomponendid, mille kirjeldusvõime on suurem kui üksikutel algtunnustel, kaasatakse mudelisse kuus peakomponenti (Tabel 9). Nende kuue peakomponendi ehk algfaktori poolt saab kirjeldatud 61,9% algtunnuste koguvariatiivsusest, mis on piisav selleks, et mudelit heaks pidada.

Tabel 9 Algfaktorite ja eraldatud faktorite kirjeldusvõimet iseloomustav tabel

Algfaktor	Esialgssed peakomponendid			Mudelisse valitud algfaktorid			Faktorid peale pööramist		
	Alg-faktorite oma-väärtus	% algtunnuste kogu-variatiivsusest	Kumula-tiivne kirjeldus-määr	Alg-faktorite oma-väärtus	% alg-tunnu-ste kogu-variatiiv-susest	Kumula-tiivne kirjeldus-määr	Alg-faktorite oma-väärtus	% alg-tunnuste kogu-variatiiv-susest	Kumula-tiivne kirjeldus-määr
1	2,531	16,873	16,873	2,531	16,873	16,873	2,370	15,801	15,801
2	2,031	13,539	30,412	2,031	13,539	30,412	1,597	10,646	26,447
3	1,538	10,256	40,668	1,538	10,256	40,668	1,446	9,642	36,089
4	1,156	7,709	48,377	1,156	7,709	48,377	1,396	9,304	45,392
5	1,025	6,836	55,213	1,025	6,836	55,213	1,245	8,299	53,692
6	1,009	6,724	61,937	1,009	6,724	61,937	1,237	8,245	61,937
7	0,942	6,277	68,214						
8	0,860	5,734	73,949						
9	0,783	5,219	79,167						
10	0,726	4,840	84,008						
11	0,619	4,127	88,135						

Faktorite pööramise järel jaguneb kirjeldusmäär kuue faktori vahel veidi ühtlasemalt kui esialgses mudelis, mis on oodatav ja soovitav tulemus.

Tabelist 10 on näha, et esimese faktoriga on tugevalt seotud neli tunnust, teise faktoriga kolm tunnust, iga ülejäänud faktoriga kaks tunnust.

Tabel 10 Pööratud faktomaatriks

	Faktorid					
	1	2	3	4	5	6
A. Kodakondsuseksami praegune tase on mõistlik; B. Kodakondsuseksam on liiga keeruline	0,832	0,170	0,001	-0,201	0,105	0,041
A. Kodakondsuse saamiseks nõutava eesti keele eksami praegune tase on mõistlik; B. Kodakondsuse saamiseks nõutav eesti keele eksam on liiga keeruline	0,830	0,198	-0,080	-0,161	0,067	0,052
A. Eesti keele õppimine ei tekita mulle raskusi; B. Eesti keele õppimine on minu jaoks väga keeruline	0,662	-	-0,024	0,249	0,158	-0,093
A. Mul on olemas võimalused Eesti keele paremaks omandamiseks; B. Mul puuduvad võimalused Eesti keele paremaks omandamiseks	0,618	0,057	-0,008	0,153	0,039	-0,013
A. Ma tunnen usaldust Eesti riigi ja valitsuse vastu; B. Ma ei usalda Eesti riiki ja valitsust	-	0,071	0,659	0,381	0,032	0,324
A. Eesti riik on huvitatud sellest, et võimalikult paljud Eestis alaliselt elavad kodakondsuseta inimesed saaksid Eesti kodakondsuse; B. Eesti riik ei ole huvitatud kodakondsuse andmisest Eestis alaliselt elavatele kodakondsuseta inimestele	0,154	0,656	0,043	-0,017	0,021	0,062
A. Kodakondsuseksam on põhjendatud eeltingimus kodakondsuse saamiseks; B. Kodakondsuseksami nõue on alandav	0,281	0,536	-0,337	-0,086	0,002	0,392
A. Ma sooviksin omada võimalust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel; B. Ma ei tunne vajadust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel	0,024	-	0,042	0,836	-0,079	0,085
A. Kodakondsus on minu jaoks oluline ; B. Kodakondsus ei oma minu jaoks tähtsust	-	0,117	0,275	0,649	0,071	0,074
A. Venemaa seisab Eestis elava venekeelse elanikkonna õiguste eest; B. Venemaa ei kaitse Eestis elava venekeelse elanikkonna õigusi	-	0,009	0,180	-0,025	0,798	0,117
A. Olen rahul Venemaa praeguse välispoliitikaga; B. Ma ei kiida Venemaa praegust välispoliitikat heaks	0,031	-	0,257	-0,012	0,667	0,225
A. Võimalus reisida viisabavalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse on minu jaoks oluline; B. Võimalus reisida viisabavalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse ei oma minu jaoks tähtsust	-	0,007	0,072	-0,075	0,128	0,783
A. Venemaa peaks sekkuma Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse; B. Venemaa ei tohiks sekkuda Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse	0,003	-	0,257	0,148	0,175	0,564
A. Eesti kodakondsuse omamine annaks mulle rohkem eeliseid tööturul; B. Eesti kodakondsuse omamine ei anna mulle tööturul eeliseid	-	0,123	0,168	0,112	-0,114	0,095
A. Ma pean Eestit oma kodumaaks; B. Ma ei pea Eestit oma kodumaaks	0,178	-	0,222	0,131	0,285	0,284

Faktoriga **Hinnangud kodakondsuse saamiseks nõutavate eksamite tasemele ning eesti keele õppe võimalustele** on tugevalt seotud neli tunnust:

- Kodakondsuseksami praegune tase on mõistlik/kodakondsuseksam on liiga keeruline
- Kodakondsuse saamiseks nõutava eesti keele eksami praegune tase on mõistlik/kodakondsuse saamiseks nõutav eesti keele eksam on liiga keeruline
- Eesti keele õppimine ei tekita mulle raskusi/eesti keele õppimine on minu jaoks väga keeruline
- Mul on olemas võimalused eesti keele paremaks omandamiseks/mul puuduvad võimalused eesti keele paremaks omandamiseks.

Võrreldes tunnuseid, mis on tugevalt seotud esimese faktoriga, näeme, et kaks tunnust kirjeldavad hinnanguid kodakondsuse taotlemisel nõutavate eksamite tasemele, ülejäänud kaks tunnust aga hinnanguid eesti keele õppe keerukusele ning keeleõppe võimalustele. Kuna faktoranalüüs põhineb matemaatiliselt tunnuste omavahelistele seostele, st. omavahel liidetakse need tunnused, mille puhul esineb tugev korrelatsioon, võib siit järeldada, et inimesed, kes hindavad eksamite taset liiga keeruliseks, kalduvad pidama keeruliseks ka eesti keele õppimist ning hindama madalalt oma võimalusi eesti keele omandamiseks. Ning samuti ka vastupidi – inimesed, kes hindavad oma eesti keele oskust ning keeleõppe võimalusi kõrgelt, peavad mõistlikuks ka eksamite taset.

Faktoriga **Suhtumine Eesti kodakondsuse andmise tingimustesse** on tugevalt seotud kolm tunnust:

- Ma tunnen usaldust Eesti riigi ja valitsuse vastu/ma ei usalda Eesti riiki ja valitsust
- Eesti riik on huvitatud sellest, et võimalikult paljud Eestis alaliselt elavad kodakondsuseta inimesed saaksid Eesti kodakondsuse/ Eesti riik ei ole huvitatud kodakondsuse andmisest Eestis alaliselt elavatele kodakondsuseta inimestele
- Kodakondsuseksam on põhjendatud eeltingimus kodakondsuse saamiseks/kodakondsuseksami nõue on alandav

Inimesed, kes tunnevad madalat usaldust Eesti riigi ja valitsuse vastu, kalduvad sagedamini nõustuma ka sellega, et Eesti riik ei ole huvitatud kodakondsuse andmisest Eestis alaliselt elavatele kodakondsuseta inimestele ning pidama kodakondsuseksami nõuet alandavaks.

Faktoriga **Hinnangud kodakondsuse olulisusele** on tugevalt seotud kaks tunnust:

- Ma sooviksin omada võimalust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel/ma ei tunne vajadust osaleda poliitilises elus, sh valimistel
- Kodakondsus on minu jaoks oluline/kodakondsus ei oma minu jaoks tähtsust.

Inimesed, kes soovivad võimalust osaleda poliitilises elus, peavad ka kodakondsust enese jaoks olulisemaks.

Faktoriga **Suhtumine Venemaa välispoliitikasse** on tugevalt seotud kaks tunnust:

- Venemaa seisab Eestis elava venekeelse elanikkonna õiguste eest/ Venemaa ei kaitse Eestis elava venekeelse elanikkonna õigusi
- Olen rahul Venemaa praeguse välispoliitikaga/ma ei kiida Venemaa praegust välispoliitikat heaks.

Inimesed, kes usuvad, et Venemaa seisab Eestis elava venekeelse elanikkonna õiguste eest, on enam rahul ka Venemaa praeguse välispoliitikaga.

Faktoriga **Reisimisvõimalused ning ootused Venemaa välispoliitikale** on tugevalt seotud kaks tunnust:

- Võimalus reisida viisavabalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse on minu jaoks oluline/ võimalus reisida viisavabalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse ei oma minu jaoks tähtsust
- Venemaa peaks sekkuma Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse/ Venemaa ei tohiks sekkuda Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse.

Antud faktoril tõlgendamine on keerulisem. Ilmnes, et inimesed, kelle jaoks on oluline võimalus reisida viisavabalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse, nõustuvad enam ka sellega, et Venemaa peaks sekkuma Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse.

Faktoriga **Seotus Eestiga** on tugevalt seotud kaks tunnust:

- Eesti kodakondsuse omamine annaks mulle rohkem eeliseid tööturul/ Eesti kodakondsuse omamine ei anna mulle tööturul eeliseid
- Ma pean Eestit oma kodumaaks/ ma ei pea Eestit oma kodumaaks.

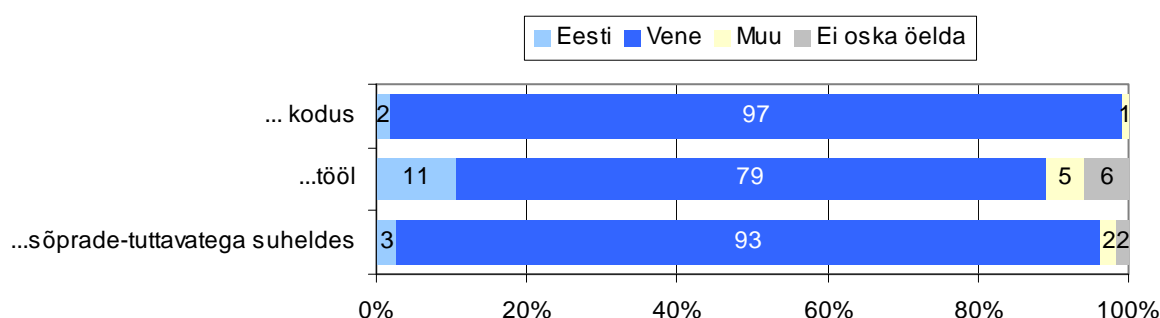
Inimesed, kes peavad Eestit oma kodumaaks, seostavad Eesti kodakondsuse omamist sagedamini ka parema positsiooniga tööturul. Põhjus võib peituda selles, et inimesed, kes Eestit oma kodumaaks ei pea, ei näe endal selles riigis ka tööalaselt kuigi suuri perspektiive.

7 Eesti keele oskus

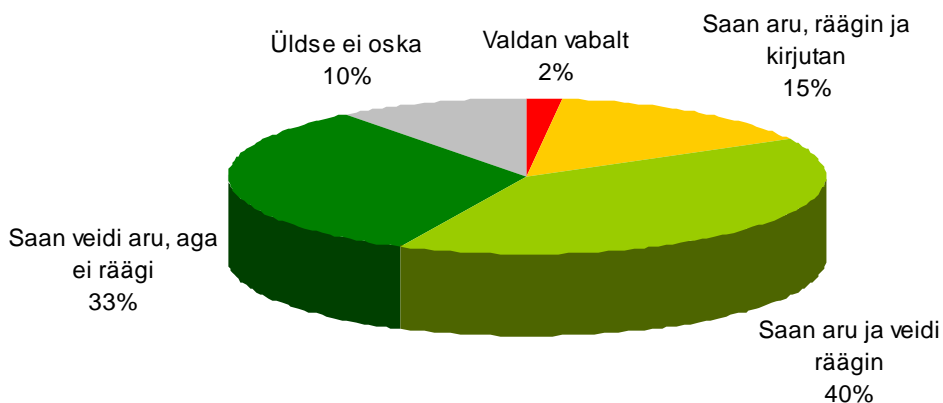
Peamiseks suhtluskeeleks kodus, tööl ja sõprade-tuttavatega suheldes oli kõige sagedamini vene keel (Joonis 13). Kodus suhtles peamiselt vene keeles 97% määratlemata kodakondsusega inimestest, sõprade-tuttavatega suheldes kasutas vene keelt 93% ning tööl 79%. Vastajaid, kes kasutasid tööl peamiselt vene keelt, oli kõige arvukamalt Ida-Virumaa elanike seas (86%).

Eesti keelega puututakse kõige enam kokku tööl. Peamiselt eesti keeles suhtles tööl 11% määratlemata kodakondsusega inimestest. Samas sõprade-tuttavatega suheldes kasutas peamiselt eesti keelt 3% sihtrühmast, kodus 2%.

Joonis 15 Milline on vastaja peamine suhtluskeel järgnevates situatsioonides (% , n=396 kõik vastajad)

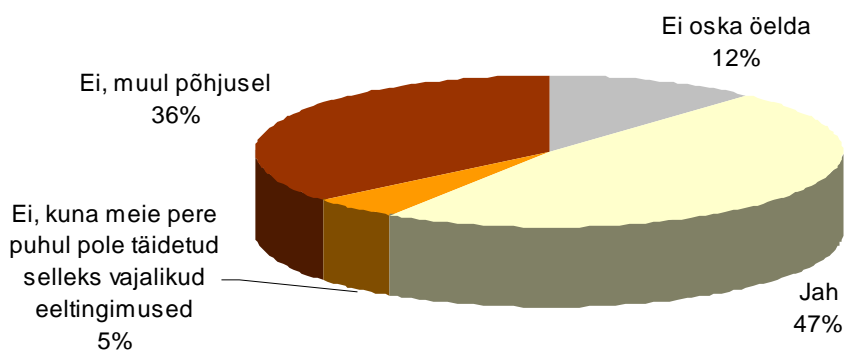

Oma eesti keele oskust üldjuhul kuigi kõrgelt ei hinnatud (Joonis 14). Määratlemata kodakondsusega inimestest 2% hindas, et valdab eesti keelt vabalt; 15% saab eesti keelest aru, räägib ja kirjutab; 40% saab veidi aru ja veidi räägib; 33% saab veidi aru, aga ei räägi ning 10% ei oska üldse eesti keelt.

Joonis 16 Kuivõrd heaks hindab oma eesti keele oskust (% , n=396 kõik vastajad)**8 Kodakondsuse taotlemine alla 15-aastasele lapsele**

Alla 15-aastaseid lapsi omas kolmandik küsitlusele vastanud inimestest. Inimesi, kel oli alla 15-aastaseid lapsi, oli keskmisest arvukamalt 25-44-aastaste (66%) ning inimeste seas, kelle igakuine netosissetulek ühe pereliikme kohta on väiksem kui 3000 krooni (48%).

Oma alla 15-aastasele lapsele plaanib Eesti kodakondsust taodelda 47% vastajaist (Joonis 17). Põhjuseel, et nende pere puhul pole täidetud lapsele kodakondsuse taotlemiseks vajalikud eeltingimused, ei plaaninud seda teha 5%, mõnel muul põhjusel 36% lapsevanematest. Kindlat seisukohta selles küsimuses ei omanud 12% lapsevanemaist.

Joonis 17 Kas plaanib oma lapsele taotleda Eesti kodakondsust enne tema 16-aastaseks saamist (% , n=130 vastajad, kel on alla 15-aastaseid lapsi)**9 Ettepanekud Eesti kodakondsuspoliitika muutmiseks**

Eesti kodakondsuspoliitika muutmiseks tegi ettepanekuid 75% küsitletutest. Vastajaist 1% leidis, et Eesti kodakondsuspoliitikas pole vaja midagi muuta ning 24% ei osanud nimetada mitte ühtegi muutmist vajavat valdkonda.

Ettepanekud, mida vastajad kodakondsuspoliitika muutmiseks tegid, olid alljärgnevad:

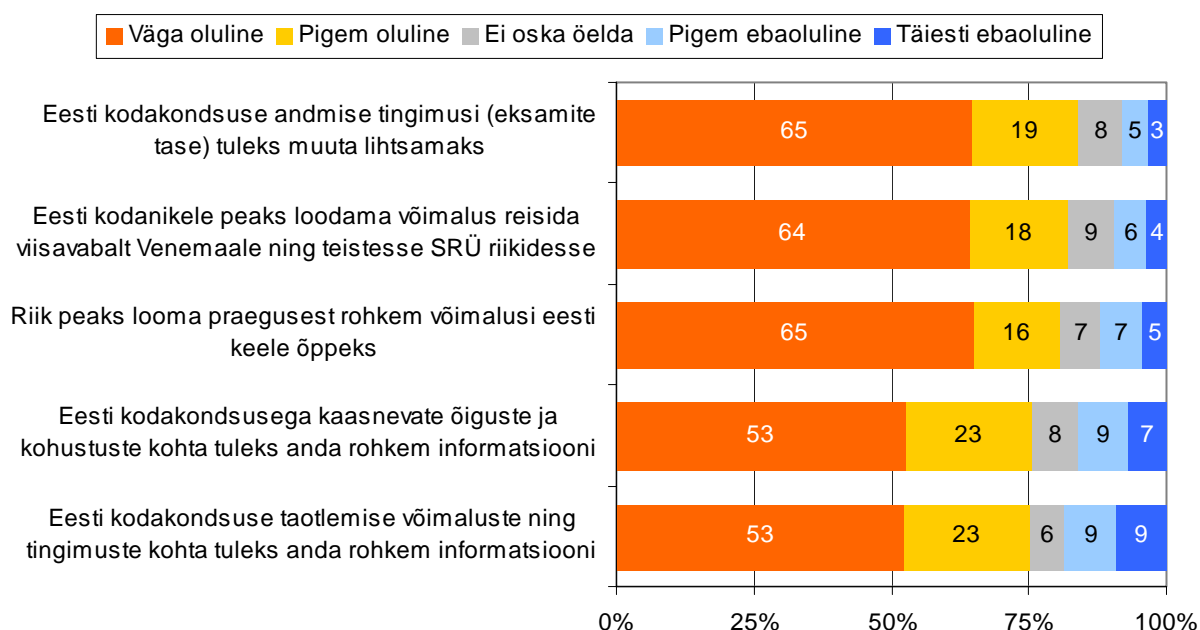
1. Eesti kodakondsuse võiks anda või muuta selle taotlemine lihtsamaks kõigile soovijatele, kes on riigis elanud pikaajaliselt või siin sündinud (41%);

2. Kodakondsuse saamiseks nõutavad eksamid võiks teha lihtsamaks, võiks pakkuda senisest rohkem võimalusi kodakondsuse saamiseks (20%);
3. Tuleks pakkuda rohkem tasuta kursuseid, soodustada keeleõpet (7%);
4. Tuleks parandada suhteid eestlaste (poliitikud) ja Eestis elava Vene kogukonna vahel. Eestlased peaksid parandama suhtumist mitte-eestlastesse ja Venemaasse (7%);
5. Tuleks jagada rohkem infot kodakondsuse taotlemise tingimuste kohta (1%).;

Muid ettepanekuid esitas 6% vastajaist. Ettepanekud originaalkujul on esitatud aruande [lisas 2](#).

Järgnevalt koguti määratlemata kodakondsusega inimestelt hinnanguid selle kohta, mida peaks riik kodakondsuspoliitikas muutma, ka suletud küsimuse abil. Kõige sagedamini hinnati väga/pigem oluliseks riigipoolseks sammuks, mis aitaks kaasa kodanike arvu suurenemisele, Eesti kodakondsuse andmise tingimuste lihtsamaks muutmist (väga/pigem oluliseks pidas seda tegevust 84%), et Eesti kodanikele peaks loodama võimalus reisida viisavabalt Venemaale ning teistesse SRÜ riikidesse (vastavalt 82%) ning praegusest rohkemate keeleõppevõimaluste loomist (vastavalt 81%) (Joonis 18). Seda, et Eesti kodakondsusega kaasnevate õiguste ja kohustuste kohta antaks rohkem informatsiooni, pidas väga/pigem oluliseks 76%, Eesti kodakondsuse taotlemise võimaluste ning tingimuste kohta info andmist 75% määratlemata kodakondsusega inimestest.

Joonis 18 Hinnangud sellele, mida peaks Eesti riik tegema, et määratlemata kodakondsusega inimesed asuksid taotlema Eesti kodakondsust (% , n=396 kõik vastajad)

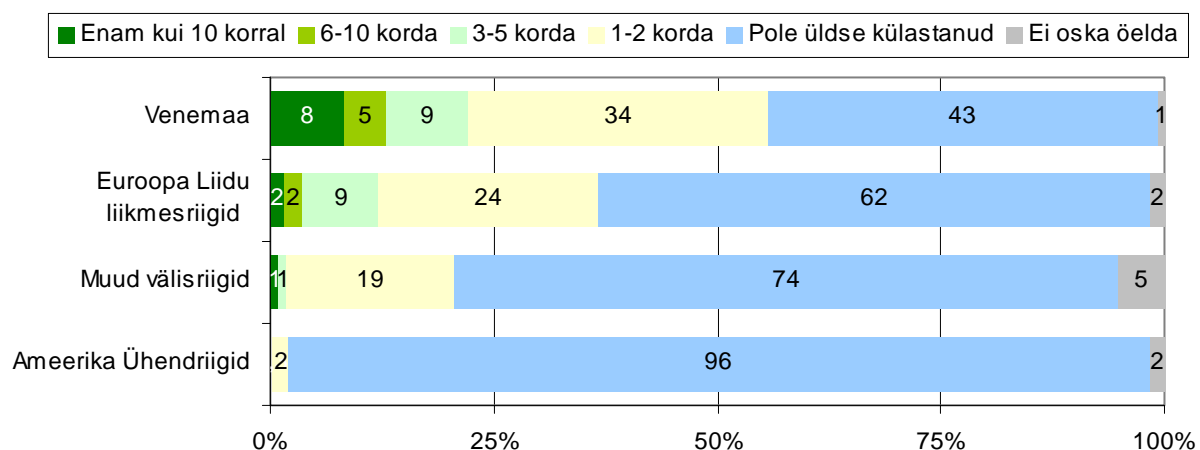
Muude teguritena, mis veel võiksid kaasa aidata sellele, et senisest rohkem määratlemata kodakondsusega isikuid taotleks Eesti kodakondsust, nimetati tasuta keele-eksameid ja kursuseid, mitte-eestlastele suunatud poliitikate muutmist ning sotsiaalprobleemide (tööpuudus) leevendamist.

10 Reisimine

Välisriikidest on määratlemata kodakondsusega inimesed viimase aasta jooksul kõige enam külastanud Venemaad (Joonis 19). Venemaal on selle ajaperioodi jooksul käinud 56% sihtrühmast, sealhulgas 22% enam kui kahel korral. Euroopa Liidu liikmesriike on viimase aasta jooksul külastanud 37% määratlemata kodakondsusega inimestest, sealhulgas 12% enam kui kahel korral. Ameerika Ühendriikides on viimasel aastal käinud 2% vastajaist, muudes välisriikides 21%.

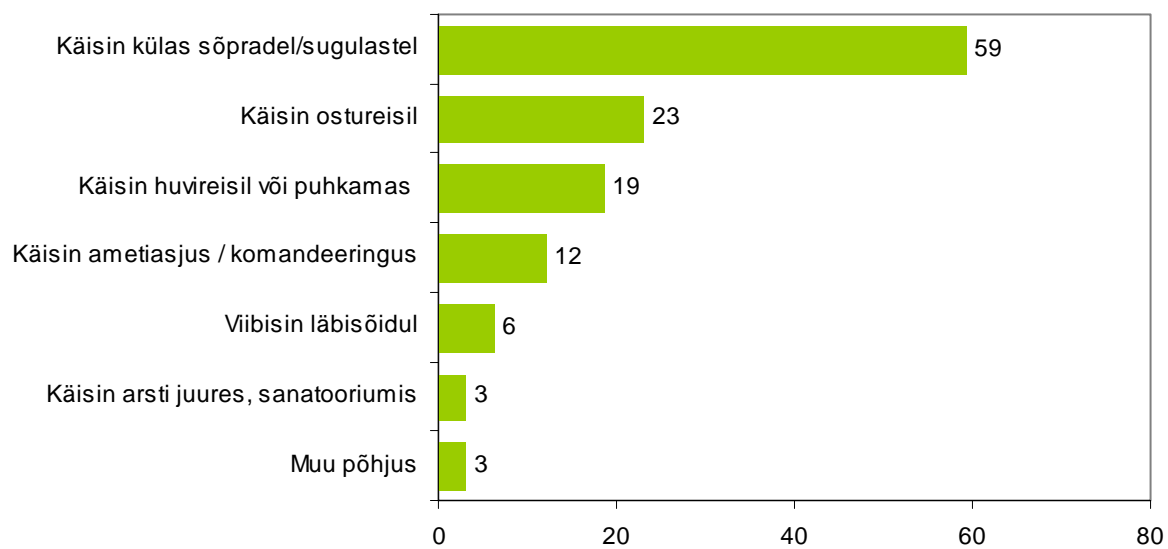
Vastuste jagunemisest ilmneb, et vähem reisivad eakamad inimesed. Võrreldes ülejäänud vastajatega on Venemaal on viimase aasta jooksul sagedamini käinud Ida-Virumaal elavad kodakondsuseta inimesed, kellest on Venemaad viimase aasta jooksul külastanud 62%, sealhulgas 12% on seda teinud enam kui kümnel korral.

Joonis 19 Kui sageli on viimase aasta jooksul külastanud välisriike (% , n=396 kõik vastajad)

Viimase aasta jooksul Venemaal käinud vastajail paluti märkida ka oma kõige viimase külastuse eesmärk. Kõige sagedamini nimetati Venemaa külastamise kõige viimast põhjuseks külaskäiku sõpradel või sugulastel (59%) (Joonis 20). Oldi käidud ka ostureisil (23%), huvireisil või puhkamas (19%), ametiasjus/komandeeringus (12%), läbisõidul (6%), arsti juures, sanatooriumis (3%) või muudel põhjustel, näiteks sugulase matustel, sugulase haul või seminaril.

Ametiasju/komandeeringut nimetasid Venemaal käimise eesmärgina sagedamini meesterahvad (21%), naisterahvad tõid sagedamini põhjuseks esile külaskäiku sõpradel/sugulastel (69%).

Joonis 20 Millise eesmärgiga külastati Venemaad kõige viimasel korral (% , n=221 vastajad, eks olid viimase aasta jooksul külastanud Venemaad)

KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED

Eesti kodakondsusest on huvitatud umbes pooled määratlemata kodakondsusega inimestest, Venemaa kodakondsust sooviks 15% ning mõne muu riigi kodakondsust 6%. Kümnendik määratlemata kodakondsusega inimestest ei soovi üldse kodakondsust. 2008. aastal läbi viidud Integratsiooni monitooringu tulemused kinnitavad, et Eesti kodakondsust eelistaksid umbes pooled kodakondsuseta inimestest (51%), kuid Venemaa kodakondsusest huvitatuid oli selle uuringu andmetel 19%, mõne teise riigi kodakondsust soovis 14% ning üldse ei soovinud kodakondsust 16%. Kuna Integratsiooni monitooringu valimis oli määratlemata kodakondsusega inimesi suhteliselt vähe (2008. aastal 110 indiviidi), võib erinevus olla tingitud statistilisest veast, kuid mõju võib avaldada ka küsitluste erinev metodika.

Soovi Eesti kodakondsust saada põhjendavad määratlemata kodakondsusega inimesed eelkõige sellega, et kodumaa kodakondsuse omamine on loomulik. Kodakondsuse omamine seostus turvatundega, õigusega loota riigi abile ning paremale suhtumisele. Fookusgrupi-intervjuudes tuli teravalt esile, et määratlemata kodakondsusega inimesed tajuvad end nn. „teise sordi“ inimestena. Kuigi negatiivset suhtumist kodakondsuseta inimestesse peeti põhjendamatuks, tõdesid mitmed küsitluses osalejad, et ka neil endil on kodakondsuse puudumise tõttu häbi. Paljud leidsid seevastu süü asuvat riigil. Kuna 1992. aastal taaskehtestatud kodakondsusseadusega määratleti ligi kolmandik Eesti elanikkonnast (peamiselt nõukogude ajal Eestisse sisserännanud inimesed ja nende järglased) õiguslikus mõttes välismaalastena, jäi suur osa elanikkonnast kodakondsusest ilma. Paljud määratlemata kodakondsusega inimesed (ning ka inimesed, kes on Eesti kodakondsust taotlenud ja selle saanud!) leidsid, et selline samm oli riigi poolt väär. Leiti, et riik võiks kauaaegselt Eestis elanud (siin töötanud, makse maksnud) ning Eestile lojaalseid inimesi tunnustada neile kodakondsuse andmisega.

Eesti kodakondsusega kaasnevad poliitilisi õigusi ei pidanud paljud kodakondsuseksami sooritanud inimesed enda jaoks oluliseks. Ka määratlemata kodakondsusega inimestest pidasid seda tegurit oluliseks üpris vähesed. Tõenäoliselt on vähene huvitatus poliitilises elus osalemise suhtes tingitud madalast usaldusest Eesti poliitikute vastu. Ankeetküsitluse tulemused näitasid, et Eesti riiki ja valitsust pidas usaldusväärseks 24% määratlemata kodakondsusega inimestest, ebausaldusväärseks aga 53%. Leiti, et Eestis suhtutakse venekeelsesesse vähemusse seadusandjate tasandil halvasti (ka praegust kodakondsuspoliitikat peeti sellise suhtumise väljenduseks). Rahvustevaheliste pingete kulmineerumist Pronksiöö näol peeti valitsuse ebaettenägeliku poliitika ning ajaloo väärtõlgendamise otseseks tulemuseks.

Probleemseks peeti ka seda, et Eesti poliitikas on proportsionaalselt vähe vene rahvusest poliitikuid ning seega „pole, keda valida“. Sama teemaga seoses tõusis esile ka arvamus, et Eestis on vene perekonnanimega inimestel vähem võimalusi tõusvaks vertikaalseks

mobiilsuseks, tööalaseks karjääriks, kuna tööandjad eelistavad töölevõtmisel eesti perekonnanimega inimest.

Ka Eesti suhted Venemaaga pälvisid teravat kriitikat. Kuigi Eestis elavad määratlemata kodakondsusega inimesed peavad valdavalt oma kodumaaks Eestit, tunnevad nad muret siiski ka Venemaal toimuva pärast. „Süüdlaseks“ Eesti ja Venemaa halbades suhetes peetakse Eestit. Leiti, et kuigi Venemaa soovib Eestiga saavutada poliitilisi kokkuleppeid, töötavad Eesti poliitikud sellele vastu. Venemaa poliitikaga oldi valdavalt rahul – ankeetküsitlus näitas, et Venemaa välispoliitikaga oli rahul 54% ning rahulolematu 10% määratlemata kodakondsusega inimestest. Pea pooled uskusid, et Venemaa seisab Eestis elava venekeelse elanikkonna õiguste eest ning 36% oli nõus, et Venemaa peaks sekkuma Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse. Murettekitavaks võib pidada asjaolu, et viimaseid väiteid pooldasid eelkõige noorima vanusegrupi esindajad ehk 15-24-aastased. Eakamad seevastu olid Venemaa praeguse välispoliitika suhtes kriitilisemad, ei pooldanud kuigivõrd Venemaa sekkumist ning nõustusid harvemini, et Venemaa seisab siinsete venelaste õiguste eest.

Eestis elavad määratlemata kodakondsusega inimesed tarbivad eelkõige venekeelset meediat. Venemaa meediakanaleid jälgib igapäevaselt 76%, venekeelseid Eesti meediakanaleid 63% ning muid venekeelseid meediakanaleid 39% määratlemata kodakondsusega inimestest. Seevastu eestikeelseid meediakanaleid jälgib igapäevaselt vähem kui kümnendik määratlemata kodakondsusega inimestest. Kõige olulisem põhjus, miks eestikeelset meediat jälgitakse vähe, peitub kahtlemata sihtgrupi väheses eesti keele oskuses – vabalt valdab eesti keelt oma hinnangul 2% määratlemata kodakondsusega inimestest, samas kümnendik ei oska eesti keelt üldse ning kolmandik saab eesti keelest veidi aru, kuid ei räägi. Kuna eesti keelt kasutatakse igapäevaselt vähe, puudub paljudel keele omandamiseks vajalik keskkond. Ankeetküsitluse tulemused näitasid, et pooltel määratlemata kodakondsusega inimestel puuduvad võimalused eesti keele paremaks omandamiseks ning pea sama paljud peavad eesti keele õppimist väga keeruliseks. Samuti mõjutab meediatarbimist usaldus meediakanalite vastu. Sarnaselt 2007. aasta juunis TÜ/Saar Polli poolt tehtud küsitluse tulemustele (Vihalemm 2008) näitas ka käesoleva uuringu ankeetküsitlus seda, et pigem usaldatakse venekeelseid kui eestikeelseid meediakanaleid. Fookusgruppides osalenud inimesed tõdesid, et on raske võtta seisukohta, keda usaldada, kuna eesti- ja venekeelne meedia edastab sageli vastandliku seisuga teavet.

Eesti kodakondsuse taotlemise tingimustest hästi informeerituks peab end 58% määratlemata kodakondsusega inimestest, madalaks hindas enda informeeritust 32%. Informeeritus Eesti kodakondsuse taotlemise tingimustest oli madalaim 35-44-aastaste seas, pealinlaste seas ning kodakondsusest mitte-huvitatute seas. Täiendavast teabest Eesti kodakondsuse taotlemise tingimuste kohta oli huvitatud 44% määratlemata kodakondsusega inimestest, Eesti kodakondsusega kaasnevate õiguste ja kohustuste kohta soovisid infot saada sama paljud.

Peamiseks takistavaks teguriks, mille tõttu Eesti kodakondsusest huvitatud inimesed pole kodakondsust taotlenud, on vähene eesti keele oskus ja võimaluste puudumine eesti keele omandamiseks. Ka Integratsiooni monitooringust ilmnes, et Eestis elavad venekeelsed inimesed nimetasid peamise põhjusena naturalisatsiooni tingimuste rangust ehk teisisõnu seda, et eesti keelt ei suudeta ära õppida ja et kodakondsuseksami tegemine on liiga keeruline (Nimmerfeldt 2008). Praegust eesti keele õppe kompenseerimise süsteemi, kus eesti keele kursuse kulud hüvitatakse inimesele, kes sooritab eesti keele algtaseme eksami ja

kodakondsuse ning põhiseaduse tundmise eksami positiivsele hindele, ei peeta efektiivseks, ning seda kahel põhjusel. Oluliseks põhjuseks, miks määratlemata kodakondsusega inimesed eesti keele kursustele ei lähe, on asjaolu, et kardetakse ebaõnnestuda eksamil (eelarvamus, et eksamid on liiga keerulised). Teine põhjus on asjaolu, et madala sissetulekuga inimestel puudub võimalus eesti keele kursuste eest korraga välja käia nõutud summa. Väikelinnades/maal elavate inimeste jaoks lisanduvad keelekursuste kuludele veel ka transpordikulud, kuna kursused toimuvad reeglina suuremates linnades.

Eesti keele õppimisest oldi üldjuhul huvitatud. Tõdeti, et Eestis elava ja töötava inimese jaoks annab eesti keele oskus suuri eeliseid (keeleoskust peeti olulisemaks kui Eesti kodakondsuse omamist) ning on loomulik, et Eestis elav inimene oskab riigikeelt. Leiti, et eesti keele õpe peaks algama juba lasteaedadest (tasuta eesti keele tunnid või segalasteaiad) ning ka põhi- ja keskkoolis tuleks eesti keele õpetamisele suuremat tähelepanu pöörata. Samas ei pidanud mõned määratlemata kodakondsusega inimesed õigeks, et kodakondsuse andmisel on seatud eeltingimuseks eesti keele oskus. Leiti, et kodakondsuse andmisel tuleks lähtuda inimese lojaalsusest riigile ning eesti keele õppimine peaks olema igaühe vaba valik.

Eesti kodakondsust taotlenud ning selle saanud inimesed leidsid, et kodakondsuse taotlemisel nõutavat eesti keele algtaseme eksamit ning kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksamit peetakse tihtipeale keerulisemaks kui need tegelikult on ning muut eksamite keerukusest tuleks murda. Samas olid mitmed määratlemata kodakondsusega inimeste fookusgruppides osalenud inimesed proovinud neid eksameid sooritada, kuid ebaõnnestunud. Nii kodakondsuseksami sooritajad kui ka määratlemata kodakondsusega inimesed nõustusid, et eesti keele eksamil ei peaks põhirõhk olema grammatikaülesannetel vaid keeleoskuse testimisel suhtlustasandil. Kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksamil tekitas raskusi juriidilises eesti keeles sõnastatud küsimustest arusaamine. Ankeetküsitluse tulemused näitasid, et kodakondsuse saamiseks nõutava eesti keele eksamit pidas liiga keeruliseks 58% määratlemata kodakondsusega inimestest, kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksamit pidas liiga keeruliseks 54%. Kummagi eksami puhul oli eksami taset mõistlikuks hindavaid inimesi 22%. Eksameid hindasid keeruliseks sagedamini eakad inimesed. Võrreldes noortega hindasid eakad madalamalt ka oma võimalusi eesti keele omandamiseks.

Oluliseks teguriks, mille tõttu paljud määratlemata kodakondsusega inimesed ei taotle Eesti kodakondsust, on asjaolu, et „halli passi“ omanikel on võimalik Venemaale reisida viisavabalt. Olulisem on see tegur alla 35-aastaste jaoks, kes reisivad rohkem kui eakad. Võrreldes pealinlastega käivad Venemaal sagedamini Ida-Virumaal elavad kodakondsuseta inimesed. Võimalust reisida viisavabalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse pidas enda jaoks oluliseks 65% määratlemata kodakondsusega inimestest, ebaoluliseks pidas viisavaba reisimise võimalust 21%.

On murettekitav, et paljud määratlemata kodakondsusega inimesed tajuvad integratsioonipoliitikat pigem Euroopa Liidu kui Eesti riigi poolse algatusena. Ankeetküsitluse tulemused näitasid, et 44% määratlemata kodakondsusega inimestest nõustus, et Eesti riik on huvitatud sellest, et võimalikult paljud Eestis alaliselt elavad kodakondsuseta inimesed saaksid Eesti kodakondsuse, 42% aga arvas vastupidist. Ka fookusgrupi-intervjuudes osalenud inimesed tõdesid, et hetkel pole tunda riigi huvi kodanikkonna suurendamise vastu Eestis elavate vene rahvusest inimeste arvelt. Leiti, et kodakondsuse taotlejate arv võiks

suurenda, kui riigi poolt edastatav sõnum oleks ühene – ka vene rahvusest inimesed on Eesti kodanike hulka oodatud.

Lisa 1 Määratlemata kodakondsusega isikute uuringu ankeet

Lugupeetud vastaja!

Käesoleva küsitluse eesmärgiks on uurida määratlemata kodakondsusega inimeste ootusi Eesti praegusele kodakondsuspoliitikale. Ankeet sisaldab mitmeid küsimusi, mis puudutavad Teid väga isiklikult, kuid palume neile vastata võimalikult ausalt. Käesolev küsitlus on täiesti anonüümne, Teie antud vastuseid ei seostata kuidagi Teie isikuga vaid kasutatakse ainult statistiliste kokkuvõtete tegemiseks. Küsimustiku täitmine võtab aega umbes 5-8 minutit.

Üldistatud kokkuvõtte küsitluse tulemustest on alates 2009. aasta veebruarist kättesaadav kõigile huvilistele Siseministeriumi koduleheküljel.

1. Teie vanus täisaastates (PALUN MÄRKIGE): → JÄTKAVAD AINULT 15-74-AASTASED

2. Teie kodakondsus:

1. Eesti kodakondsus
2. Vene kodakondsus
3. Muu riigi kodakondsus
4. Ilma kodakondsuseta → JÄTKAVAD AINULT ILMA KODAKONDSUSETA VASTAJAD

3. Millises riigis olete sündinud?

1. Eestis (ka Eesti NSV)
2. Venemaal (Vene NSV)
3. Mõnes muus riigis

4. Kas olete elanud suurema osa oma elust Eestis või väljaspool Eestit?

1. Olen elanud Eestis suurema osa oma elust
2. Olen elanud suurema osa oma elust väljaspool Eestit

5. Kas omate praegusel hetkel Eestis pikaajalise elaniku elamisluba või alalist elamisõigust?

1. Jah
2. Ei

6. Kui sageli Te kasutate päevauudistega tutvumiseks järgnevaid meediakanaleid?

PALUN MÄRKIGE 1 VASTUS IGALE REALE!

	5-7 päeval nädalas	Vähemalt kord nädalas	Vähemalt kord kuus	Harvemini või üldse mitte
1. Televisioon	1	2	3	4
2. Raadio	1	2	3	4
3. Trükiajakirjandus (ajalehed, ajakirjad)	1	2	3	4
4. Internet	1	2	3	4
5. Eestikeelsed meediakanalid	1	2	3	4
6. Venemaa meediakanalid	1	2	3	4
7. Venekeelsed Eesti meediakanalid	1	2	3	4
8. Muud venekeelsed meediakanalid	1	2	3	4
9. Muukeelsed meediakanalid	1	2	3	4

7. Kuivõrd usaldusväärne on Teie arvates järgnevate meediakanalite poolt edastatav teave? PALUN MÄRKIGE 1 VASTUS IGALE REALE!

	Väga usaldusväärne	Pigem usaldusväärne	Pigem ebausaldusväärne	Täiesti ebausaldusväärne	<i>Ei oska öelda</i>
1. Eestikeelsed meediakanalid	1	2	3	4	5
2. Venemaa meediakanalid	1	2	3	4	5
3. Venekeelsed Eesti meediakanalid	1	2	3	4	5
4. Muud venekeelsed meediakanalid	1	2	3	4	5
5. Muukeelsed meediakanalid	1	2	3	4	5

KÜSIGE AINULT NENDE MEEDIAKANALITE KOHTA, MIDA VASTAJA KASUTAB KORD KUUS VÕI SAGEDAMINI (NT KUI EI KASUTA INTERNETTI K6=4, SIIS SELLE KOHTA MITTE KÜSIDA):

8. Palun nimetage meediakanal, mille poolt edastatavat teavet peate kõige usaldusväärsemaks:

1. Telejaam:
2. Raadiojaam:
3. Ajaleht või ajakiri:
4. Internetilehekül:

9. Kuivõrd informeerituks end peate Eesti kodakondsuse saamise tingimustest? ÜKS VASTUS!

1. Väga hästi informeeritud
2. Pigem hästi informeeritud
3. Pigem halvasti informeeritud
4. Väga halvasti informeeritud
5. *Ei oska öelda*

10. Kas sooviksite saada rohkem teavet... PALUN MÄRKIGE 1 VASTUS IGALE REALE!

	Sooviksin selle valdkonna kohta saada rohkem teavet	Olen sellest valdkonnast piisavalt informeeritud ning ei soovi rohkem teavet	See valdkond ei huvita mind ja ma ei soovi selle kohta teavet
1. Eesti kodakondsuse taotlemise tingimuste kohta	1	2	3
2. Eesti kodakondsusega kaasnevate õiguste ja kohustuste kohta (nt hääleõigus valimistel, Kaitseväes teenimise kohustus)	1	2	3
3. Kodakondsuse taotlemise kohta alla 15-aastasele lapsele	1	2	3
4. Muu teema kohta, palun märkige.....	1	2	3

11. Millise riigi kodakondsust Te endale sooviksite? ÜKS VASTUS!

1. Eesti kodakondsust
2. Venemaa kodakondsust
3. Mõne teise riigi kodakondsust
4. Ei soovi üldse kodakondsust
5. *Raske öelda* → JÄTKAKE KÜSIMUSEGA 16

12. Palun põhjendage oma arvamust!

.....

JUHUL, KUI SOOVIKS EESTI KODAKONDSUST (K11=1), KÜSIGE K13-14, VASTAJAD KES SOOVIKS MÕNE MUU RIIGI KODAKONDSUST (K11=2, 3, 4) JÄTKAVAD KÜSIMUSEGA 15

13. Mis on põhjuseks, miks Te pole seni taotlenud Eesti kodakondsust?

14. Kas teil on plaanis tulevikus taotleda Eesti kodakondsust? ÜKS VASTUS!

1. Kindlasti jah
2. Tõenäoliselt jah
3. Tõenäoliselt mitte
4. Kindlasti mitte
5. *Ei oska öelda*

KÜSIMUSELE 15 VASTAVAD AINULT NEED VASTAJAD, KES EI SOOVIKS EESTI KODAKONDSUST (K11=2, 3, 4), EESTI KODAKONDSUST SOOVIVAD VASTAJAD (K11=1) JÄTKAVAD KÜSIMUSEGA 16

15. Mis on põhjuseks, miks Te ei soovi Eesti kodakondsust?

.....

VASTAVAD KÕIK:

16. Palun hinnake, kui võrd olete nõus järgnevate väidetega. PALUN MÄRKIGE 1 VASTUS IGALE REALE!

	Täiesti nõus väitega A	Pigem nõus väitega A	Nii või naa	Pigem nõus väitega B	Täiesti nõus väitega B	
A. Eesti riik on huvitatud sellest, et võimalikult paljud Eestis alaliselt elavad kodakondsuseta inimesed saaksid Eesti kodakondsuse	1	2	3	4	5	B. Eesti riik ei ole huvitatud kodakondsuse andmisest Eestis alaliselt elavatele kodakondsuseta inimestele
A. Kodakondsus on minu jaoks oluline	1	2	3	4	5	B. Kodakondsus ei oma minu jaoks tähtsust
A. Kodakondsuseksami praegune tase on mõistlik	1	2	3	4	5	B. Kodakondsuseksam on liiga keeruline
A. Kodakondsuse saamiseks nõutava eesti keele eksami praegune tase on mõistlik	1	2	3	4	5	B. Kodakondsuse saamiseks nõutav eesti keele eksam on liiga keeruline
A. Eesti kodakondsuse omamine annaks mulle rohkem eeliseid tööturul	1	2	3	4	5	B. Eesti kodakondsuse omamine ei anna mulle tööturul eeliseid
A. Kodakondsuseksam on põhjendatud eeltingimus kodakondsuse saamiseks	1	2	3	4	5	B. Kodakondsuseksami nõue on alandav
A. Ma sooviksin omada võimalust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel	1	2	3	4	5	B. Ma ei tunne vajadust osaleda poliitilises elus, sh. valimistel

	Täiesti nõus väitega A	Pigem nõus väitega A	Nii või naa	Pigem nõus väitega B	Täiesti nõus väitega B	
A. Mul on olemas võimalused Eesti keele paremaks omandamiseks	1	2	3	4	5	B. Mul puuduvad võimalused Eesti keele paremaks omandamiseks
A. Ma tunnen usaldust Eesti riigi ja valitsuse vastu	1	2	3	4	5	B. Ma ei usalda Eesti riiki ja valitsust
A. Ma pean Eestit oma kodumaaks	1	2	3	4	5	B. Ma ei pea Eestit oma kodumaaks
A. Eesti keele õppimine ei tekita mulle raskusi	1	2	3	4	5	B. Eesti keele õppimine on minu jaoks väga keeruline
A. Võimalus reisida viisabavalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse on minu jaoks oluline	1	2	3	4	5	B. Võimalus reisida viisabavalt Venemaale või teistesse SRÜ riikidesse ei oma minu jaoks tähtsust
A. Venemaa seisab Eestis elava venekeelse elanikkonna õiguste eest	1	2	3	4	5	B. Venemaa ei kaitse Eestis elava venekeelse elanikkonna õigusi
A. Olen rahul Venemaa praeguse välispoliitikaga	1	2	3	4	5	B. Ma ei kiida Venemaa praegust välispoliitikat heaks
A. Venemaa peaks sekkuma Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse	1	2	3	4	5	B. Venemaa ei tohiks sekkuda Eestis elava venekeelse elanikkonna probleemide lahendamisse

17. Milline on Teie peamine suhtluskeel... PALUN MÄRKIGE 1 VASTUS IGALE REALE!

	Eesti	Vene	Muu	<i>Ei oska öelda</i>
1. ...kodus	1	2	3	4
2. ...tööl	1	2	3	4
3. ...sõprade-tuttavatega suheldes	1	2	3	4

18. Kuivõrd heaks hindate enda Eesti keele oskust? ÜKS VASTUS!

1. Valdan vabalt
2. Saan aru, räägin ja kirjutan
3. Saan aru ja veidi räägin
4. Saan veidi aru, aga ei räägi
5. Üldse ei oska

19. Kas Teil on alla 15-aastaseid lapsi?

1. Jah
2. Ei → JÄTKAKE KÜSIMUSEGA 21

20. Kas Teil on plaanis oma lapsele/lastele taotleda Eesti kodakondsust enne tema 16-aastaseks saamist? ÜKS VASTUS!

1. Jah
2. Ei, kuna meie pere puhul pole täidetud lapsele kodakondsuse taotlemiseks vajalikud eeltingimused
3. Ei, muul põhjusel
4. Ma pole sellest võimalusest kuulnud
5. *Ei oska öelda*

VASTAVAD KÕIK:

21. Mida tuleks Teie arvates muuta praeguses Eesti kodakondsuspoliitikas?

22. Mida peaks Eesti riik tegema, et määratlemata kodakondsusega isikud asuksid taotlema Eesti kodakondsust? Palun hinnake, kuivõrd olulised on Teie arvates alljärgnevad riigipoolsed tegevused. PALUN MÄRKIGE 1 VASTUS IGALE REALE!

	Väga oluline	Pigem oluline	Pigem ebaoluline	Täiesti ebaoluline	<i>Ei oska öelda</i>
1. Eesti kodakondsuse andmise tingimusi (eksamite tase) tuleks muuta lihtsamaks	1	2	3	4	5
2. Riik peaks looma praegusest rohkem võimalusi eesti keele õppeks	1	2	3	4	5
3. Eesti kodakondsuse taotlemise võimaluste ning tingimuste kohta tuleks anda rohkem informatsiooni	1	2	3	4	5
4. Eesti kodakondsusega kaasnevate õiguste ja kohustuste kohta tuleks anda rohkem informatsiooni	1	2	3	4	5
5. Eesti kodanikele peaks loodama võimalus reisida viisavabalt Venemaale ning teistesse SRÜ riikidesse	1	2	3	4	5
6. Midagi muud (palun kirjutage):.....	1	2	3	4	5

23. Kui sageli olete viimase aasta jooksul külastanud järgnevaid välisriike? PALUN MÄRKIGE 1 VASTUS IGALE REALE!

	Pole üldse külastanud	1-2 korda	3-5 korda	6-10 korda	Enam kui 10 korral	<i>Ei oska öelda</i>
1. Euroopa Liidu liikmesriigid	1	2	3	4	5	6
2. Venemaa	1	2	3	4	5	6
3. Ameerika Ühendriigid (USA)	1	2	3	4	5	6
4. Muud välisriigid	1	2	3	4	5	6

JUHUL, KUI VASTAJA ON KÜLASTANUD VENEMAAD (K23 VENEMAA=2, 3, 4)

24. Millise eesmärgiga Te külastasite Venemaad kõige viimasel korral? MITU VASTUST!

1. Käisin külas sõpradel / sugulastel
2. Käisin ametiasjus / komanderingus
3. Käisin huvireisil või puhkamas (tutvusin vaatamisväärsustega, külastasin meelelahutusüritusi)
4. Käisin ostureisil
5. Käisin arsti juures, sanatooriumis
6. Viibisin läbisõidul
7. Muu põhjus

TAUST

1. Teie sugu:

1. Mees
2. Naine

2. Milline on Teie kõrgeim omandatud haridus? ÜKS VASTUS!

- 1 alg- või põhiharidus
- 2 kutseharidus (ilma keskhariduseta)
- 3 kesk- või gümnaasiumiharidus
- 4 kutseharidus + keskharidus
- 5 Rakenduslik kõrgharidus
- 6 Ülikooliharidus, kraadiharidus
- 7 Muu haridus. Kirjutage, milline

3. Kas Te ise olete..? ÜKS VASTUS!

- 1 töötav
- 2 töötav (üli)õpilane
- 3 töötav pensionär
- 4 töötu, tööd otsiv
- 5 (üli)õpilane
- 6 (töövõimetus)pensionär
- 7 lapsehoolduspuhkusel olija
- 8 muudel põhjustel mittetöötav (sh kodune)

KUI VASTAJA ISE TÖÖTAB (K3=1, 2, 3)

4. Kas Te olete ...? ÜKS VASTUS!

- 1 vabakutseline, FIE
- 2 eraettevõtja
- 3 palgatöötaja

VASTAVAD KÕIK:

5. Palun märkige, kui suur on Teie pere keskmine netosissetulek kuus ühe pereliikme kohta. Selle arvutamiseks liitke kokku kõigi pereliikmete sissetulekud ning jagage saadud summa perekonnaliikmete arvuga. ÜKS VASTUS!

- 1 kuni 3000 kr
- 2 3001 – 4000 kr
- 3 4001 – 6000 kr
- 4 6001 – 8000 kr
- 5 8001 – 10 000 kr
- 6 10 001 – 12 000 kr
- 7 üle 12 000 kr
- 8 *ei oska öelda*

6. Millises maakonnas Te elate?

1. Harjumaa
2. Hiiumaa
3. Ida-Virumaa
4. Jõgevamaa
5. Järvamaa
6. Läänemaa
7. Lääne-Virumaa
8. Põlvamaa
9. Pärnumaa
10. Raplamaa
11. Saaremaa
12. Tartumaa
13. Valgamaa
14. Viljandimaa
15. Võrumaa

7. Millist tüüpi asulas Te elate? Kas selleks on...

1. pealinn
2. suurlinn (Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve)
3. maakonnakeskus
4. muu linn, alev või alevik
5. küla

Täname Teid vastamise eest!

Lisa 2 Avatud vastused originaalkujul

Küsimus 10. Kas sooviksite saada rohkem teavet... muu teema kohta, palun täpsustage.

eesti keele kursused

kursused

meditsiin, pension, soodustused
ravimid

sotsiaalsed garantiid
televisioon
ajalugu

eesti uudised

sõprus suure Venemaaga

Küsimus 12. Millise riigi kodakondsust Te endale sooviksite?

Eesti kodakondsust - palun põhjendage oma arvamust

9. eluaastast on elanud Eestis

Ammu elan, meeldib siin

Eesti kodakondsus on sama kui euro

Eesti on minu riik

Eestimaa on minu isamaa, olen siin
sündinud

Eestimaa on minu isamaa, olen siin
sündinud, üles kasvanud, abiellunud,
lapsi siin sünnitanud ja minu lapselaps
ka sündis siin.

Eestis elab

Eestis elan

Ei oska põhjendada

Ei oska öelda (x2)

Ei oska öelda. Elan siin ja võiks olla
Eesti kodakondsus

Ei plaani kuhugile minna mujale

Ei tea

Elab selles riigis

Elab siin ja ei kavatse liikuda! ;)

Elab siin ja kavatseb elu lõpuni jääda

Elab siin juba mitu aastat, oskab eesti
keelt

Elame siin, lastel on, soovime
hääletada

Elan & lapsed

Elan Eestis (x10)

Elan Eestis ja selleks, et elada siin
paremini, soovin saada kodakondsust

Elan Eestis kaua

Elan Eestis väga kaua

Elan Eestis, peab olema Eesti
kodakondsus

Elan ja töotan Eestis (sellepärast).

Elan kogu elu siin

Elan siin (x9)

Elan siin ja olen omaks võtnud.

Elan siin ja tahan seda

Elan siin ja tahan töötada, seepärast
pean

Elan siin ju

Elan siin peaaegu kogu elu, tütre ja
lapselapsel on kodakondsus

Elan siin terve oma elu

Elan siin, ei kavatse ära minna.

Elan siin, minu riik

Elan siin, sündisin siin

Elan siin, töö

Elanud kogu elu

Elanud kogu elu siin

Elanud kogu elu siin ja mul on õigus

Elanud siin juba terve elu, oleks aeg
teha ka kodakondsuseksam ära! ;)

Enamuse elust siin elanud
Et ise elan siin ja lapsed siin, aga
otsustada nende eest ma ei tahtnud siis
parem eesti kodakondsus, asi selles et
vaja lihtsalt õppida keelt
Et mitte tunda ennast kõrvalejäetuna
Et saaks vabalt liikuda Euroopa Liidus
ja olen ju siin sündinud ja elanud.
Euroopa Liit, Eesti kodakondsusega on
rohkem võimalusi.
Juba tegin eksami
Keel
Keeleoskus puudub
Kodu on siin
Kogu elu on siin
Kogu elu siin elanud, Venemaal ei
tunne end venelasena
Kui ma sündisin Eestis, oleks ausam et
mulle antakse Eesti kodakondsus
Kuna elab Eestis
Kuna elab Eestis, kuna pere Eesti
passidega ja mina hall,
Kuna elan ju siin
Kuna elan siin (x2)
Kuna on siin elanud juba terve elu ja ei
kavatse siit ära minna
Kuna sündis ja elab Eestis
Lapsed
Loen Eestit oma kodumaaks
Lojaalne
Ma ei kavatse ära sõita
Ma elan siin (x3)
Ma elan siin ja töötasin ka siin
Ma elan siin, sündinud lapsed Eestis.
Ma olen siin kogu elanud
Ma sündisin Eestis
Ma sündisin ja elan siin
Ma sündisin siin (x2)

Ma sündisin siin ja tahan Eesti
kodakondsust
Ma tunnen, et olen Eesti kodanik. Laps
ja lapselaps on Eesti kodakondsusega
Mees eestlane, kaua elanud
Mina elasin siin terve elu
Mina olen siin sündinud ja elan siin,
mul on alaline elamisloob. Kindlasti
ma soovin olla kodanik, ma soovin
valida valitsust ja teisi õigusi. Ma
soovin, et mu lapsed saaksid Eesti
kodakondsuse, et hiljem nendel poleks
probleeme õppimisega ja töötamisega.
Minu mees ja lapsed kodanikud, kuid
mina olen nagu teiselt planeedilt. Ma ei
saa aru, kuidas oli võimalik välja
mõelda sellist rumalust, nagu
kodakondsuseta inimene, sellist
staatust pole mujal maailmas olemas,
välja arvatud Eestis ja Lätis. Noh,
tundub, et selles naabrid toetasid
üksteist!
Mulle meeldib Eestis, seadused on
normaalsed
Olen juba palju aega unistanud
Olen siin kaua elanud
Olen siin kaua olnud ja see oleks
normaalne, sest ma ei kavatse siit ära
minna
Olen siin kogu elu töötanud
Olen siin nii kaua elanud, et muud ei
oska tahtagi
Olen siin sündinud (x2)
Olen siin sündinud ja elanud
Olen siin sündinud ja elanud terve elu.
Arvan, et mul on õigus saada selle riigi
kodakondsust.
Olen siin sündinud, elan kogu elu siin
ja lapsed siin sündinud
Olen siin sündinud, elan siin ja töötan
Olen siin sündinud, töötan, mul on siin
perekond ja sugulased ka elavad siin

Olen siin sündinud. Kindlasti elades ja töötades Eesti jaoks ma soovin olla Eesti kodanik. Mul teist isamaad ei ole.

Olen suurema osa oma elust Eestis elanud.

Olen sündinud siin ja elanud siin kogu elu.

Olen sündinud siin. (x2)

On siin kogu elu elanud ja ei kavatse lahkuda

On siin terve elu elanud ja ei kavatse lahkuda

Pere on eesti kodakondsusega ja tahaks ka

Perel on kodakondsus

Pole plaanis kuhugile minna

Pole Venemaal enam mitte kedagi ja olen juba Eesti kodanik.

Raha ei ole, võiks olla tasuta kursused

Saab minna Euroopa riikidesse

Seal, kus elad

Seetõttu, et ma elan siin, sündisin siin, töötan praegu siin

Segab keele omandamine

Selle riigi kodanikuks, kus sündinud

Sellepärast, et elan Eestis ja et mõnedes töökohtades nõutakse Eesti kodakondsust.

Sellepärast, et elan Eestis juba pikemat aega ja lapsed on siin sündinud.

Sellepärast, et elan siin juba 39 aastat ja võiks nagu kodakondsust omada.

Sellepärast, et olen siin sündinud ja elanud ja maksan ka tulumaksu oma palgast.

Sellepärast, et olen siin sündinud ja pean seda oma kodumaaks.

Sest elab siin ja ei ole kavas lahkuda

Sest elan siin (x3)

Sest ma elan ja töötan siin, tahaks saada rohkem õigusi

Sest ma olen siin elanud palju aega juba, siin on minu vanemad, minu lapsed on siin kasvanud

Sest ma olen siin sündinud, elan siin.

Sest ma olen siin sündinud, ma elan siin, see on minu isamaa.

Sest ma olen sündinud siin, kogu elu olen siin elanud

Sest ma sündisin siin

Sest olen siin sündinud

Sest ta elab siin ja ei kavatse lahkuda

Sest ta on elanud siin enamuse elust ja ei kavatse kusagile minna

Sest ta on siin elanud 58st aastast ja ei kavatse kusagile minna.

Sest ta on siin terve elu elanud ja ei kavatse siit ka kusagile ära minna.

Sest vanemad tahtsid seda

Siin elan (x2)

Siin elan, pere siin

Siin ma olen elanud suurema osa oma elust. Eestis ma tahan ka edaspidi elada. See on mulle kallis riik. Ma soovin olla võrdväärne riigi kodanik.

Siin on sündinud minu ema ja minu lapsed, aga mulle kodakondsust ei anta, ma ei saa sellest aru!

Siin sündinud (x3)

Siin sündinud, elanud

Siin sündinud, kasvanud, töötab, lapsed

Siin sündis ja elab

Siin sündis, elas eluaeg

Sooviks omada nii Vene kui ka Eesti kodakondsust, mõlemat.

Sooviks saada Eesti kodakondsuse, kuna olen siin sündinud ja elan siin. Sooviks kasutada kõiki kodaniku eeliseid.

Sooviks, et Internetis oleks rohkem informatsiooni sellel teemal

Sündinud Eestis

Sündinud siin (x2)

Sündinud siin ja elan siin.

Sündis Eestis

Sündisin

Sündisin Eestis, vanemad on siia maetud

Sündisin ja elan Eestis

Sündisin ja elan Eestis. Euroopa pass on kõige parem

Sündisin ja kasvasin Eestis

Sündisin siin (x3)

Sündisin siin ja ei kavatse kuhugi minna

Sündisin siin ja soovin Eesti kodakondsust.

Sündisin siin ja soovin olla Eesti kodanik.

Sündisin siin, ei kavatse lahkuda

Sündisin siin, elan siin (x2)

Sündisin, elanud kogu elu

Ta elab siin ning ka lapsed on siin sündinud ja ei kavatse lahkuda.

Ta on siin sündinud ja ei kavatse lahkuda

Tahab olla Eesti kodanik

Tahaks omada Eesti kodakondsust, et olen siin kaua elanud. On piinlik, et olen ilma kodakondsuseta.

Tahan Eesti kodakondsust

Tahan sinist passi

Tahan välismaale minna

Tunnen koduselt ja soovin eesti kodakondsust

Viisavabadus

Võiks anda kodakondsuse, olen töötanud kogu elu Eestis

Võiks olla lihtsam eksam

Võiks olla lihtsam menetlus Eestis sündinuile

Venemaa kodakondsust – palun põhjendage oma arvamust

Annab õiguse hääletada.

Aprillisündmused

Eelistan rohkem vene

Eesti ei anna

Ei meeldi valitsus, ei tunne riigipoolset kaitset ja tuge. Ei ole kindlustunnet.

Ei oska eesti keelt

Enam ei soovi

Hetkel kõik meeldib, kui aga väga vaja, siis vahetaks, vene

Kavatsen jätkata oma õpinguid Venemaal

Kõige vastuvõetavam.

Ma ei näe Eesti tulevikku!

Ma ei oska eesti keelt, seetõttu Venemaal tahan elada

Ma olen seal sündinud, mulle meeldib seal ja ma mõtlen, et Vene kodakondsus on parem

Ma pole sellele riigile vajalik

Meeldib vene

Mina sündisin seal, õppisin seal, sugulased ka elavad seal

Minu hing on seal

Mu lastel on Vene kodakondsus

Mu sugulased elavad Venemaal

Mul on seal sugulased

Mõtet ei näe, sugulased Venemaal, vabalt sõidan Venemaale,

Olen patrioot.

Olen venelane, ei oska eesti keelt

Oskan keelt, kõik teadmised on vene keeles
Oskan vene keelt paremini
Praegune situatsioon selline, et parem on valida vene kodakondsus...
Rohkem kultuuri
Rohkem võimalusi minu jaoks
Seal on sugulased ja seda on kergem teha, kui eesti kodakondsust!
See on lihtsam
See on lihtsam
Sellepärast, et olen Venemaal sündinud ja juured on sealt pärit.
Sellepärast, et on Venemaal sündinud ja tunneb ennast siin võrdlemisi ebakindlalt.
Sest ma olen venelane (x2)
Sest ma olen venelane, olen sündinud Venemaal.
Sest olen sündinud seal ja seal tunnen end mugavalt
Siin pole mingisuguseid perspektiive
Sooviks nii Vene kui Euroopa kodakondsust
Sugulased on seal ja arstiabi on tasuta
Sugulased on Venemaal
Sündisin seal
Sündisin Venemaal ja tulevikus plaanin seal elada
Usaldan
Vanemad elavad seal ja väga raske on Eesti kodakondsust saada
Varsti inimene läheb pensionile ja tahab vene kodakondsust, kuna sugulased ka elavad Venemaal
Vene inimene
Vene keel on emakeel
Venelanna

Venelased Eestis pole keegi, aga kui ta teeks endale vene kodakondsuse, siis vähemalt seal oleks ta tahetud

Venemaa elanik

Venemaa hoolib oma rahvast

Venemaal on paremad suhted inimestega

Venemaale saaks sõita paremini

Viimasel ajal tunnetan mingit pinget, huvi Eesti kodakondsuse vastu langes

Võtan Venemaa kodakondsuse pensioni pärast

Mõne teise riigi kodakondsust – palun põhjendage oma arvamust

Eesti ei taha anda kodakondsust, sellepärast et viimased sündmused mõjutasid

Eesti riik, eriti valitsus ja massimeedia viimasel ajal kurvastab oma ükskõikse suhtumisega mitte-eestlastest maksumaksjatesse. Selline tunne, et pole vahet, on sul kodakondsus või mitte, peamine et sa oled mitte-eestlane ja oleks parem kui sind siin üldse ei oleks. Just sellist suhtumist soovitakse meile näidata, sellepärast on parem olla mingi teise riigi kodanik, kasvõi isegi Maputu riigi.

Ei kommenteeri

Ei näe siin perspektiive

Ei oska öelda

Ei tea

Elamaminek Soome

Ennast Venemaaga ma ei seosta, ei ole kunagi seal elanud. Ebameeldiv valitsuse suhtumine kohalikesse venelastesse teeb kodakondsuse taotlemise vastikuks. Sellepärast sooviks mõne teise Euroopa demokraatliku riigi kodakondsust, kus austatakse riigi elanikke.

Olen sündinud Ukrainas

Olen valgevene rahvusest, sündisin seal ja kasvasin. See on minu isamaa.

Plaanime siit Eestist edaspidi üldse ära sõita.

Rootsi kodakondsus võiks olla

See on riik, kelle jaoks mina olen inimene aga mitte immigrant või valijaskond.

See poliitika ei rahulda

Sellepärast, et vennad ja õed elavad Valgevenes ja oleks lihtsam sinna sõita ilma viisata.

Sugulased Ukrainast

Sünnijärgselt prantsuse

Tahaks Soome, tahan sinna kolida

Tahan Norras elada

USA

Venemaal ei tea, mis seal veel võib juhtuda, aga Eestis ma ei usalda valitsust ja poliitikutid...

Ei soovi üldse kodakondsust – palun põhjendada oma arvamust

Eesti kodakondsust ma ei saa taotleda, kuna minu keeleteadmised on nõrgad. Raske elada riigis, kus vahetevahel sind alandatakse riigi tasandil.

Ei näe mõtet

Ei ole huvitatud

Ei ole probleeme hetkel

Ei ole probleeme, ei oska eesti keelt,

Ei ole võimalik õppida eesti keelt

Ei oska öelda, kuna pole mõelnud mis kodakondsust tahan

Ei taha kodakondsust

Ei taha kodakondsust, sest mu pere on Venemaal ja mul tulevad siis probleeme sinna minnes

Ei tea, olen rahul

Eksamid on rasked

Elas kogu elu Eestis ja vahet ei ole, mis kodakondsus,

Elus niigi palju raskusi. Ei soovi veel ennast poliitiliste probleemidega piinata. Hindan inimesi isiklike omaduste põhjal. Hea inimene on armastav, perekonnakeskne, kohusetundlik. Rahvus või kodakondsus ei loe.

Halli passiga on mugavam

Ideoloogilistel põhjustel ja olen anarhist.

Igal pool valetavad

Juba liiga vana

Kõik rahuldab

Ma olen eestlane, aga ma ei taha

Ma sündisin ja elasin terve oma elu Eestis. Miks ma pean tõestama oma riigile, et mina kõlban olema Eesti kodanik

Mille eest?

Mul on vaja Venemaal käia ja ma ei soovi kogu aeg teha viisat.

Mulle sobib

Mõtet enam pole

Olen rahul halli passiga

Pass ei oma tähtsust, see oleks nagu sunduslik

Pole vaja

Pole vaja

Praegu ei huvita

See kodakondsuse teema teeb juba südame pahaks. Kõik inimesed on võrdsed! Aga Eesti tegi kõike väga ebameeldivalt ja praegu on väga vastik tunne!

Sest mulle ei meeldi meie praegune valitsus

Siin Eestis on väga raske poliitikast midagi aru saada, raske eristada kus on tõde ja vale. Ma ei soovi osaleda

valimistel (kodakondsus annab võimaluse osaleda valimistel). Reisida Euroopasse ja Venemaale ma saan ka halli passiga. Teise riigi kodakondsust ma ei soovi võtta, kuna elan siin ja praegu ei soovi kuskile mujale kolida.

Sobib praegu nii ka. On rahul.

Ta juba piisavalt vana ja kuna ta ei hakka kusagile minema, siis arvab, et pole temal vaja seda.

Vahet ei ole

Vanus

Varsti pensionile minna

Küsimus 13. Mis on põhjuseks, miks Te pole seni taotlenud Eesti kodakondsust?

1996-97 käisin eksamit andmas ja ajaloo pärast ei teinud läbi

Aega polnud

Algul polnud vaja ja nüüd pole mõtet, olen nii vana juba

Alguses keeleõppimise võimalust ei olnud, ei ole raha keelt õppida

Arvan, et inimene kes sündis riigis, ei pea tõestama, et ta on kodanik. Ja vahet ei ole mis lipp oli tema sünni ajal riigis.

Arvan, et olen niigi kodanik, kuna Eestis sündinud, vaatamata passile

Arvas, et kui sündis Eestis, siis peaks saama, aga kuna sündis Eesti nsv-s, siis ei anta

Eesti keel (x2)

Eesti keel ainus põhjus

Eesti keele oskamatus - kallid keelekursused

Eesti keele oskus

Eesti keele oskuse puudumine ja keeleõpe kallis

Eesti keele oskuse puudumine ja kursuse maksumus liiga kallis

Eesti keelega on probleeme, olen üritanud eesti keelt ära õppida, kuid siiani pole see veel õnnestunud.

Eesti keelt ei oska

Ei anna

Ei näe valitsuse poolt soovi anda kodakondsust

Ei ole aega kahjuks

Ei ole olnud finantse

Ei ole raha, et kursuste eest maksta ja ei ole kindel, et sellega ka hakkama saan, kuna olen juba vanem inimene ja ei omanda keelt nii kergesti.

Ei ole soovi

Ei oska eesti keelt (x11)

Ei oska eesti keelt ja ei saa seda vene keeles õppida, kuna vene keel ei ole minu emakeel.

Ei oska eesti keelt ja keeleeksami nõuded on liiga kõrged.

Ei oska eesti keelt niivõrd hästi, et saaks eksamit sooritatud.

Ei oska eesti keelt piisavalt

Ei oska eesti keelt.

Ei oska eriti hästi keelt, nii palju kui tööl vaja, oskab, ei ole raha et kursusele minna

Ei oska hästi keelt

Ei oska keelt (x13)

Ei oska keelt hästi.

Ei oska keelt, isegi kui õppis

Ei oska keelt, raske tegelda.

Ei oska piisavalt eesti keelt

Ei oska teha

Ei oska vastata

Ei oska öelda (x3)

Ei saa eksameid läbi, olen juba kolm korda proovinud

Ei soovi veel ja Eesti kodakondsus ei võimalda minna Venemaale ilma viisata

Ei soovi öelda

Ei soovi, ei meeldi et sünnimisest saati ei saanud

Ei suuda eksamit ära teha, liialt keeruline.

Ei suuda sooritada eksamit.

Ei taha

Ei taha maksta, kuna sündis Eestis

Ei tea (x3)

Ei tea mida seal nõutakse. Raske õppida eesti keelt.

Ei tea, ei jõudnud veel

Ei teinud eksamit läbi

Ei tulnud välja, nüüd ei ole vaja, kuna vana

Ei viitsi õppida keelt

Ei õnnestanud sooritada konstitutsiooniekamit

Eksam ebaõnnestus

Eksam on liiga keeruline, alati jääb punktidest puudu.

Eksam on raske

Eksam vaja teha

Eksamid

Eksamid ja keel on probleem

Eksamiga seotud probleemiga, ei oska eesti keelt

Eksamil põrusin läbi

Et ei oska piisavalt hästi eesti keelt.

Juba olen, kohe saan, ootan vastust

Kallid keelekursused, ja raske on

Kallis keelt õppida.

Kardan eksamit

Kategooria c on olemas, ja siis kui oli vaja teha ja registreerida uuesti, oli sõidus ja ei jõudnud, ja nüüd on kaotanud võimaluse ja peab uuesti tegema keeleeksami, oli vähe infot ja ei saanud kasutada oma kategooria paberit

Kategooria on

Keegi ei suuda seda saada

Keel (x3)

Keel on halb ja raske õppida

Keel on õppimata

Keel pole selge

Keel pole selge

Keel, Narvas eesti keelt vähe

Keel, vene kogukond

Keele pärast

Keele valdamine puudub ja keelekursused ei aidanud..

Keele valdamine, raha

Keele õppimine raha eest, ei ole raha ja aega

Keelebarjäär, tööl saan hakkama, töötan raamatupidajana

Keeleeksam

Keeleeksam on raske, olen 2 korda läbi põrunud

Keeleeksam raske

Keelekursused on kallid, kasutud

Keeleprobleem

Keeleprobleem, kuigi seda ei ole eriti vaja hetkel

Keeleprobleem, kursused kallid

Keeleprobleemid (x3)

Keeleraskused

Keelt ei ole

Keelt ei oska (x2)

Keelt on raske omandada

Konstitutsioon, suhtluskeel
Kui oli võimalik, sest oli vaja palju tööd teha
Kuidas anda eksam nagu nõutakse
Kuna ei oska eesti keelt.
Kunagi käis kursustel ja maksis ise selle eest ning jäid pooleli ning enam ei ole leidnud aega, et vana asja jätkata
Kursustel meile surutakse peale uut ajalugu, milles seisneb, et mu vanaema ja vanaisa olid okupandid!!!
Lihtsalt elab, töötab ja ei mõtle sellest
Liiga rasked tingimused
Liiga vana keele õppimiseks
Ma arvan, et mul pole seda vaja tõestamiseks oma olemasolu
Ma ei ole kindel, et saan hakkama põhiseaduse eksamiga eesti keeles.
Ma ei oska eesti keelt (x2)
Ma ei oska eesti keelt, ja praegu ei ole väga tähtis
Ma ei suuda sooritada eksamit
Ma kahjuks ei oska eesti keelt, mul ei ole raha õppida eesti keelt, ei ole ka aega
Ma töötan kogu aeg ja pole aega, et õppida eesti keelt
Minu jaoks eksisteerib vaid variant, et inimene saab sünnijärgselt kodakondsuse
Mulle ei meeldi tingimused
Nõrgad eesti keele teadmised
Nõrk riigikeele teadmine
Olen sündinud ja elanud NSV Liidus. Elasin Eesti NSVs seaduslikult ja olin kodanik. Peale Eesti iseseisvust (millega ma olin nõus) ma jäin kodakondsuseta, keegi ei küsinud minu soove ja nõusolekut. Arvan, et see samm oli ebaseaduslik. Arvan, et tõde

pääseb võidule ja mulle antakse kodakondsus.
Olen taotlenud kodakondsust ja isegi paar korda proovisin sooritada eksamit, kuid ei saanud läbi. Pärast ma loobusin sellest ideest ja otsustasin, et mis tuleb, see tuleb.
Olen taotlenud, aga ei sooritanud eksamit.
Peab eesti keele eksami tegema
Peab keelt oskama
Pean keelt õppima
Pole aega selleks (x2)
Pole kellegagi eesti keeles rääkida
Pole olnud aega
Pole olnud aega teha
Pole olnud võimalust
Pole piisavalt aega selleks olnud ja olen ka mugav olnud.
Pole piisavalt keeleteadmisi
Pole piisavalt raha, et õpingute eest maksta
Pole raha, ei tunne keelt nii hästi. Proovisin anda eksamit, kuid lapse sünnitus tuli vahele
Pole teinud kõiki vajalikke eksameid
Poliitiline põhjus
Poliitilised põhjused
Polnud aega, kavatsen minna
Praegu ei oska öelda
Probleemid keelega
Probleemid keeleoskusega
Põhjuseks, kui oleks noorem, oleks keelt kergem ära õppida, praegu on aega vähem ja raskem õppida.
Raha vähe, töötades vähe aega õppimiseks
Raske
Raske eksam eesti keeles

See on printsiipiaalne küsimus.
Sellepärast, et eesti keelt on raske ära õppida ja ei ole erilist võimalust eestlastega suhelda, kuna elan Narvas.
Sellepärast, et ei oska eesti keelt ja ei saaks eksamiga hakkama.
Sest ei soovi ajateenistust läbida, praegu ei ole kõige parem aeg.
Sest mulle ei meeldi, et Eesti ei anna mulle kodakondsust, kui ma olen siin sündinud
Sest sugulased kõik Venemaal ja halli passiga on piiriületus lihtsam
Siiani ei osanud eesti keelt veel piisavalt, nüüd aga sooritasin eesti keele eksami ära ja saan kodakondsuse veebruarikuus.
Tahan siin elada, kõik on siin
Tegi aastaid tagasi A-kategooria vaevu-vaevu kätte ja tahtis ka kat. B teha, kuid öeldi, et jääb väheseks oskusi
Tegin eksami
Tegin eksami, aga 1 punkt jäi puudu
Tööaeg ei võimalda keeleõpet, puudub suhtluskeskkond Narvas
Tööpuudus
Töötasime. Õppisime
Varsti saan kätte
Väga vähe aega on olnud selleks.
Vähe informatsiooni
Vähe informatsiooni, kuidas ja kus seda saab vormistada, ja rahalistest kuludest võiks ka rääkida
Vähene eesti keele oskus
Väike pension ja tuleb palju sõita selle jaoks et õppida eesti keelt ja sooritada eksam

Küsimus 15. Mis on põhjuseks, miks Te ei soovi Eesti kodakondsust?

1 eluaastast elab Eestis
Aga mida ta mulle annab? Valida Riigikogu liikmeid? Ei ole, keda valida
Aprillisündmused
Aprillisündmused köitsid mu meelt
Eesti ei andnud
Eesti ei taha anda kodakondsust sellepärast et viimased sündmused mõjutasid
Eesti maine on viletsavõitu.
Eesti passiga ei saa sõita Venemaale
Eestis on kriisis
Eestisse ei usu
Ei kommenteeri
Ei meeldi Eesti poliitika ehk ei taha
Ei näe perspektiive
Ei näe plusse
Ei näe, et mu elus midagi muutub
Ei ole aega õppida keelt
Ei ole palju aega, et eesti keelt õppida
Ei ole vaja
Ei ole vaja, ei pea Venemaa viisat hankima.
Ei oska eesti keelt (x4)
Ei oska keelt (x3)
Ei oska keelt nii hästi
Ei oska öelda (x6)
Ei rahulda
Ei soovi olla nõrga riigi kodanik
Ei suuda eesti keelt nagunii ära õppida.
Ei taha kodakondsust
Ei taha kodakondsust, sest mu pere on Venemaal ja mul tulevad siis probleemid sinna minnes
Ei taha olla riigile võlgu

Ei taha praegu
Ei tea (x2)
Ei tea, keelt pole aega õppida
Ei usalda poliitikuid
Ei usu kedagi.
Eksameid ei taha teha
Eksamid rasked
Enam ei näe mõtet
Eriti ei meeldi
Et pean ennast juba vanaks ja ei oska eesti keelt.
Hetkel ei ole vaja
Hästi ei oska eesti keelt
Ideoloogilistel põhjustel.
Isik ei planeeri siia elama jääda
Juba vana
Keegi ei anna seda niikuinii.
Keele puudumine segab
Keeleprobleem
Keelt on raske õppida
Keelt on raske õppida ja Narva linnas kõik on vene keeles...
Kui antakse automaatselt ilma eksamita, sest ma olen siin kogu elu elanud
Käib üle jõu selles eas
Lastel on Vene kodakondsus
Lihtsalt ei anta kodakondsust, Toompeal oli arhiivis,
Lihtsalt ei taha
Lihtsalt mulle ei sobi, ma ei näe midagi positiivset
Liiga kaua ootasin
Liiga palju probleeme, kursused jne.
Ma ei näe eesmärki
Ma ei ole eestlane
Ma ei oska eesti keelt

Ma ei oska eesti keelt, liiga vana olen
Ma ei soovi, arvan, et elamiskoht ei pea määrama sinu kodakondsust.
Majanduskriis, perspektiive pole
Milleks, ei näe mõtet
Minu jaoks Eesti kodakondsus ei oma tähendust
Mu sugulased elavad Venemaal
Mul on võimalus sõita Venemaale viisavabalt ja ma ei tunne vajadust kodakondsuse järele
Mulle on vaja reisida Venemaale
Nooruses proovisin sooritada eksamit, kuid oli väga vastik tunne. Tundsin end alandatuna. Eelmisel aastal tegin põhiseaduse eksami, aga keelekursustele ei soovi minna, kuna veel mäletan alandust. Kuigi praegu arvan, et oskan piisavalt eesti keelt....
Oleks valik 2
Olen siin sündinud, ja arvan, et mul on õigus omada Eesti kodakondsust.
Olen sündinud siin ja väga imelik, et saa eksamita kätte kodakondsust...
Olen venelane ja tahaks elada Venemaal, kuigi vanemad siin ja pean nendega koos olema
Palju nõudmisi, vana inimene juba
Pole antud, pole vaja
Pole vaja
Raske eesti kodakondsust kätte saada
Raske saada
Riigi valitsus ei meeldi
Sama, mis eelmises vastuses - ma ei näe Eesti tulevikku!
Sama, ärasõit
Seal on tingimused liiga rasked!
Seda on liiga raske teha.
See on juba öeldud eelmises küsimuses - Eesti kodakondsust ma ei saa

taotleda, kuna minu keele teadmised on nõrgad. Raske elada riigis kus vahetevahel sind alandatakse riigitasandil.

See on noorte teekond!

Sellepärast, et eesti keele eksam on raske ja konstitutsiooni ei ole võimeline ära õppima.

Sellepärast, et on plaan juba ammu sõidame Eestist ära, seega pole kodakondsus vajalik.

Sest eestlased teevad venelasti tihti maha, KUIGI on ta siin sündinud ja kogu elu elanud...

Sest ei oska eesti keelt

Solvunud, kuna riik ütles minust ära

Sõjaväkke ei taha minna

Sündisin siin

Tahan kolida Soome

Tahan Venemaale sõita ilma viisata

Tunnen, et meid vihkavad, russofoobne suhtumine valitsuse poolt ja massmeedialt. Ei soovi kuulda maksumaksjate häält. Sündmusi, mis on seotud mitte-eestlastega kajastatakse valesi. Valitsus ei austa elanikkonda kes toidab neid.

Töötus ja kõik aina halveneb

Vana inimene

Vanus juba ja ükskõik

Varsti pensionile

Venemaa on südamelähedasem

Viis aastat tagasi oli huvi suurem, ähvardab pensioniea tõus

Väga kaua pensionil

Küsimus 21. Mida tuleks Teie arvates muuta praeguses Eesti kodakondsuspoliitikas?

0 variant

0 variant, kuni 91 aastani

1. Kõigile tahtjatele anda kodakondsus
2 . Teha lihtsamaks vanusega 3.
Lastele anda sündides kodakondsus

Abi keele õppimisel

Anda inimestele rohkem võimalusi

Anda inimestele võimalusi ja et inimestel oleks eesmärk

Anda kas kõigile kodakondsus või siis tasuta keeleõpe

Anda kodakondsus alalise elamisloa alusel.

Anda kodakondsus alalise elamisloaga elanikkonnale, see samm viib kaks rahvast kokku ja annab vene inimestele võimalust tunda Eestimaad kui oma kodumaad.

Anda kodakondsus kõigile, kes oli siin elanud kuni 1991a.

Anda kodakondsus kõigile, kes sündisid siin, omavad alalist elamisluba, pensionäridele, invaliididele. Parandada eesti keele õppe kvaliteeti, õpetajad peaksid sama hästi rääkima vene keelt kui eesti keelt.

Anda kodakondsus kõikidele inimestele kes sündisid siin ja elavad, pole vahet mis aastal nad sündisid.

Anda kodakondsus kõikidele inimestele, kes siin sündisid, pole vahet mis aastal. Mina sündisin 1983. aastal aga praegu antakse kodakondsust nendele, kes sündisid peale 1991.aastat. See ei ole õige.

Anda kodakondsus kõikidele, kes sündisid Eestis

Anda kodakondsus lihtsustatud korras kõikidele inimestele, kes elasid Eestis enne 1991.aastat.

Anda kodakondsus neile, kes lähevad Eesti sõjaväkke

Anda kodakondsus neile, kes on sündinud siin alates 1985. aastast

Anda kodakondsus nendele, kes siin sündisid ja on elanud siin suurema osa oma elust

Anda kodakondsus nendele, kes siin sündisid

Anda kodakondsus nendele, kes sündisid siin NSV Liidu ajal

Anda kodakondsus. Teha keeleksam kergemaks, jätta ainult suhtlemise osa. Põhiseaduse eksam teha vene keeles, nii ma saan sellest paremini aru ja oskan, aga nüüd lihtsalt õpid pähe nagu papagoi ja elus ei oska neid teadmisi kasutada.

Anda kodakondsus kergemal moel.

Anda kodakondsus siin sündinud muulastele, teha järelandmisi vanematele inimestele, et kergemalt saada kodakondsus, kuna neil on raskem keelt omandada.

Anda kohe sündides Eesti kodakondsus

Anda kõigile kodakondsus (x3)

Anda kõigile kodakondsus, kes elasid siin 1991.a.

Anda kõigile, kes seda tahavad

Anda lihtsalt niisama kodakondsus

Anda neile automaatselt kodakondsuse

Anda neile, kes siin sündinud (x2)

Anda vabalt

Anda vabalt kodakondsus ainult inimestele, kes seda soovivad ja ilma eksamita inimestele, kes elavad Eestis juba enne 1991. a.

Anda vanadele inimestele kodakondsuse, kes elavad kaua Eestis, kuna vanematele inimestel on raske õppida, muidu on vähe võimalusi eesti keelt õppida, ja lapsed kes sündisid Eestis, peaksid saama kodakondsuse, vahet ei ole kes on vanemad

Anda võimalus vene või ka mõnes muus keeles, mida nad valdavad, kodakondsuseksam teha

Annaks kõikidele lastele, kes siin sündinud, kodakondsuse

Arvan, et inimestele, kes on elanud siin terve elu, peaks andma kodakondsuse eksamiteta.

Arvan, et need inimesed, kes siin sündisid ja elasid vähemalt viisteist aastat, peaksid saama kodakondsuse.

Arvan, et need inimesed, kes siin sündisid, peaksid saama automaatselt kodakondsuse

Arvan, et peaks kõigile andma kodakondsuse.

Arvan, et võiks individuaalselt uurida iga taotleja juhtumit ja võiks eksamiteta anda kodakondsuse. See on paljude inimese õigus, aga kõik ei saa oma õigusi kasutada.

Edasi elada

Eesti keele eksam teha lihtsamaks

Eesti peab andma kõikidele Eesti kodakondsuse, kes siin elavad mitte vähem kui 5 aastat näiteks, ja kõigile, kes on siin sündinud

Eesti peab andma võimalused õppida eesti keelt tasuta.

Eesti poliitikud peavad armastama kogu rahvast, nii vene kui ka eesti rahvas peab olema sõbralikum, siis meie väike riik kasvab

Eestis sündinud, tööd teinud kogu elu, peaks saama ilma eksamiteta kodakondsuse

Ei anta võimalustki midagi muuta

Ei huvitu poliitikast

Ei midagi

Ei ole

Ei ole vaja eksamit (x2)

Ei ole vaja konstitutsiooneksamit sooritada

Ei oska vastata

Ei oska öelda (x28)

Ei oska öelda, kuna pole asjaga kursis

Ei oska öelda.

Ei taha poliitikast

Ei tea (x31)

Ei tea, ei oska öelda.

Ei tea, poliitikaga ei tegele

Ei tohi rahvast kaheks ajada (nt eestlased ja venelased), vaid tuleb võtta kui ühte rahvast, nagu vanal ajal!

Eksam kergemaks

Eksam teha lihtsamaks, et kes siin sundisid, saaksid

Eksam tuleks teha lihtsamaks.

Erinevatel vanustel võiks olla erinevad kategooriad, nt kuni 30 eluaastani, siis 40-50 eluaastat ja vanemad.

Eksami sooritamine on liiga raske, peab lihtsustama

Eksamid lihtsamad oleksid

Eksamid lihtsamaks, võimalused kursustel käimiseks

Eksamid natuke lihtsamaks teha, eriti grammatika osa, see on jube raske

Eksamid tasuta, et inimesed tahaksid teha või oleks mingigi võimalus

Eksamid tuleks lihtsamaks muuta

Eksamit ei ole vaja

Eksamit kergendada

Elaksime sõbralikult

Et antakse lastele, kes siin sündinud, kõigile Eesti kodakondsus

Et eesti keele kursused oleksid tasuta või väiksema raha eest.

Et eksam oleks lihtsam

Et eksamid natuke kergemad oleks

Et inimesed, kes on siin juba kaua elanud, saaks ka Eesti kodakondsuse.

Et inimesed, kes siin sündivad, peavad saama automaatselt kodakondsuse

Et kursused võiksid olla tasuta või odavamad, siis võtaks selle ette. Et võiks kõigepealt õpetada rääkima, mitte aga kohe alustada grammatikaga.

Et lapsed, kes on siin juba sündinud, saaksid siin ka kodakondsuse ilma eksamiteta

Et oleks võinud kõik kodakondsuse saada, kes on pikalt siin elanud.

Et saaksid kodakondsuse ka need kohe, kellel on elamisluba

Et saaksid kodakondsuse kohe peale sünni

Et see oleks nähtavam

Et ta ise oleks sellest huvitatud

Et vaadataks üle kodakondsuse seadusi

Et vanad inimesed üle 60 eluaasta ei peaks taotlema kodakondsust

Heatasemelised eesti keele kursused

Ilma igasuguseta vabas vormis

Inimesed, kes on siin juba aastaid elanud, võiksid saada koheselt kodakondsuse.

Inimesed, kes on siin sündinud ja kogu elu elanud, võiksid saada kodakondsuse eksamit tegemata!

Inimesed, kes on siin sündinud, saaks kodakondsuse.

Inimestel võiks olla rohkem võimalusi saada kodakondsust

Inimesed, kes siin kaua elanud, võiksid kõik saada

Jah

Juba midagi

Juba on kodakondsus

Jätta kõik alles. Minu jaoks ei olnud raske sooritada kodakondsuse

eksameid! Aga on teisi inimesi, kelle jaoks on raske keeli õppida... Ja nende haridustase on madalam. On palju põhjusi, miks inimesed ei ole võimelised sooritama eksameid, võib olla peaks nendega rohkem tööd tegema ja anda nendele rohkem konsultatsioone.

Keele suhtes veidi kergemaks, need kes elanud kaua siin või siin sündinud, võiks saada automaatselt, eriti need, kes on kaua elanud siin, pensionärid võiksid saada automaatselt

Keeleksam kergemaks

Keeleksam lihtsamaks

Keelekursused võiks olla tasuta ja eksamid võiks natuke kergemad olla

Keelt oskavad kõik, töö suhtes vaikselt, vaikselt, aga nii temaga pinges hoida ei ole vaja

Kergem teha

Kergemad tingimused

Kergendada

Kergendada eksameid.

Kes Eestis sünnib, peab automaatselt saama kodakondsuse

Kes elavad pikemat aega vanuses peale 60, võiksid saada kodakondsuse

Kes on elanud ja sündinud Eestis, võiksid kohe automaatselt saada kodanikuks

Kes on siin ammu elanud, peaks saama Eesti kodakondsuse, ei peaks tegema eksameid, võiksid ise valida, kuid selline võimalus peaks olema.

Kes on siin sündinud ja elanud, võiks saada ka Eesti kodakondsuse.

Kes on siin töötanud kogu elu ja soovib kodakondsust, võiks saada ilma eksamiteta

Kes on sündinud Eestis, peaks automaatselt saama kodakondsuse.

Soovijatele tasuta keelekursused nagu mujal maailmas

Kes rohkem siin elanud, peaks kohe saama

Kes siin sündinud, peaksid saama kodakondsuse ilma eksamita.

Kes siin sündinud, peavad kohe saama kodakondsuse.

Kes soovivad, sõltumata keeleoskusest

Kes sündinud siin, anda kodakondsus

Kes sündinud, peaksid saama automaatselt kodakondsuse

Kes sündis Eestis nendel peab tulema automaatselt kodakondsus

Kes sündis Eestis, nendel peaks automaatselt tulema kodakondsus

Kes sündis Eestis, peaks saama kodakondsuse, oleks parem kui eksam oleks kergem

Kes sündis Eestis, võiks saada automaatselt Eesti kodakondsuse

Kes sündinud ja elab siin, peab olema kodakondsus

Kes sünnib Eestis, peab kohe saama kodakondsuse, sama ka vanurite kohta

Kes sünnib siin, peab saama kodakondsuse

Kes tahab, see ise teeb endale ja kes ei taha, võib võtta vene kodakondsuse ning sellele, kes on siin sündinud ja hetkelgi elab siin, võiks kohe kätte anda!

Kes tahab, siis võtab, oleks hea kui oleks nii

Kiirendada kodakondsuse saamise protseduuri

Kodakondsuse saamine ilma eksamita

Kodakondsust võiks saada need, kes on väga kaua elanud Eestis

Kogu süsteem teha paindlikumaks.

Konstitutsioon

Konstitutsioonieksamit ei ole vaja, see on liiga raske isegi eestlaste jaoks

Koolis õpetatakse rohkem eesti keelt ja eksamid natuke kergemaks teha

Kui inimene ikka tahab hingega saada kodakondsust, siis riik aitaks

Kui inimene on siin sündinud siin, võiks siiski kodakondsuse saada

Kui inimene sünnib siin, siis saaks kohe kodakondsuse

Kui sa sündisid Eestis, oleks pidanud sulle anda kodakondsuse

Kuna ta on elanud siin enamuse oma elust, siis VÕIKS ju anda lihtsalt niisama kodakondsuse...

Kursustel vaja, et oleks võimalus seletada mõnesid asju vene keeles ja siis paremini aru saaks millest jutt....

Kõigile soovijatele anda kodakondsus

Kõik inimesed, kes tahavad, peavad saama Eesti kodakondsuse ilma eesti keeleta

Kõik lapsed, kes on sündinud siin, peavad saama Eesti kodakondsuse ilma eksamita, mitte nagu on praegu

Kõik on korras (x2)

Kõik on normaalne, ei oska selle kohta midagi öelda.

Kõik peaks nii olema, aga keel veidi kergemaks

Kõik soovijad saaksid kodakondsuse

Kõik, kes elasid siin kogu elu, peavad saama kodakondsuse

Kõik, kes elavad juba ammu Eestis, peavad omama Eesti kodakondsust ja ei peaks sooritama eksamit!

Kõik, kes on sündinud Eestis, peaksid saama Eesti kodakondsuse

Kõik, kes on sündinud siin, peavad saama kodakondsuse ilma eksamita

Kõik, kes siin sündisid, peaksid saama kodakondsuse

Kõike peaks muutma

Kõikidele lastele koheselt sündides kodakondsus

Kõikidele, kellel on soov, on vaja anda kodakondsus ilma eksamita. Need, kes tahtsid, nendele ei antud, enam nad ei soovi ja võtavad teise kodakondsuse.

Lapsed peaks saama, invaliidid, vanurid

Lastele, kes on sündinud Eestis, automaatselt kodakondsus anda. Keele kategooria vaja anda üks kord, aga mitte kogu aeg. Kergendada eesti keele eksameid ja oleks hea tasuta neid anda..

Leedu variant või paiksustsensus

Lihtsalt anda kodakondsus kui inimesed seda tahavad

Lihtsalt kuulata rahvast

Lihtsam teha eksam

Lihtsamaks eksamid, et ei peaks aastaid valmistuma

Lihtsamaks lihtsalt

Lihtsamaks teha, eriti noortele

Lihtsustada eksami tegemist.

Lihtsustada eksami tegemist.

Lihtsustada eksami tegemist. Tasuta kursused

Lihtsustada kodakondsuse saamise nõudmisi

Lihtsustada kodakondsuse saamist

Lihtsustada kodakondsuse saamist, siin sündinutele anda kodakondsus

Lihtsustada kodakondsuse taotlemise korda, aga nendele, kes siin sündisid (pole vahe mis aastal) automaatselt anda kodakondsus.

Lihtsustada kodakondsuse taotlemist

Lihtsustada taotlemise korda.

Lihtsustada, siin sündinuile anda kodakondsus ilma nõudmata

Lihtsustatult anda Eesti kodakondsust.

Liiga raske, lojaalsust raske

Lojaalselt suhtuma inimestesse

Lojaalsemat suhtumist

Lojaalsus

Lugeda teiste riikide konstitutsioone inglise, ameerika

Lõpetada eestlaste ja veneleste vahel tülitsemine. Kui inimene ei mõtle rahvusest, kodakondsus näitab, et inimene elab oma kodumaal ja isamaal. Kui see oleks nii, siis oleks üks probleem vähem. Ja kõik inimesed sõbralikult seisaks majanduskriisi vastu. Minu soov on elada sõbralikult.

Lõpetada lõpmatu keeleoskuste nõudmiste ülevaatamine. Anda kodakondsus nendele, kes sündisid siin või elavad siin juba mitu aastat.

Ma arvan, et kes siin on sündinud, peaksid kohe saama Eesti kodakondsuse.

Ma mõtlen, et kõik inimesed, kes on siin sündinud, või kogu elu siin elanud, peavad saama Eesti kodakondsuse ilma eksamita

Ma mõtlen, et kodakondsuse saamine peab olema lihtsam

Ma mõtlen, et kõik inimesed, kes on siin sündinud, peavad saama Eesti kodakondsuse ilma eksamita

Ma mõtlen, et kõik inimesed, kes on sündinud siin, peavad saama kodakondsuse ilma eksamita

Ma mõtlen, et kõik inimesed, kes praegu sünnivad siin, peavad sama Eesti kodakondsuse ilma eksamita, automaatselt

Ma mõtlen, et kõik, kes sünnivad Eestis, peavad sama kodakondsuse ilma eksamita

Ma mõtlen, et siin peab olema nagu Leedus oli, kõikidele anti kodakondsus, kes on seal sündinud

Midagi (x2)

Midagi ei tunne. Valitsus peab mõtlema

Midagi peab riik tegema, et inimesed läheksid tegema eksamit

Milleks on vaja anda nii suurt tähendust keele oskamisele?

Mitte midagi ei muutu

Mitte nii rangeid eksameid

Mulle meeldib poliitika siin

Mulle tundub, et oleks arukas kui annaks kodakondsuse kõigile, kes on elanud siin rohkem kui viisteist aastat.

Muuta lihtsamaks kodakondsuse saamine just vanuritele

Muuta suhtumist vene inimeste vastu

Nagu Lätis

Need inimesed, kes on siin sündinud ja elanud, võiks saada lihtsamalt Eesti kodakondsuse.

Need, kes Eestis sündinud, võiks saada ilma eksamiteta kodakondsuse

Need, kes elavad kogu elu Eestis, võiks saada kodakondsuse

Need, kes on siin kaua elanud, võiks saada Eesti kodakondsuse.

Need, kes on siin sündinud, saaks lihtsustatud tingimustel kodakondsuse.

Need, kes on siin sündinud, saaks lihtsustatult kodakondsuse, et oleks rohkem ja odavamad kursused.

Need, kes on sündinud siin, peaksid automaatselt saama kodakondsuse

need, kes siin ammu elavad, peavad saama kodakondsuse ilma eksamita

Need, kes soovivad kodakondsust, need võiksid ka selle saada (nagu olla Leedus).

Need, kes sündisid siin ja kellel on hall pass, see ei ole õige. Võiks anda kodakondsuse kõikidele inimestele,

kes sündisid siin. Võiks veel teha eksam kergemaks ja mitte küsida eksamil rumalaid küsimusi.

Need, kes sündisid siin, peaksid automaatselt saada kodakondsuse

Neil, kes siin on sündinud ja elanud, peab olema kodakondsus.

neile, kes siin on sündinud, anda kodakondsus

Neile, kes siin sündinud, anda kodakondsus jamadeta

Nendele, kes kunagi soovisid saada endale kodakondsus, oleks vaja anda selline võimalus. Need, kes ei saanud, enam ei soovi ja võtavad endale muu kodakondsuse.

Nendele, kes sündinud siin, anda kodakondsus koheselt

Nendele, kes sündisid Eestis ja elavad siin, peaksid saada

Nendele, kes elavad Eestis rohkem kui kümme aastat, võiks anda automaatselt kodakondsuse.

Nulli variant kodakondsuse andmisel

Nõudmised muuta lihtsamaks

Oleks eksam eesti keeles natuke lihtsam, et see oleks vanematele inimestele.

Oleks hea, kui kodakondsus tol ajal 1991. oleks antud kõigile kodanikele, kes elanud Eestis, EESTI NSV-s

Oleks mugavam omada kahte kodakondsust

Oleks parem, kui oleks liberaalsem

On vaja muuta, kes siin sündinud, peavad saada kodakondsuse.

On vaja teha eksamid kergemaks (x2)

On vaja teha eksamid kergemaks ja Eesti peab andma kodakondsuse kõikidele, kes on siin sündinud ja elanud kogu elu

Organiseerida keelekursused ja teha neid paljudele kättesaadavaks, kursuse pikkus peab olema vähemalt neli kuud.

Paiksustsensus (x2)

Paljud asjad koolis ei meeldi. Suures formaadis, eesti keel koolides ja lasteaedades

Paremad suhted Venemaaga

Peab andma kodakondsuse kõigile, kes on sündinud Eestis.

Peaks andma kodakondsuse nendele, kes elas siin enne 1991. aastat.

Peaks andma kõigile eesti kodakondsuse, kes on Eestis elanud ja sündinud.

Peaks lihtsustama eksamit,

Peaks näitama, et riigile on oluline iga elanik, vaatamata sellele, mis rahvusest ta on. Need reklaamid, kus kutsutakse olema kodanik, on Euroopa Liidu jaoks näitlemine. Ei usu seda, liiga palju on tundnud vihkamist ja ebaaustust vene elanikkonna suhtes.

Peaks olema tasuta eesti keele kursused, eestlased ja venelased peaks omavahel rohkem suhtlema.

Peaks rohkem informatsiooni olema

Peamine on suhtumine mitte-eestlastesse

Peaministri vahetus

Peavad andma kodakondsuse kõikidele, kes on siin sündinud

Pehmendada keeleeksamit

Pehmendada nõudmisi

Peres on kõigil kodakondsus, aga minule ei anta Eesti kodakondsust

Pole midagi öelda

Rahuneda maha ja anda kodakondsus kõikidele soovijatele. Oleks hea, et seda veel keegi sooviks.

Raske öelda (x10)

Rohkem informatsiooni ja reklaami
Seal, kus oled sündinud, seal ka oled vajalik. Tähendab, anda kodakondsus kõikidele elanikele kes sündisid Eestis.
See on väga loogiline küsimus.
Siin sündinud inimestele anda kodakondsus
Siin sündinud võiks saada lihtmenetlusena
Soomes näiteks makstakse veel peale, kui lähed keelt õppima ja kodakondsust taotled, siin aga on asi just vastupidi.
Soovijatele võimalus, eriti neile, kes sündinud siin
Stimuleerida rahvast, hall pass ära kaotada
Suhtumine keeleoskusele kui karistusvahendisse.
Suhtumine vene elanikkonda
Sõbralikumad
Sündides võiks anda kodakondsuse, töötavatele inimesele, kõigile, kes sooviks seda saada
Sünnijärgne kodakondsus (x2)
Sünnijärgne kodakondsus anda
Tasulised kursused
Tasuta keeleõpe, kakskeelne ühiskond
Tasuta kursused
Tasuta mõnede inimestel vähemalt keel
Teha eesti keele kursused tasuta, vähemalt neile kes sündisid Eestis kuid ei oska keelt, infot vene keeles rohkem Eesti kodakondsuse kohta
Teha eksam kergemaks (x4)
Teha eksam lihtsamaks, teha kodakondsuse eest tasu minimaalseks või üldse tasuta, teha rohkem reklaami ja agitatsioone.

Teha eksam lihtsamaks.
Teha eksam lihtsamaks, olla lojaalsem
Teha eksamid kergemaks (x3)
Teha keeleksam kergemaks, lihtsamaks
Teha kergemaks
Teha kursused mitterahalised.
Teha lihtsamaks eakatele kodakondsuse saamine
Teha lihtsamaks.
Tolerantsus
Tolerantsust oleks vaja
Tuleb lastele anda kodakondsus
Tuleb muuta kõiki eksameid ja peab andma ilma eksamita Eesti kodakondsuse.
Tuleb muuta suhtumist vene rahvusesse
Tuleks anda kodakondsus neile, kes on sündinud Eestis ja elavad ka siin, olenemata nende rahvusest.
Tuleks arvestada vanust.
Tuleks teha kodakondsuse kättesaamine lihtsamaks neile, kes on siin sündinud.
Tundub, et nendele, kes siin sündisid, peaks andma kodakondsuse
Vabastada eksamist need, kes on sündinud Eestis
Vaja lisada lojaalsus
Vaja naabritega paremini läbi saada
Valitsus peaks iseendaga tegelema esimeses järjekorras
Vanusepiirang, kui inimene, kes elab pidevalt mitukümmend aastat, saaks kohe kui soovib
Veidi kergemaks
Veidi lihtsamaks, kui inimene elab ja sündis Eestis, võiks saada kodakondsuse

Venelastesse peab suhtuma nagu eestlastesse

Võiks anda kodakondsuse eksamiteta nendele, kes elavad siin viis või kuus aastat alalise elamisloaga. Samad kodakondsuse saamise tingimused on teistes riikides ja seal on see automatiseeritud.

Võiks anda kodakondsuse inimestele, kes sündinud Eestis ja elavad siin juba mitu aastat.

Võiks anda kodakondsust USA skeemi järgi. Mitte alandada inimesi ja eksamil mitte tüüdata rumalate küsimustega. Minu tuttaval küsiti eksamil: "Kui palju volte on rahvusseelikus?". Ma küsisin eestlaste käest ja nemad ka ei teadnud vastust! Sellistele küsimustele teab vastust ainult see inimene kes seda küsimust esitas.

Võiks lojaalsemalt suhtuda vene keelt rääkivatesse kodanikesse ja lihtsustada keeleeksamit.

Võrdsus eesti ja vene kogukonna vahel

Küsimus 22. Mida peaks Eesti riik tegema, et määratlemata kodakondsusega isikud asuksid taotlema Eesti kodakondsust? Midagi muud, palun kirjutage

Anda ühisasju, rääkimised

Et eesti keele eksamid oleksid tasuta

Muuta oma poliitikat Eestis sündinud rahva suhtes ajavahemikus 1939-kuni tänapäev

Poliitikat peab muutma

Riik peab hoolitsema oma kodanike eest, ükskõik mis rahvusest nad on

Rohkem infot invaliidide kohta

Rohkem tasuta kursuseid

Tasuta kursused

Tasuta kursused

Tööd

Vabadust

Kas või ühe korra igale kodakondsuseta inimesele tasuta keelekursused.

Mulle on ükskõik

Tahaks hääletada